

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI -MARDİN ALIMLI KÖYÜ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

Anabilim Dalı: Mimarlık

Programı: Mimari Koruma ve Restorasyon

EKİM 2019

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI - MARDİN ALIMLI KÖYÜ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma Özgecan YILDIZ

160211023

Anabilim Dalı: Mimarlık

Programı: Mimari Koruma ve Restorasyon

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Alidost ERTUĞRUL

Teslim Tarihi: 02 EYLÜL 2019

FSMVÜ, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Koruma ve Restorasyon Yüksek Lisans Programı 160211023 numaralı öğrencisi, "Fatma Özgecan YILDIZ" ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI-MARDİN ALIMLI KÖYÜ ÖRNEĞİ" başlıklı tezini, aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Alidost ERTUĞRUL

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Alidost ERTUĞRUL

FSMVÜ/ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi/ Mimarlık Bölümü/ Mimarlık Programı

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Gülhan BENLİ

Medipol Üniversitesi / Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi/ Mimarlık Bölümü/ Mimarlık

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Lana KUDUMOVIC

FSMVÜ/ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi/ Mimarlık Bölümü/ Mimarlık Programı

Teslim Tarihi: 02 Eylül 2019

Savunma Tarihi: 18 Eylül 2019

DÜZELTME METNİ

- 1) Başlıklar sadeleştirilip birleştirildi.
- 2)Bulgular ve sonuç detaylandırıldı.

Canım Aileme,

ÖNSÖZ

Hem yüksek lisans eğitim dönemimde hem de tez çalışmamın hazırlanması süresince desteğini ve bilgisini esirgemeyen, tezimi yönlendiren, öğrencisine her durumda sahip çıkan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Alidost ERTUĞRUL'a, ayrıca çalışmalar sırasında ve her daim yanımda olan sevgili dostum Büşra YORULMAZ ve Tuğçenur ALTUNTAŞ'a,, alan çalışmaları sırasında yanımda bulunan Mardin Müzesi çalışanlarından Sadullah DEMİR ve Medine SEÇİLMİŞ'e , hoş sohbetleri ve bilgilendirmeleri için Mardin esnafına, Mardin'e gittiğimizden beri bizlerden desteğini esirgemeyen Mardin Müzesi Müdürü Nihat ERDOĞAN'a ve çalışmalar boyunca bizlere evlerini, sofralarını açan Alımlı Köyü Muhtarı Seyithan CEYLAN'a ve tüm Alımlı Köyü sakinlerine misafirperverliklerinden dolayı teşekkür ederim.

Eğitim ve güzel ahlak konusunda her daim yol göstericim olan canım dedem Öğretmen Kemal YILMAZ'a , hayat boyu emeklerini ve desteklerini esirgemeyen ,karşılaştığım her güçlükte beni cesaretlendiren ve verdiğim kararları destekleyen sevgili annem Selma YILMAZ ve babam Yaşar Kemal YILMAZ'a , motivasyon konusunda beni hep diri tutan kardeşlerim Taha İnanç YILMAZ ve Esmâ Şevval YILMAZ 'a , çalışmalarım sırasında ve her zora düştüğümde yardımına koşan sevgili dayım Mehmet Zeki BAYICI ve halam Tülay BAYICI' ya , eğitim hayatımın İstanbul'da başlamasına vesile olan ve bana her türlü imkanı sağlayan sevgili amcam Mehmet Yalçın YILMAZ'a ve yengem Bahar YILMAZ'a ve sevgili geniş ailemin her bir ferdine tek tek teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak attığım her adımda yanımda olan, beni destekleyen ve bana güç veren sevgili eşim Yusuf YILDIZ ' a teşekkürlerimi sunarım..

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2.ÇALIŞMANIN AMACI	2
2.1.Materyal	3
2.2.Metot	3
3.KIRSAL MİMARİNİN KORUNMASI VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ	4
3.1.Kırsal Yaşam.....	4
3.2.Kırsal Mimari	4
3.2.1.Kırsal Mimaride Koruma Sorunları	5
3.2.2.Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Yerleşim Koruma Örnekleri.....	6
3.2.3.Kırsal Mimarinin Sürdürülebilirliği	12
4.MARDİN	14
4.1.Fiziki, Beşeri ve Sosyolojik Özellikler	15
4.2.Mardin Artuklu İlçesi Hakkında Genel Bilgi.....	18
5.ALIMLI(BİLALİ) KÖYÜ KIRSAL MİMARİSİ	20
5.1.Bulgular ve Tartışma.....	23
5.1.1.Alımlı Köyü Geleneksel Kent Dokusu ve Sosyal Yapı Analizi	23
5.1.2.Yaş Ortalaması	23
5.1.3.Meslek	24
5.1.4.Cinsiyet, Medeni Hal, Evde Yaşayan Birey Sayısı.....	24
5.1.5.Sosyal Güvence	26
5.1.6.Etnik Köken	26
5.1.7.Evin Mülkiyeti	27
5.1.8.Yaşadığı Evin Ustası	27
5.1.9.Evin Tarihçesi	28
5.1.10.Sahip Olunan Başka Gayrimenkuller.....	28
5.1.11.Tesisat Durumu	29
5.1.12.Konfor	30
5.1.13.Başlıca Geçim Kaynakları	31

5.1.14.Yurtdışında Yaşayanların Bulunduğu Ülkeler	32
5.1.15.Alımlı 'ya Gelme Sebepleri	32
5.2.Alımlı Köyü'nde Mimari Açından Meydana Gelen Koruma Sorunları	33
5.2.1.Geleneksel Kent Dokusundaki Değişimler	33
5.2.2.Geleneksel Evlerde Meydana Gelen Değişimler	35
5.2.3.Koruma İlkelerinden Uzak, Hatalı Onarımlar.....	40
5.3.Sosyal Açından Meydana Gelen Koruma Sorunları	41
5.3.1.Demografik Yapıda Meydana Gelen Değişimler.....	41
5.3.2.Sosyal ve Kültürel Yaşamda Meydana Gelen Değişimler	41
5.3.3.Ekonomik Yapıda Meydana Gelen Değişimler	42
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
6.1.Sosyal ve Ekonomik Yapı İle İlgili Sonuçlar.....	44
6.2.Mimari Yapı İle İlgili Sonuçlar.....	44
6.3.Sonuçların Genel Değerlendirilmesi ve Geleceğe Yönelik Koruma Önerileri	45
6.3.1.Sosyal Açından Öneriler	47
6.3.1.1.Toplumsal Yapı.....	47
6.3.1.2.Eğitim.....	47
6.3.1.3.Sağlık	48
6.3.1.4.Turizm.....	48
6.3.1.5.Ekonomi	48
6.3.2.Mimari Açından Koruma Önerileri.....	49
6.3.2.1.Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri	49
6.3.2.2.Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri.....	49
7.KAYNAKÇA	51
8.EKLER.....	54
ÖZGEÇMİŞ.....	84

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3.1: Bandiagara Köyü genel yerleşim görünümü (URL 1)	7
Şekil 3.2: Petra Antik Kenti (URL 2)	8
Şekil 3.3: Kente ait sokak görüntüsü (URL 3)	9
Şekil 3.4: Zümrüt Köyü geleneksel köy dokusu (URL 4)	10
Şekil 3.5: Manisa Tekelioğlu Köyü (URL 5)	11
Şekil 4.1: Mardin komşu iller haritası (URL 6)	14
Şekil 4.2: Mardin (URL 7)	14
Şekil 4.3: Mardin kenti yapılaşma düzeni (URL 8)	15
Şekil 4.4: Geleneksel Mardin evi örneği (URL 9)	17
Şekil 4.5: Mardin ilçeleri harita gösterimi (URL 10)	18
Şekil 5.1: Alımlı Köyü genel fotoğraf (Mardin Müzesi Arşivi)	20
Şekil 5.2: Bilali Şenlikleri (URL 12)	22
Şekil 5.3: Alımlı Köyü betonarme su deposu (Ö.Yıldız, 2018)	29
Şekil 5.4: Su deposu (Ö.Yıldız, 2018)	33
Şekil 5.5-5.6: Su kuyuları	33
Şekil 5.7: Yapı ekleri (Ö.Yıldız 2018)	33
Şekil 5.8: Yapı ekleri (Ö.Yıldız 2018)	33
Şekil 5.9 : Yapılarda görülen bozulmalar (Ö.Yıldız, 2018)	34
Şekil 5.10: Çimento malzemesi ile müdahale yapılmış yapılar (Ö.Yıldız, 2018).....	35
Şekil 5.11: Çimento malzemesi ile müdahale yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018).....	37
Şekil 5.12: Çimento malzemesi ile müdahale yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018).....	37
Şekil 5.13: Tuğla malzeme ile müdahale yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018)	38
Şekil 5.14: Niteliksiz doğrama malzemesi ile müdahale yapılmış yapı.....	38
Şekil 5.15: Çimento malzemesi ile eklenti yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018)	39
Şekil 5.17: Yapılara koruma amacı ile uygulanan niteliksiz malzeme	40
Şekil 6.1- 6.2 :Yapılara eklenen tuğla ve çimento malzeme uygulaması.....	44
Şekil 6.3: Alımlı Köyü öneri yönetim modeli	46

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 1: Yaş Ortalaması Analizi	23
Çizelge 2: Meslek Analizi	24
Çizelge 3: Cinsiyet Analizi	24
Çizelge 4: Medeni Hal Analizi	25
Çizelge 5: Hanede Yaşayan Birey Sayısı Analizi	25
Çizelge 6: Sosyal Güvence Analizi	26
Çizelge 7: Etnik Köken Analizi	26
Çizelge 8: Mülkiyet Analizi	27
Çizelge 9: Evin Yapım Ustası Analizi	27
Çizelge 10: Evin Tarihçesi Analizi	28
Çizelge 11: Sahip Olunan Gayrimenkuller Analizi	28
Çizelge 12: Tesisat Durumu Analizi	29
Çizelge 13: Oda Sayısı Analizi	30
Çizelge 14: Banyo Konumu Analizi	30
Çizelge 15: Mutfak Konumu Analizi	30
Çizelge 16: Tuvaletin Konumu Analizi	31
Çizelge 17: Başlıca Geçim Kaynağı Analizi	31
Çizelge 18: Göç Edilen Ülkeler Analizi	32
Çizelge 19: Köye İlk Gelme Sebepleri Analizi	32

ÖZET

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI MARDİN ALIMLI KÖYÜ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL, EKİM 2019

Kırsal alanlar doğa ve insanın karşılıklı etkileşimi sonucu üretilen yere ve topluma özgü karakterleri ve değerleri barındıran alanlardır. Doğa ve insan arasındaki karşılıklı etkileşimin sürekli olduğu bu alanlarda insanlar “sosyal katkı” sağlarken doğa da fiziksel aracı” olarak rol oynar ve “yere özgü” yapılı çevre üretilir. Bu oluşumun başlaması ve devamlılığı, çevre ve toplum beraberliği sayesinde alana özgü somut ve somut olmayan değerlerin devamlılığı sağlanır.

Mardin, tarihi kent dokusunun yanı sıra, içinde bulundurduğu kırsal alanları ile büyük ölçüde mimari mirasa sahip bir şehirdir. Türk, Kürt, Arap, Ermeni, Yezidi Yahudi vb. farklı etnik kökenleri bünyesinde barındıran bu şehir, içerisinde çeşitli yapıların inşa edilmesine ortam hazırlamıştır.

Ancak, hızla değişen dünyada kırsal alanlar, geri dönüşü sağlanamayacak değişikliklere neden olan tehditlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar insan, yer ve yapılı çevre arasındaki bağı yok etmeye yönelik tehditlerdir.

Bu nedenle, bu tez kapsamında kırsal alanlara yönelik ilke ve stratejiler geliştirilerek yer ve toplum odaklı koruma ve güçlendirme yaklaşım önerileri getirmeye odaklanılmıştır. Burada, temel amaç devam eden yaşamın devamlılığını sağlamaktır. Bu da toplumların tüm sürece aktif katılımları ile sağlanabilecektir, çünkü toplumu

oluşturan her bir birey günlük yaşamlarının bir parçası olarak bu alanların gerçek sahibi ve gerçek kullanıcılarıdır.

Bu bağlamda, tez kapsamında teorik ve kavramsal araştırmalara ek olarak yerinde çalışmalar yapılarak derinlemesine ve bütüncül değerlendirmeleri içeren çok katmanlı bir çalışma yrtlmştır. Sonuç olarak tarihi kırsal peyzajlar genelinde ve Alımlı (Bilali) Köyü özelinde bir takım ilkeler, stratejiler ve öneriler geliştirilmiştir. Bu alışma süreci ve geliştirilen öneriler ileriki çalışmalara referans oluşturacak niteliktedir. Ancak, her bir tarihi kırsal peyzaj alanı kendi dinamikleri doğrultusunda yere özgü karakter ve değerlerler ürettiğinden, çalışma süreci ve öneriler her örnek özelinde revize edilmelidir.

ABSTRACT

CONSERVATION PROBLEMS IN RURAL ARCHITECTURE

MARDİN ALIMLI VILLAGE EXAMPLE

MASTER'S THESIS

FATMA ÖZGECAN YILDIZ

FSMVÜ GRADUATE EDUCATION INSTITUTE

İSTANBUL, OCTOBER 2019

Rural landscapes embody special characteristics and values intrinsic to the place and the community as a result of the reciprocal interaction between man and nature where man acts as the ‘social contributor’ and nature acts as the ‘physical mediator’, and thus the built environment which is ‘unique to the place’ is produced. The beginning and continuity of this formation is provided with the sustainability of tangible and intangible values that are unique to the place.

In addition to its special quality as a historical city, Mardin has a vast architectural heritage with its rural landscapes. This city with various ethnic origins such as Turkish, Kurdish, Arab, Armenian, Ezidi, Jewish has accommodated different structures.

However, in the rapidly changing world, rural landscapes encounter threats that cause irrevocable changes. These are the threats which are inclined to destroy the bond between the nature, people and the built environment.

Therefore, this thesis focuses on proposing place and community-oriented approaches of conservation and reinforcement by developing principles and strategies for rural landscapes. Here, the main goal is to ensure the continuity of the ongoing life. This can be achieved by the active involvement of the communities to the whole process since every single person of the society is the real owner and user of these lands as a part of his/her daily life.

In this regard, here, in addition to theoretical and conceptual analyses, with the help of onsite investigations, a multi-layered research consisting of thorough and

holistic evaluations is conducted. Consequently, we have developed some principles, strategies, suggestions regarding rural landscapes in general, and *Alımlı* (Bilali) village in particular. We hope that this study will be a contribution to future studies. However, as every historical rural landscape produces an exclusive character and unique values with its own dynamics, the work process and the proposals need to be revised for every single case.

Alımlı (Bilali) village of the Artuklu district of Mardin consists of structures built by traditional techniques with local stones. However, it is now a rural landscape which is about to lose its traditional character.

1. GİRİŞ

Tarihsel bulgular ışığında insanoğlunun ilk yerleşim yerlerinden biri olan, Fırat ve Dicle nehirlerinin arasında bulunan bölge yahut bilinen adıyla Mezopotamya; birçok uygarlığı tarih boyunca misafir etmiş ve etmeye devam etmektedir. Bu nedenle bölge arkeologlar, mimarlar, tarihçiler, sosyologlar ve diğer benzer meslek gruplarının ilgi odağı olmuştur.

Mezopotamya tarih boyunca farklı etnik kökenlerin ve devletlerin huzur içinde yaşadığı ve kültür alışverişlerinin olduğu bir bölgedir. Bir başka deyişle Mezopotamya dünyanın toplanma ve dağılma alanıdır. Bu coğrafyaya gelen her millet, ırk, devlet vb. Mezopotamya'dan gelişmiş olarak ayrılır ve Mezopotamya'ya kendinden bir iz bırakır. Böylece günümüzde bu bölge "taşınır ve taşınmaz birçok eserle, gelenekle, kültürle dünya mirası niteliğindedir.

Tarih boyunca Türk, Kürt, Süryani, Arap, Ermeni, Yezidi, Yahudi vb. irili ufaklı farklı etnik kökenlerin bir arada yaşadığı Mezopotamya kültür mozaigi, farklı değerlerin bir arada huzur ve barış içinde yaşadığına güzel bir örnektir. Böylece elimizde çok önemli bir kültürler, toplumsal değerler, eserler kaynağı bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen bu ortak mirasın günümüzdeki en güzel örneği ise Mardin'dir. Bundan 10 yıl öncesine kadar Suriye'nin önemli kentlerinden Halep Mezopotamya'nın incisi olduysa da; devam eden iç savaş yüzünden harabeye dönmüş ve turistik anlamını kaybetmiştir. Mardin ise halen;

Süryani, Müslüman, Yahudi Arap, Kürt, Türk gibi ırk ayrımlarının olmadan yaşandığı, barışın başkenti olmaya aday bir dünya şehridir.

Ancak günümüzde verdiği göçler sebebiyle her biri birbirinden değerli tarihi izler taşıyan anıtsal ve sivil mimari yapıların tahribatıyla karşılaşmıştır.

Cumhuriyet döneminde yapılan demiryolu ağlarının artışıyla birlikte kırsal alanlardan şehirlere göçlerin artması ve göç edilen bölgelere geri dönülmemesinin ardından; göç edilen yerlerin doğal afetler ve insan eliyle(define avcılığı, ahır kullanımı, terör örgütlerinin sığınakları olması, evlerin yıkılıp yerlerine daha büyük betonarme inşaların yapılması vb.) tahrip edilmesine seyirci kalınmıştır. Hâlbuki doğru bir koruma sistemi ile bu miras korunabilir ve geleceğe daha korunaklı aktarılabilirdi.

Örneğin; terör etkisinden kurtulabilen bir Türkiye’de, Mardin gibi doğu illerimize de yatırımlar ulaşır ve göç edenler iş kaygısıyla batı illerine değil, doğup büyüdüğü ilçelerinde/köylerinde yaşar ve çalışırlardı. Böylece yaşanan yere ait “anılar, sahiplik duygusu, vatan sevgisi vb.” artmış olur bunun sonucunda da, yaşanan yerler tahrip edilmez, koruma bölgesi altına alınan yapılar bakımlı tutulabilirdi. Sonuç olarak insan/yapı ve yapı/yaşam kültürü bozulmaz, göç eden kişiler asimilasyonlar yaşamaz, Mardin ve Mezopotamya kültürü/tarzı/gelenekleri unutulmadan yaşatılabilirdi.

2. ÇALIŞMANIN AMACI

Kırsal Mimaride Koruma Sorunları-Mardin Alımlı (Bilali) Köyü Örneği” konusunun seçilme nedeni: Tarihi değeri bakımından Mezopotamya kültürüne ait yaşam bulgularının olması, yapılan ve yapılacak olan arkeolojik çalışmaların Mezopotamya tarihine katkı sağlamasıdır. Bahsedilen bu iki temel katma değer sonucunda yapılacak olan koruma ve yenileme çalışmalarısıyla bu değerlerin belgelenerek geleceğe aktarılması ve korunmaları için konuya dikkat çekilmesi istenmiştir. Yukarıdaki üç ana “katma değeri” sağlayabilmek için Alımlı Köyü birkaç başlık altında incelenmiştir.

- Köyde bulunan evlerin mimari planları, tipleri.
- Evlerin yapımında kullanılan malzemeler ve özellikleri
- Köyde bulunan ortak alan yapılarının incelenmesi.
- Köyün turizme kazandırılması için yapılan çalışmaların ve önerilerin yetkili makamlarla paylaşılması.
- Hazırlanan çalışmanın bir sonraki araştırmalara ve Alımlı Köyü’nün kalkınması için ‘kaldır-aç’ görevi üstlenmesidir.

2.1.Materyal

Artuklu 'ya bağlı civar köylerin çoğunluğu orijinal dokularını korumaktadır. Birçok köyde asıl kullanıcıların göç vermesi veya nüfusun azalmasından dolayı mimari yapılarda çoğu doğa koşullarından olmak üzere bakımsızlıktan kaynaklanan tahribatlar yaşanmaktadır. Bilali Köyü de benzer özellikleri taşımaktadır. Köy halkının tamamı Müslümanlardan oluşmaktadır. 10 hanenin yaşadığı köyde, nüfusun büyük çoğunluğunu Kürtler oluşturmaktadır. Yapıların özgünlüğünü büyük ölçüde koruduğu Bilali köyünde birçok yapı tescile değer konumdadır. Fakat Bilali Köyü'nde yapı özelinde daha önce bir koruma önerisi veya çalışması yapılmamıştır.

Bilali Köyünde yer alan anıtsal ve sivil mimarlık örnekleri çalışmanın materyalini oluşturmakla beraber, koruma ve tespit önerileri için yapılan teknik çalışmalar ve incelenen kaynaklar tezin ana dayanağını oluşturmuştur. Alanda yapılan anket çalışmaları da köyün sosyal yapısını incelemeye imkân sunmuş, elde edilen sonuçlar, grafik ve tablolarla ifade edilmiştir. Yapıların tespitini sağlamak ve rölövelerini almak amacıyla kullanılan dizüstü bilgisayar, fotoğraf makinesi, lazer metre, şerit metreler, ip, su terazisi, kâğıt, kalem, silgi vb. araçlar, alan çalışmasındaki materyaller olarak kullanılmıştır.

2.2.Metot

Bilali Köyünde alan çalışması belirli bir çalışma takvimi sonucunda yapılmıştır. Bu çalışmalarda tüm alanın ve geleneksel yapıların fotoğraf çekimleri ile rölöve çizimleri yapılmış, sokak, mahalle, mezarlık vb. tespitlerle gruplandırılmıştır. Rölövesi alınan yapıların yaklaşık 1/100 ölçekli krokileri alanda çıkarılıp, yapılar, Tapu ve Kadastro Müdürlüğü'nden temin edilen haritaya göre numaralandırılmıştır. Plan aşamasında ölçüler lazer metre ve şerit metre ile alınmıştır. Mekânları birbirine bağlamak amacıyla her mekândan iki çapraz ölçü alınmıştır. Belirli bir sıfır noktası belirlenip yapı elemanlarının sıfır noktasına olan uzaklıklarına göre çizimler yapılmıştır. Çizim aşamasında gözlenen malzeme bozulmaları, malzeme cinsleri ve hasarlar krokilere yazılmıştır. Zemin kattan başlanan ölçüm en son dam ile tamamlanmıştır. Son olarak dış cephe ölçülendirilmesi ve sokak cephe ölçülendirilmesi yapılmıştır. Rölöve çizimleri Autocad 2018 programı ile bilgisayara aktarılmıştır.

Sosyal ve demografik yapı tespiti için köy sakinleri ile anketler yapılmış, elde edilen veriler grafiklerle anlatılmıştır.

3. KIRSAL MİMARİNİN KORUNMASI VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

3.1.Kırsal Yaşam

Tarihin ilk yerleşim yerlerinden olan kırsal alanlar, büyük ölçekli yerleşimlerini besleyen, temel gereksinimlerini karşılayan olmazsa olmaz yaşam kaynaklarıdır. Günümüzde bu yerleşmelerin bazılarının, gelişen sanayileşme ve makineleşmenin getirdiği göçlere rağmen hala yaşamını sürdürmeye çalıştığını görmekteyiz.

3.2.Kırsal Mimari

Kırsal mimarlık çoğunlukla konutlar için kullanılan belirli bir yöreye ve döneme özgü mimarlıktır. Yeryüzü şekilleri, iklim, toprak, su gibi doğal etmenler çevresindeki malzemeler ve yaşam kültürü kırsal mimarlığın oluşumunda başlıca etkenlerdendir. Kırsal mimarlığın en önemli özelliği, yapıda estetik kaygısından çok işlevin önemszenmesidir.

Kırsal mimari bizlere, içinde bulunduğumuz değişim çağının gerçeklerine karşı, değişmeyen ve özümüzde olan temel değerlerimizi hatırlatmaktadır. İnsanların doğaya olan sevgi, saygı ve bağımlılığı bu değerlerin başında gelir. Kırsal mimariden alınacak birinci ders, insanların çevre ile kurduğu yaşamsal bağıdır. Kırsal mimarideki geleneksel mimari teknikler, bir bireyin ya da bireylerin oluşturduğu toplumların barınma gereksinimlerine karşı verdiği en saf tepkidir. Bu tepki sayesinde, insanoğlu mimarlardan çok önce, yaşam koşullarına uygun barınaklar inşa edebilmiştir. Geleneksel yapılar bizlere, bu dünyada ait olduğumuz yeri hatırlatır, mimarlığı mimarın önüne koyar.

3.2.1. Kırsal Mimaride Koruma Sorunları

Uzun yıllar boyunca doğa ve insanın iç içe olmasıyla meydana gelen “kırsal alanlar”, doğayla insan arasındaki bağın devamlılığı sayesinde var olmaktadır. Başka bir deyişle kırsal alanların geleneksel özelliklerinin sürdürülebilirliği; insanların o alanlarda aktif ve bilinçli yaşaması ile mümkün olmaktadır.

Tarım ve hayvancılığın ana geçim kaynağı olduğu kırsal alanlarda genellikle insanların başka istihdam alanları bulunmamaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve tarımda makineleşmenin artması ile insan gücüne olan ihtiyaç azalmış ve insanlar yeni iş imkânları arama yoluna girmiştir. Bu iş imkânlarını yaşadıkları kırsal alanda temin edemeyeceklerinden göç etmeye ve şehirlerde yeni iş imkânları bulmaya itmiştir.

Ekonomiye dayalı göçlerin yanı sıra güvenlik tedbirlerine dayalı kırsal alan boşaltılmaları da kırsalların terk edilmesine neden olmaktadır. Terk edilen geleneksel doku üzerinde çevresel ve yapısal boyutta tahribatlar oluşmaktadır.

Yaşanan göçlerden dolayı, bakımsızlaşan ve doğal etkenlere maruz bırakılan yapılarda birçok bozulma olayı meydana gelmiştir. Taş malzemeden oluşan yapılarda yağmur, rüzgâr ve bitkisel oluşum nedeniyle derzlerde boşalma, damlarda ve duvarlarda bitkisel oluşumları meydana gelmektedir. Bu bozulma olaylarının akabinde sağlamlığının yitiren binalarda yıkılmalar, çatlaklar ve yer yer çökmeler oluşmaktadır.

Korumaya sorunlarına yönelik bir diğer husus ise kırsal miras tanımının yeterli yapılamamasıdır. Kentsel alanlarda koruma sıkça vurgulanırken doğal mirasımız olan kırsal alanlarda korumanın nasıl yapılacağına dair yönergeler bulunmamaktadır. (Kayın,2012)

Kırsal alanların bağlı olduğu yerel yönetimlerin de korumaya yönelik, “proje üretme ve uygulama” kapasitesinin yetersiz oluşu kırsal koruma konusunda çalışmaların yapılmasına engel teşkil etmektedir.

2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Büyükşehir yasası ile büyükşehirlerde kır-kent ayrımı gözetmeksizin il sınırları içindeki tüm alanlara hizmet etme sorumluluğu yüklenmiştir. Bu yasa sonucunda belediyelerde kırsal alanlara özel birimler oluşturulup, birimler bünyesinde projeler yapılmadığı sürece kırsal alanlara hizmet sağlamada eksikliklerin olacağı görülmektedir. (Yaman & Kutlar, 2017)

Tüm bu etkenlerin yanı sıra kırsal alanlardaki mevcut kullanıcıların, yapılardaki niteliksiz uygulamaları ile de geri dönüşü olmayan sorunlar oluşabilmektedir. Yapı sahipleri, geleneksel teknik ve malzemeler ile inşa ettiği evinin restorasyonunu yapmak istediğinde malzeme temini ile malzemeyi kullanacak nitelikli usta temini günümüz şartlarında pek mümkün olmamaktadır. Yapı sahibi, önceden taş malzemeyi kendi köyündeki ya da civardaki taş ocaklarından temin edebilecekken şimdi betonarme inşaat makinelerinin kırdığı taşları temin etmek zorundadır. Bu malzemeler ise hem özgün yapı malzemelerine uyumlu değil hem de düşük maliyetli değildir. Bu etkenler sonucunda yapı sahipleri ekonomik çözümler üretmek isteyerek yapıya niteliksiz elemanlar ile onarımlar yapmaya kalkışmaktadır.(çimentolu harç vs.)

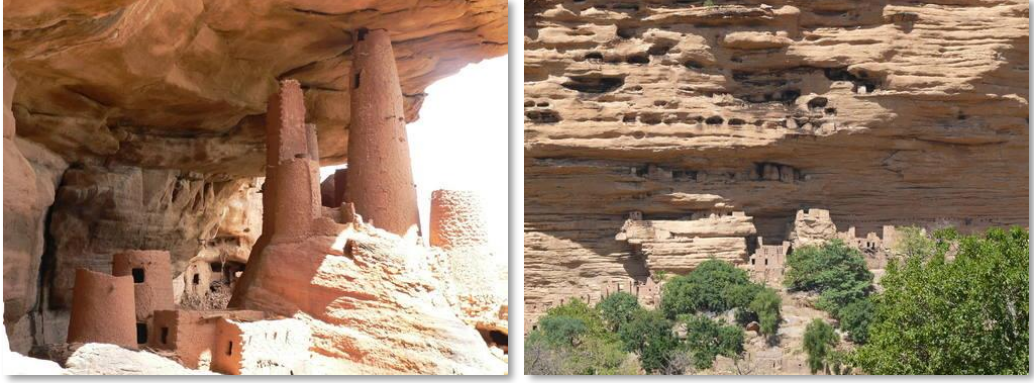
Kırsal alanlardaki yaşam izleri geçmişe ışık tuttuğu gibi gelecek kuşaklar için de bünyesinde önemli izler barındıracaktır. Bu sebeple kırsal alanların korunması önemlidir ve bu koruma, insanları uzaklaştırıp yapıları onararak değil,” koruma bilincine sahip bireylerin alandaki yaşam sirkülasyonu” içinde olacaktır.

3.2.2. Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Yerleşim Koruma Örnekleri

- **Mali, Bandiagara**

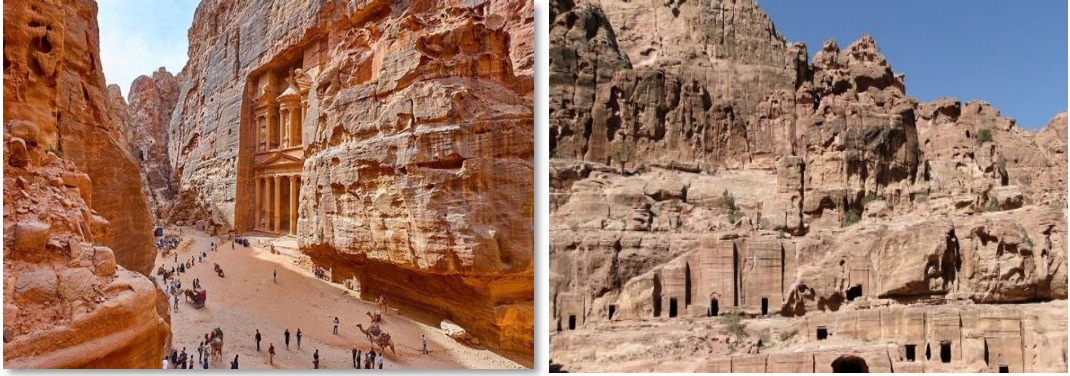
Mali'deki Bandiagara Köyü, günlük ritüel bir yaşamın olduğu, asırlık, geleneksel mirasa sahipliğinin yanı sıra, tepeli manzarası ve kumlu platosu ile olağanüstü özelliklere sahiptir. Uçurum evleri, tahıl ambarları, sunak tapınakları ve ortak buluşma yerleri, bayramlar, törenler ve ata ibadet törenleri ile devam eden geleneklere sahiptir. Eşsiz ve yerli özellikleri nedeniyle, köy 1989 yılında doğal ve kültürel bir kutsal alan olarak Dünya Miras Alanları listesine girmiştir. Bandiagara'nın Kültürel Misyonu Mali Kültür Bakanlığı tarafından belirlenmiş ve 2006-2010 yılları için yönetim ve koruma planı hazırlanmıştır. . Planın ana kaygıları, entegre koruma programları, toplulukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve miras değerlerinin sürdürülebilirliği üzerinedir. Aynı zamanda yerel toplulukların refahı ve yerel ekonominin gelişmesine de önem vermektedir. Ayrıca, yerel topluluk ile birlikte yaşayan kültürel mirasın korunmasına da vurgu yapmaktadır. Bütün bu özelliklere sahip köy aynı zamanda cazip bir turizm

noktasıdır. Bu nedenle birçok köy müzesi yerel dokuya uygun olarak inşa edilmiş ve eko turizm uygulaması benimsenmiştir. Uygulama kapsamında yerel halk kendilerine ait yapılara turizm fonksiyonları vermiş ve buralarda çalışmaya başlamışlardır.

Şekil 3.2: Bandiagara Köyü genel yerleşim görünümü (URL 1)

- **Ürdün, Petra**

Şekil 3.2: Petra Antik Kenti (URL 2)

M.Ö. 400 yılında kurulan bu şehir M.S. 106 yıllarına kadar Nebati Krallığının başkenti olmuştur. Daha sonraları kent Müslümanlar, Hristiyanlar ve Haçlıların egemenliği altında bir süre daha kullanıldıktan sonra M.S. 400 yıllarında meydana gelen deprem sıklıkları nedeniyle terk edilmeye ve zamanla unutulmaya başlamıştır. Antik Kent 1812 yılında Johann Bruckhardt isimli kâşif tarafından yeniden keşfedilerek kaybolmaktan kurtarılmıştır.

Yaklaşık 100 km alana yayılmış olan kentte; kireç taşına oyularak yapılan amfi tiyatro, tapınaklar, evler ve mezarlar bulunmaktadır. Kent 1985 yılında Dünya Miras

Listesi'ne eklenmiş ve 2007 yılında Dünyanın Yeni Yedi Harikasından biri seçilmiştir. Antik kent 1993 yılında “ Petra Arkeoloji Parkı” adı altında milli park kabul edilmiş ve temel altyapı projelerini kapsayan bir çalışma planı oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında belirli eserlere restorasyonlar yapılmış, ziyaretçi tesisleri ve rekreasyon alanları inşa edilmiştir. Böylelikle hem terk edilmiş bu antik şehri kırsal turizme kazandırarak canlı kalması sağlanmış hem de civar kentlerdeki insanların antik kentteki sosyal alanların işletilmesinde görev alarak ekonomik gelir elde etmeleri sağlanmıştır.

- **İspanya, Cadiz, Setenil de las Bodegas**

Şekil 3.3: Kente ait sokak görüntüsü (URL 3)

Cadiz de bulunan Setenil de las Bodegas tarih öncesi zamanlardan bu yana tarihi dokusunu sürdürmüştür. Kentte 12. yy' a kadar mağara hayatı devam etmiştir. Yerleşim Rio Trejo Nehri'nin zamanla aşındırdığı kayalık duvarlarını içine ve kayalıkların altına kurulmuştur. Burada oluşturulan evlere sadece dış cephe yapıp kalan kısım kayalıkların içine oyulmuştur. Evler kayalığın içinde kaldığı için her iklime kolaylıkla uyum sağlayıp sıcak ve soğuğu iklime göre muhafaza etmiştir. Yapılar kayalık olduğu için depreme de dayanıklıdır. Kentin ismini oluşturan Setenil kelimesi, mağara yerleşimine atıfta bulunan “kaya kadar sağlam” anlamına,

Bodegas kelimesi ise, kaya oluşumu içindeki tahıl ambarlarına atıfta bulunan “depo” anlamına gelmektedir.

Kentte nüfusunun 3000 kişiye yakını kayalıklarda yaşamaya devam etmektedir. Halk geleneksel tarım faaliyetlerini de günümüzde devam ettirmektedir. Mevcut konutlar kendi işlevlerinde kullanılmaya devam ederken turizm sektörünün kentte artması ile yapıların bazıları ticaret, konaklama alanı ve benzeri turistik fonksiyonlara dönüştürülmüş ve yerel halk bu sektörün içinde aktif çalışarak ekonomilerine katkı sağlamıştır.

Türkiye’de Geleneksek Kırsal Mimarinin Kültür Varlığı Olarak Tanımlanma Süreci

Osmanlı İmparatorluğu döneminde 19. Yy ikinci yarısında eski eserlerin korunmasına yönelik yasalar oluşturulmaya başlanmıştır. Sırasıyla birinci (1869) , ikinci (1874) , üçüncü (1884) ve dördüncü (1906), Asar-ı Atika Nizamnameleri ile taşınır taşınmaz tüm eski eserlerin devlet malı olarak nitelendirilip eski esere zarar verecek her türlü işlemden bulunmak yasaklanmıştır. (Örneğin; eski esere 300 m yakında kireç ocağı ve tuğla harmanı yapmak yasaklanmıştır.)

Cumhuriyet Dönemi Mayıs 1973 tarihli ve 1710 sayılı Eski Eserler Yasası çıkana kadar Asar-ı Atika Nizamnameleri yürürlükte kalmıştır.

Bu süreçte 1951 tarihinde yürürlüğe giren 5805 sayılı yasayla kurulan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu’nun (GEEAYK) görevi, korunması gerekli taşınmaz eski eserlerin koruma, bakım, onarım, restorasyon işlerinde uyulacak ilkeleriyle programları saptamak, bu çerçevede yapılan uygulamaları izlemek ve denetlemek olarak tanımlamış ve böylece 1951-1973 yılları arasında Asar-ı Atika Nizamnamesi’nin kapsamını geliştiren bir çok ilke kararı alınmıştır. Bu bağlamda kurulun 1964 Venedik Tüzüğü’nü önemseydiği ,tüzüğün ilanından üç yıl sonra Türkiye’de uygulanmasını kabul etmesinden anlaşılmaktadır. (Z.Eres, 2008, s.6)

2.Dünya Savaşı sonrası dünyada koruma kavramı çok hızlı gelişmiş ve uygulamaların başarılı olması için ekonomik problemlerin çözülmesine yönelik yasal düzenlemeler geliştirilmiştir. Bu çerçevede eski yasaların uygulama konusunda yetersiz kalması sebebiyle 23 Temmuz 1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Daha sonraları alınan ilke kararları ile de ülkemizde koruma anlayışının kapsamı gittikçe ilerlemiştir. Ancak halen Kırsal Sit Alanları başlı başına bir koruma konusu olarak tanımlanmamıştır. Bu eksiklik sebebiyle kırsal alanların tescillenmesi ve koruma imar planlarının hazırlanıp uygulanması sürecinde sorunlar oluşmaktadır. Bu sürecin aşılması, alanında uzman kişilerin kırsal alanlar üzerine çalışmalarını etkin bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için “Kırsal Sit Alanı” ’nın tanımlanması ile olacaktır.

- **Kastamonu, Zümrüt Köyü**

Karadeniz bölgesinde bulunan ve ahşap yapılara sahip olan Zümrüt Köyü’nün 350 kişilik nüfusunun büyük bölümünün İstanbul’a göç etmesi ile köydeki insan sayısı 35-40 kişiye düşmüştür. Köyün azalan nüfusunu arttırmak için uygulanan proje ile ekoturizmin alt yapısının oluşturulması ve alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması hedeflenmiştir. Bu çerçevede köyde belirlenen iki adet evin restorasyonu yapılmış ve köy ortamında aktivite mekânları oluşturulmuştur. Proje fikrinin köylülerle tartışılması ve projenin uygulanması aşamasında köy halkı istekli ancak tereddütlü yaklaşım göstermiştir. 2004 yaz döneminde başlayan proje 24 ay sürmüştür ancak proje kapsamında etkin olacak köylünün ve restore edilen evlerin işletme sahiplerinin aktif olmaması sebebiyle proje başarısız olmuştur. (URL 4)

Şekil 3.4: Zümrüt Köyü (URL 4)

- **Manisa, Tekelioğlu Köyü**

Marmara Gl kuyusunda bulunan Tekelioğlu Köyü 1989 yılında özel bir firmanın, köy halkının da teşvikiyle organik tarım uygulamasını başlattığı ve Türkiye'nin ilk organik köyü unvanını aldığı bir kırsal yerleşim yeridir. Doğal ve tarihi zenginliklere sahip bu köyün kırsal turizme elverişli olmasından ötürü Kırsal Turizm Derneği tarafından seçilip projelendirilmiştir. Proje kapsamında kırsal turizmin yeni istihdam alanları ve gelir kaynakları oluşturması hedefleniyor. Köy Lidya devletinin başkentine ait arkeolojik kalıntıları da bünyesinde bulundurması nedeni ile 1.derece sit alanı olarak belirlenmiştir.

Köy halkının da desteklediği ve uyguladığı bu proje ile köyde bulunan halkın %95 'i organik tarım ile uğraşmaktadır. Organik tarımın uygulanması ile önceden çorak olan topraklardan her sezon iki defa ürün elde edilmektedir. Ayrıca köydeki antik kent için çalışmalarda bulunan Amerika Boston niversitesi yetkilileri her yıl köye gelip köy halkından belirli 6 ailenin evlerinde konaklamaktadır. Böylece köy sakinler kırsal turizm için konaklama alanları da oluşturmuş ve yeni istihdamlarda bulunmuştur.

Organik tarımın iyice benimsenip uygulandığı bu köyde halk, kırsal turizm alanında daha da geliştirerek, Türkiye'de yeni eko köylerin oluşturulmasına örnek olmak istemektedir.

şekil 3.5: Manisa Tekelioğlu Köyü (URL 5)

3.2.3. Kırsal Mimarinin Sürdürülebilirliği

Kırsal alanlar, bünyesinde yaşayan insan nüfusu ile birlikte değişime uğramış ve ona uyum sağlamıştır. Böylelikle tarihi temsil eden hem ortak hem farklı özellikler barındıran doku parçaları meydana gelmiştir.

Zengin tarihi mirasları ile göz kamaştırıcı ancak kent merkezlerine uzak düşmüş, kaderine terk edilmiş gözden uzak kasaba ve köylerin doğal ve tarihi varlıklarını korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için temel sorunları tespit etmek ve sorunlara yönelik çözümler üretmek gerekmektedir.

Dünyada ve ülkemizde kırsal alanların sürdürülebilirliği için bazı çalışmalar yapılmış, ulusal ve uluslararası toplantılar, konferanslar düzenlenmiştir.

Örneğin İngiltere’de “tarihi alanların” yapı listelerinin oluşturulduğu ve koruma çalışmalarının yürütüldüğü ve halka farkındalık yaratacak çalışmaların yapıldığı Historic England kurumu oluşturulmuştur.

Kendi web sitelerine ait geniş veri tabanı sayesinde listelenen kültür varlıklarının harita üzerinde yerinin tespitini yapabilmekte ve liste dışında tespit edilen yapıların form yardımı ile bildirim yapılabilmektedir.

Bu veri tabanını oluşturarak gerektiğinde hukuki ve bürokratik alanlardaki prosedürler konusunda yardımcı olma, yönlendirme yapma ve korumaya yönelik fikirler vermeyi hedeflemişlerdir. (Çakan,2019)

Tüm bunların yanı sıra bünyelerinde, mülk sahiplerinin, yerel kurumların, üniversitelerin ve STK’ların katılım sağlayabileceği “Mimari Koruma Komisyonları” kurularak korumada yenilikçi yollar aramak ve eğitimler vererek bakıma yönelik becerileri ve uzmanlaşmayı zenginleştirmeyi hedeflemişlerdir. (Historic England)

Bir başka örnek olarak Yunanistan’ın Nymfiao kenti, geleneksel yapı teknikleri ile inşa edilmiş yapıların bulunduğu bu kentte Hellenic Kültür Bakanlığı belirli politikalar uygulamış ve koruma çalışmaları yapmıştır. Nymfiao, bu destekler sayesinde düzenli kültürel etkinliklerin yapıldığı bir köy haline gelmiştir. Köyde kurulan bir kooperatif, üretilen yerel ürünlerin tanıtımının yapıldığı etkinlikler düzenlemekte ve bu ürünlerin ticaretini yapmaktadır. Ayrıca kooperatif, ev yapımı geleneksel tatlıların toplu üretimine ve satışına imkân sunmaktadır. Gittikçe gelişen uygulamalar ile köyde,

yürüyüş ve binicilik sporları ve çeşitli turistik aktiviteler oluşmuştur. Turizmin artması ile de birçok tarihi ev otel ve restoranlara dönüşmüştür. Bütün bu uygulamaların başından beri içinde bulunan halk, uygulamaları dikkatlice yönetmekte ve temkinli davranmaktadır. (HISTCAPE, 2014)

Ülkemizde yapılan koruma çalışmalarını inceleyecek olursak, genellikle turizm odaklı çalışmaların yapıldığı tespitine varılmaktadır. Bursa’da Cumalıkızık Köyünde , İzmir’de Şirince ve Alaçatı Köyünde yapılan, geleneksel dokunun korunmasına yönelik çalışmalar sonucunda yerel ekonominin geliştiği gözlemlenmiştir.

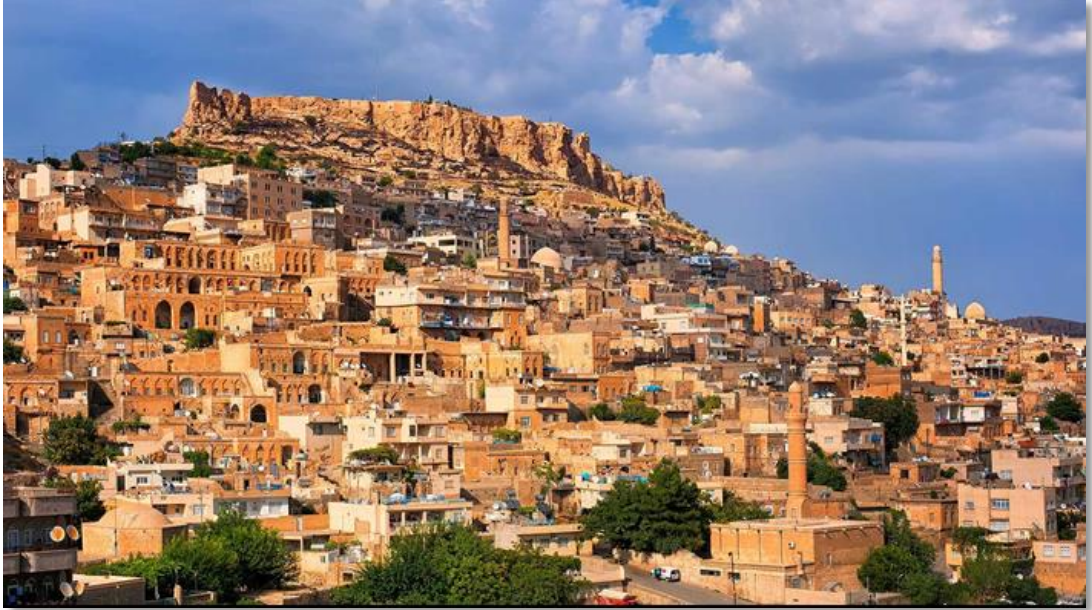
Tüm bu örneklerden ve çalışmalardan görüldüğü üzere; Kırsal alanların sahip olduğu tarihi miras, sürdürülebilir, aktif yönetim ve iş birliği ile ele alınıp, “kırsal alanın kalkınması” amacına yönelik bir fırsata dönüştürüldüğünde kırsal mimari mirasını korumak mümkün olacaktır.

4. MARDİN

Şekil 4.1: Mardin komşu iller haritası (URL 6)

Mardin Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesinde yer alan, Anadolu'yu Suriye'ye bağlayan ve Mezopotamya'nın önemli yolları üzerinde yer alan sınır ilimizdir. Güneyinde Suriye, batısında Şanlıurfa ili, kuzeyinde Diyarbakır ve Batman illeri, kuzeydoğusunda Siirt ili ve doğusunda Şırnak ili bulunur. (URL 6)

Şekil 4.2: Mardin (URL 7)

Kent bir tepenin güneyine, ovaya bakan sırtlara kurulmuştur. Mardin, mimari, etnografik, arkeolojik, tarihi ve görsel değerleri ile zamanın durduğu izlenimini veren Güneydoğunun şiirsel kentlerinden biridir. M.Ö.4500'den başlayarak klasik anlamda yerleşim gören Mardin, Subari, Sümer, Akad, Babil, Mitaniler, Asur, Pers, Roma,

Bizans, Araplar, Selçuklu, Artuklu, Osmanlı dönemine ilişkin birçok yapıyı bünyesinde harmanlayabilmiş önemli bir açık hava müzesidir.

Geçmişî tek karede dondurmayan, taş sokaklarında dolaşanlara geniş bir tarih yelpazesi sunan büyüleyici bir şehirdir. (URL 6)

4.1.Fiziki, Beşeri ve Sosyolojik Özellikler

- **Coğrafi Konum**

Şekil 4.3: Mardin kenti yapılaşma düzeni (URL 8)

Kent merkezi yamaç üzerinde, doğudan batıya bir bant gibi uzanır. Kuzeyinde Diyarbakır havzası, güneyinde ovalık bir saha üzerinde kurulu Kızıltepe ve Nusaybin, doğu bölümünde Midyat, batıda Derik ilçe merkezleriyle çevrilidir. Mardin kalesi, tepenin en yüksek yerinde düz bir saha üzerine yapılmıştır. (URL 6)

- **İklim**

Mardin ilinin iklimi Kara iklimi ile Akdeniz iklimi arasında bir geçiş iklimi özelliğini gösterir. Yazlar sıcak ve kışlar soğuk geçer. Merkezde yüksek yamacın bulunmasının etkisiyle kışlar sert geçmektedir. Ancak bu özelliği aşağı kesimlerde çok etkili geçen yaz aylarını daha dayanılır kılmıştır. İki kesimdeki farklılık yağış, sıcaklık ve rüzgâr değerlerinde ortaya çıkar. Ova kesiminde yazlar çok sıcak geçerken, kışlar ise ılıman ve yağmurludur. Mardin’de genel olarak kış aylarında az miktarda kar yağışı görülmektedir. (URL 6)

- **Bitki Örtüsü**

Mardin’de genel olarak Bozkır görünümü hakimdir. Orman ve fundalık saha il topraklarının %15 ‘ini geçmez. Yağışların zemin eğimi ile akış oluşturması veya bazalt ve kalker yapı tarafından emilmesi ile şehir eteklerine kadar gelen steplerin yapılarını değiştirmiş ve yeşillik oluşumunu kısıtlamıştır. (URL 6)

- **Ekonomi**

Geleneksel ekonomi yapısı tarım, çiftçilik, hayvancılık ve ticarete dayalıdır. 2001 yılına göre ildeki iktisadi faaliyetlerin %66,8’i tarım, çiftçilik ve hayvancılık alanlarında gerçekleşmiştir. Suriye sınırındaki organik tarıma elverişli topraklar mayınlı olması nedeniyle Mardin ekonomisine katkı sağlamamaktadır. Tarımdan sonraki en önemli sektörü devlet hizmetleri oluşturmaktadır. (URL 6)

- **Nüfus ve Göç**

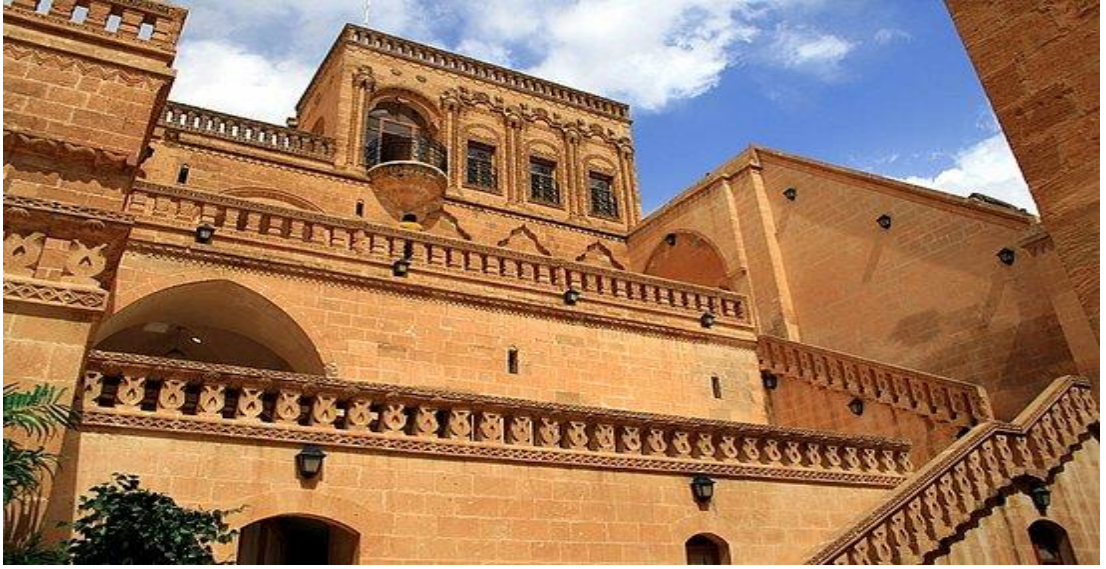
Bulunduğu konum itibariyle çok sayıda etnik, dinsel gruba merkezlik etmiş, pek çok çatışma, savaş ve ticari etkinliklere sahne olmuş, Eski Mezopotamya’nın siyasi ve kültürel tarihinde büyük bir öneme sahip olan Mardin’de, MÖ 3000 yıllarından bu yana Hurriler, Akadlar, Babiller, Hititler, Mitanniler, Assurlular, Aramiler, Medler, Persler, Selökidler, Abgarlar, Ermeniler, Romalılar, Abbasiler, Hamdaniler, Bizanslılar, Sasaniler, Mervaniler, Türkmenler, Selçuklular, Artuklular, Eyyubiler, Moğollar, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Osmanlılar egemenlik kurmuştur (Aydın vd. 2000, Erkanal 2005).

1960’lı yıllarda kırsaldan şehre göç başlamış ve kır nüfusu oran olarak azalmaya başlamıştır. 1990 yılında dört ilçenin komşu illere bağlanmasıyla nüfus %14,4 oranında azalmıştır. 2000 nüfus sayımında ilk defa kır nüfusu, kent nüfusunun gerisinde kalmıştır. Bunda en önemli etkenler ekonomik kaygılar ve 90’lı yıllarda başlayan terör faaliyetleridir. Güvenlik kaygıları nedeniyle hem ildeki kırsal kesimlerden, hem de diğer illerden Mardin şehrine göç hareketleri başlamıştır. (URL 8)

- **Dinsel Yapı**

Şehirde genel dinsel yapı, Müslümanlar, Hıristiyanlar ve Yezidilerden oluşmuştur. Çok dinli ve çok dilli yapıya sahip Mardin kentinde baskın din İslam'dır. Hristiyanlık için önemli özellikleri bünyesinde bulunduran Mardin'in sınırları içinde pek çok kilise ve manastır bulunmaktadır.

- **Geleneksel Mardin Evleri**

Şekil 4.4: Geleneksel Mardin evi örneği (URL 9)

Mardin kenti, temel yapı malzemesi olarak kolay işlenebilen sarı kalker taşının kullanıldığı, çeşitli motiflerle bezenmiş geleneksel evleriyle de ünlüdür. Bölgedeki çok sayıda ocaktan çıkarılan sarı kalker taşı, yapı üretimine egemen olmuş; kapı, pencere, asma kat gibi zorunlu kullanımların dışında ahşap işçiliğine yer verilmemiştir. Evleri, 4 m. yüksekliğe ulaşan duvarları çevirir ve sokaktan ayırır. Bu duvarlarla sert iklime karşı korunma sağlanır. Yazlık denilen iç avlu veya bahçede, eskiden ahır olarak kullanılan, günümüzde ise depo işlevi gören mekânlar yer alır. Eyvan, yazın yaşamın geçtiği bölümdür. Mimaride önemli bir yere sahip olan eyvan ve revak gibi yarı açık kısımlar, özellikle batı güneşine karşı gölgede kalacak biçimde yapılmıştır. Mardin evlerinin en önemli özelliği taş işçiliğidir. Kapı ve pencereleri, sütuncuklar, kemerler ve değişik motiflerle süslenmiştir.

4.2.Mardin Artuklu İlçesi Hakkında Genel Bilgi

Şekil 4.5: Mardin ilçeleri harita gösterimi (URL 10)

- **Konumu**

Mezopotamya'nın dağlık kesiminde kurulan Artuklu ilçesi rakımı 1083 metre olup, 830 km² alana sahiptir. Artuklu, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Mezopotamya havzasında bulunmaktadır. Doğusunda Yeşilli ve Nusaybin, Kuzeyinde Savur, Batısında Kızıltepe ve Mazıdağı ilçeleri ile Güneyinde 32 km'lik Suriye sınırı ile çevrilidir.

Arazi yapısı genel olarak “ Kalkeri” diye adlandırılan kayalık bir yapıya sahip olup bu kaya katmanının meydana getirdiği derin vadi ve tepeler şeklindedir.

Karasal bir iklime sahip olan ilçede yazlar kurak ve sıcak, kışlar soğuk ve yağışlı geçer. Bitki örtüsü maki türü meşeliklerdir. (URL 11)

- **Artuklu İlçesi Tarihçesi**

Fırat ve Dicle nehirleri arasında Mezopotamya bölgesinde, tarih boyunca pek çok medeniyet yerleşmiştir. Bir dağın tepesinde kurulmuş olan Artuklu, Yukarı Mezopotamya'nın en eski yerleşim yerlerinden biridir. M.Ö.4500'den başlayarak Arami, Süryani, Subari, Sümer, Akad, Babil, Mitanniler, Asur, Pers, Bizans, Araplar, Selçuklu, Artuklu, Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

Artuklu ilçesi 12/11/2012 tarihli 6360 sayılı kanunla Büyükşehir Belediyesi ile birlikte kurulmuş, önceleri Merkez Belediyesi olarak görev yapan belediye bu kanunla ilçe belediyesi hüviyeti kazanmıştır. Artukoğulları dönemine ait yoğun yapıların olması, ilçe içinde bulunan Artuklu Üniversitesinin olması ve Artuklular'ın bir boyunun da Mardin merkezli olması ilçeye Artuklu isminin verilmesinde etkili olmuştur. (URL 11)

- **Ekonomi**

Artuklu ilçesi Mardin büyükşehir belediyesini içinde bulundurduğu için bir nevi şehri merkezidir. Mardin ile ilgili ticari, turizm, idari işler vb. aksiyonlar Artuklu 'da oluşur. Bu nedenle ilçede her daim sirkülasyon vardır. Bu dolaşım sayesinde Artuklu 'da - Mardin'in diğer yerlerinde olduğu gibi göç olmaz. Bunun peşi sıra, Artuklu sınırlarında bulunan tüm tarihi eserler, sosyal-kültürel değerler, her ne kadar yanlış kullanımlara maruz kalıp kısmi zararlar alsada insanlar tarafından korunmuş, bakım ve onarımlar geçirmiştir. Örneğin; merkezdeki ana caddede bulunan Mor Behnam Kırklar Kilisesi hala mimari yapısını koruyabiliyorsa yahut Müslümanlar halen Ulu Cami'de namaz kılabiliyorsa bunda ilçenin sirkülasyonu dolayısıyla eserlerin yaşama katılması çok büyük önem taşır. Unutulmamalı ki bu tezin konusu olan Bilali Köyü bahsedilen sirkülasyona sahip olmadığı için günümüzde sadece 10 hane halkının yaşadığı bir ücra köydür.

Artuklu ekonomisini içinde bulundurduğu farklı dinlerin ve milletlerin oluşturduğu tarihi eserlere, Mezopotamya'nın eşsiz manzarasına, çeşitliliğe sahip mimarisine vb. borçludur. Bu veriler ışığında; Artuklu halkının hizmet sektörü olarak tabir edilen meslek grupları sayesinde ekonomisini ayakta tuttuğunu söyleyebiliriz. (URL 11)

- **Sosyal Yapı**

Artuklu'daki sosyal yapı ise aynı mimari eserlerin ayakta durduğu gibi durmakta. İlçede Sünni Müslümanlar Türk-Kürt-Arap olarak çoğunlukta olsa da, ilçede bulunan birkaç kilise gibi Süryaniler de bulunmaktadır. Bunun dışında, ilçede -yıl içinde sayısı değişiklik gösterse de- her daim bir turist nüfusu, yazları memleketlerine gelen Mardinliler ve sayısı çok az olmakla birlikte Yezidiler de bulunmaktadır. Bu sosyal

yapıda hiçbir din ya da ırk kendisini diğlerinden üstün görmemektedir. Bunun sonucunda da huzur ortamı sağlanmış olmaktadır.

Nasıl ki asırlardır bir arada ayakta durabildiyse bu taştan eserler, yine aynı şekilde halklar da içe içe yaşadılar asırlar boyunca,

Nasıl ki bir taşın ruhu varsa ve o ruh bütünleşerek bir yapının ruhu oluyorsa, yine aynı şekilde asırların getirmiş olduğu kardeşlik, huzur, bereket bu şehrin ruhunu oluşturmuştur.

5. ALIMLI(BİLALİ) KÖYÜ KIRSAL MİMARİSİ

Şekil 5.1: Alımlı Köyü genel fotoğraf (Mardin Müzesi Arşivi)

Alımlı Köyü, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, Mardin ili Artuklu ilçesine bağlı küçük bir köy yerleşimidir.

Artuklu belediye binasına takriben 17 km uzaklıkta olan Alımlı Köyünün 6 km yakınında Deyrulzafaran Süryani Manastırı bulunmaktadır. Bir tepenin eteğine kurulmuş olan köyün etrafındaki tarlalar iklim şartlarından ve bakımsızlıktan dolayı – mevcut haliyle- tarıma elverişsizdir. Bu nedenle köyde yaşayan az sayıdaki nüfusun çalışabilen kişileri Artuklu merkezde hizmet sektöründe yahut köy içinde ve köy muhtarlığına bağlı mezralarda hayvancılık sektöründe çalışmaktadır.

- **Tarihçesi**

Tez çalışması için köyde bulunduğu süre zarfı boyunca köy halkı ile ve Mardin Müzesi yetkilileriyle 'köyün tarihçesi' hakkında konuşmalar yapılsa da, kitaplardan veya önceki benzer çalışmalardan bilgi edinilmek istense de; tarihçe hakkında sınırlı sayıda bilgi toplanmıştır. Bu bilgiler içinden en önemli görüleni; köyün adının Hz. Bilal'den geldiğinin olmasıdır. Rivayete göre İslamiyet'te ilk ezanı okuyan Bilal-i Habeşi Şam'a geçerken öğle vakti köyde ezan okuduğu ve köyün adının buradan geldiği söylenmektedir.

Köy Muhtarı ve halkı ile yapılan görüşmeler sonucunda 1994-95 yılları arasında terör olayları sebebiyle devlet tarafından boşaltıldığı, köy halkının merkeze İstanbul'a veya yurtdışına göç ettiği halen buralarda akrabalarının olduğu, son 4-5 yıldır bazı ailelerin yeniden köye geldiği ve güncel olarak 10 ailenin köyde yaşadığı bilgisi alınmıştır.

Alımlı Köyü'nde halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köyün Kuzey Doğusunda etrafında akarsuyun bulunduğu tarım arazilerinde, sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu arazilerde bilinen sebzelerin yanı sıra yöreye has üzüm, nar, badem, zeytin ürünleri yetiştirilmektedir.

Köyün Güney Batısında yaklaşık 3000 dönüm arpa, mercimek, buğday yetiştiriciliğinin yapıldığı arazileri daha bulunmaktadır. Köy halkı buralardan elde ettiği ürünleri Mardin Merkeze götürüp, pazarlarda veya marketlere satarak gelir elde etmektedir.

Bunların yanı sıra Mardin merkez esnaflarından Süryani kuyumcu Metin Ezilmez ile yapılan görüşmelerde, Alımlı köyü halkından bazılarının yakında bulunan Deyrulzafaran Manastırının bahçesinde bahçıvan olarak çalışıp geçim sağladıkları bilgisi edinilmiştir.

- **Bilali Şenlikleri**

Şekil 5.2: Bilali Şenlikleri (URL 12)

Alımlı (Bilâli) köyünde arpaların sararmasıyla birlikte hasat döneminin başladığını, bereketli bir hasat için duaların yapıldığı, kurbanların kesilerek yemeklerin yapıldığı, kırgınlık ve küslüklerin sona erdiği, gençlerin birbirlerini tanıma fırsatı bulduğu bir halk şenliği düzenlenmekteydi. En son 1958'den kutlanan bu şenliğe civarda yaşayan yüzlerce insan katılırdı.

Halk arasında Ziyareta Ceh Zer'a (Sarı Arpalar Ziyareti) olarak da bilinen ve köyün karşısındaki tepede yer alan ziyarette mayıs ayının ilk haftası içinde köylüler kurbanlar keser kuzu eti ve bulgurdan yemekler pişirir ve yaptıkları yemekleri dostları, komşuları ve akrabalarıyla paylaşırdı. Şenliğe katılan insanlar, bereket dualarının yanı sıra, hastalarına şifa bulmak için de bu tepeye çıkar ve burada dua ederlerdi. Şenlikte büyük bir Pazar kurulur, Mardin'den gelen leblebici ve çerçiler tezgâh açarlardı. Alana gelen davul-zurnacılar ve rebabcılar müzikleriyle şenliğe renk katarken, birlikte halaylar çekilir, çeşitli oyunlar ve eğlenceler düzenlenirdi.

Köyde düzenlenen bu şenlik 58 yıl aradan sonra yeniden 7 Mayıs 2016 tarihinde Mardin Müzesi tarafından gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmeye devam etmektedir. (URL 12)

5.1. Bulgular ve Tartışma

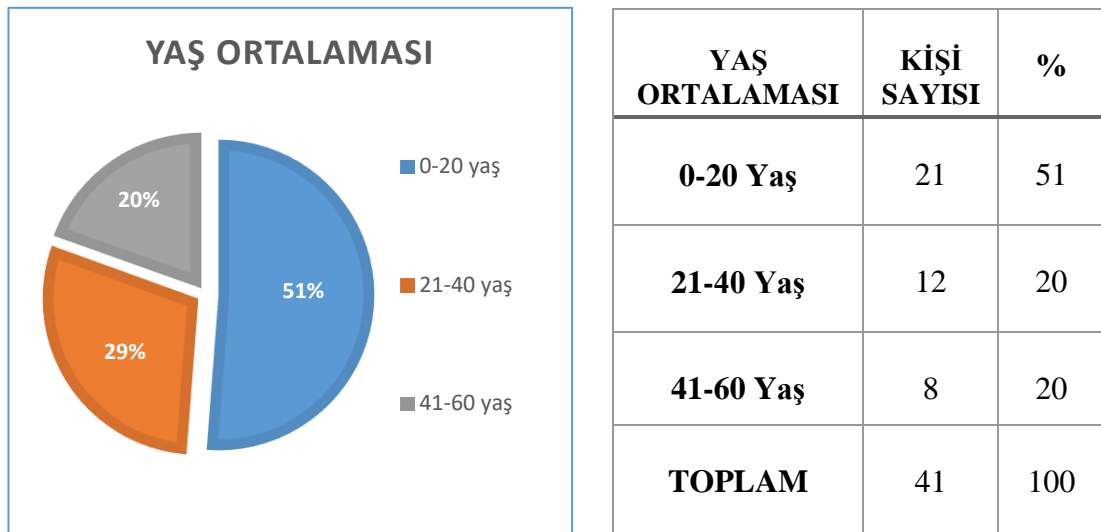
5.1.1. Alımlı Köyü Geleneksel Kent Dokusu ve Sosyal Yapı Analizi

Köyde yaşayan halkın sosyal yapı analizini yapmak, koruma anlayışına yönelik düşüncelerini öğrenmek ve ihtiyaçlarını belirlemek üzere 23 sorudan oluşan bir anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler grafik ve tablolar ile ifade edilmiştir.

Alımlı Köyü sosyal yapı analizi anket sonuçların başlıklar altında ele ve Yaş ortalaması, cinsiyet, meslek, hanede yaşayan sayısı, sosyal güvence, evin tarihçesi, etnik köken, geçim kaynakları, sahip olunan mal varlıkları, köye gelme sebepleri, köyde bulunan eksiklikler, merkeze gitme sıklıkları, sebepleri konularına yönelik sonuçlar elde edilmiştir.

5.1.2. Yaş Ortalaması

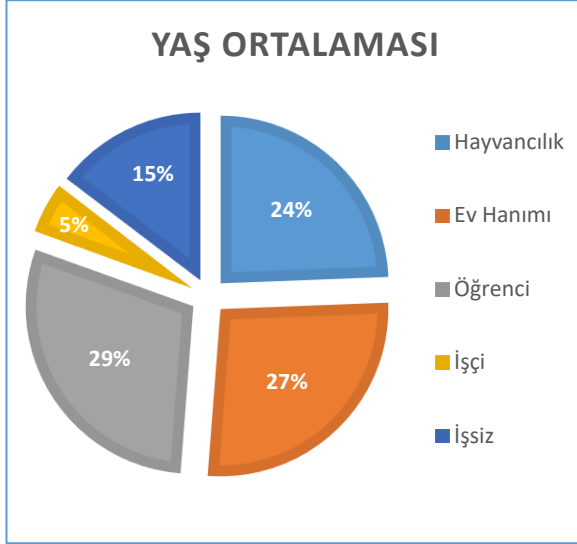
Çizelge 1

Ankete katılan bireylerin yaş ortalaması 28,5 olup,18 yaş altı 16 kişi bulunmaktadır. Köy halkının büyük kısmı eğitim ve geçim sağlama nedenlerinden dolayı köyden gitme gereksinimi duymuştur.

5.1.3. Meslek

Çizelge 2

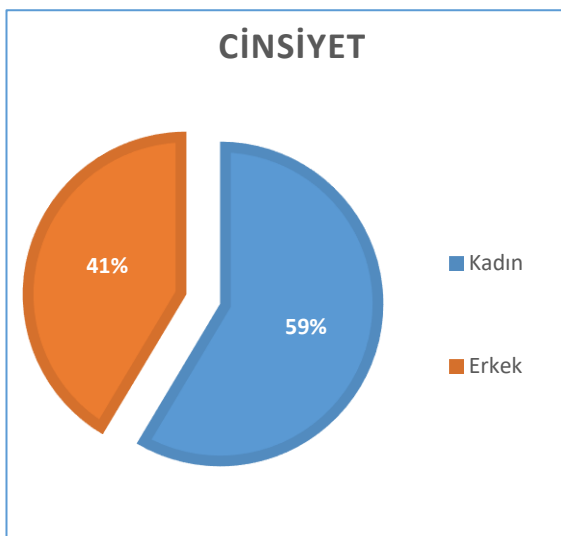

MESLEK	Kişi SAYISI	%
Hayvancılık	10	24
Ev Hanımı	11	27
Öğrenci	12	29
İşsiz	6	15
İşçi	2	5
TOPLAM	41	100

Köydeki toprakların tarıma elverişsiz olmasından dolayı ana geçim kaynağı hayvancılıktır. Köyde bulunan okulun kullanılmamasından dolayı öğrenciler taşınmalı eğitim görmektedir. Köydeki erkeklerin büyük bir kısmı hayvancılık ile uğraşmaktadır. Hayvancılık yapmayı geçimini aile büyüklerinden kalan emekli maaşı ile sürdüren kişilerde bulunmaktadır.

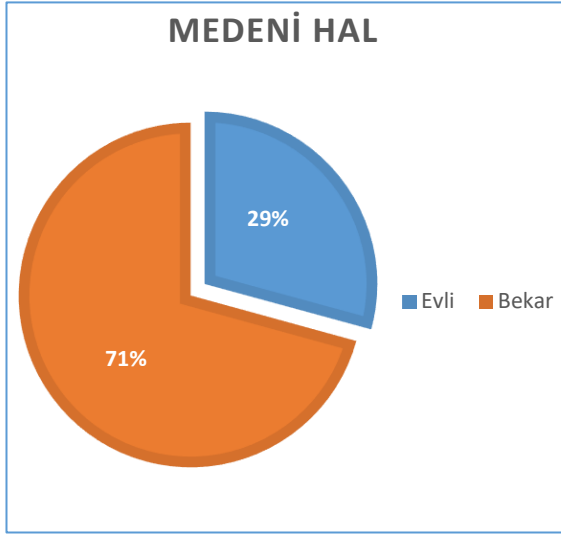
5.1.4. Cinsiyet, Medeni Hal, Evde Yaşayan Birey Sayısı

Çizelge 3

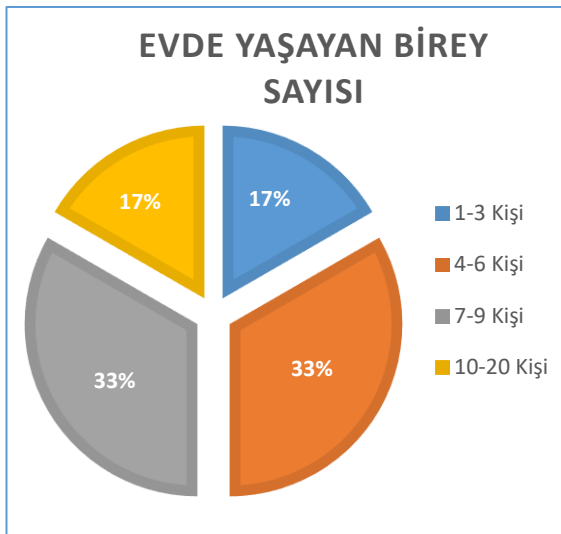
CİNSİYET	KİŞİ SAYISI	%
Kadın	24	59
Erkek	17	41
TOPLAM	41	100

Çizelge 4

MEDENİ HAL	KİŞİ SAYISI	%
Evli	12	29
Bekar	29	71
TOPLAM	41	100

Çizelge 5

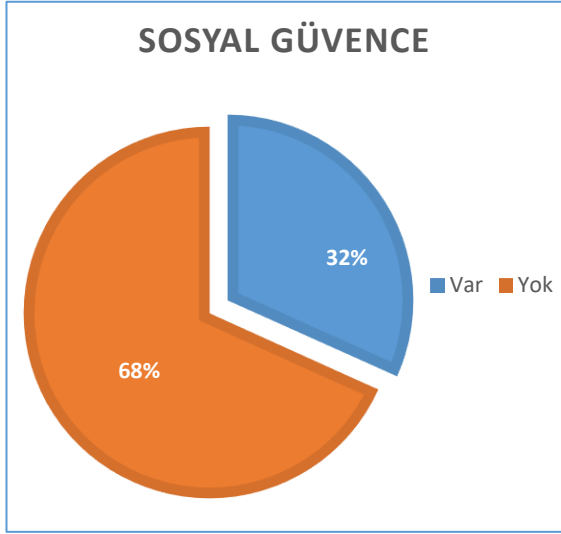

EVDE YAŞAYAN BİREY SAYISI	KİŞİ SAYISI	%
1-3 Kişi	1	17
4-6 Kişi	2	33
7-9 Kişi	2	33
10-20 Kişi	1	17
TOPLAM	41	100

Köydeki ailelerin birey sayısı genellikle 4 kişinin üzerindedir. Kırsal bölgelerde bu tarz kalabalık ailelere rastlanmaktadır. Aile nüfusunun bu kadar kalabalık olmasının sebebi çocuk sayısının fazla olması, aile büyüklerinin de (dede, nine) çekirdek aile ile birlikte yaşaması, kardeşlerin aynı evi paylaşması vb. sebeplerdir.

5.1.5. Sosyal Güvence

Çizelge 6

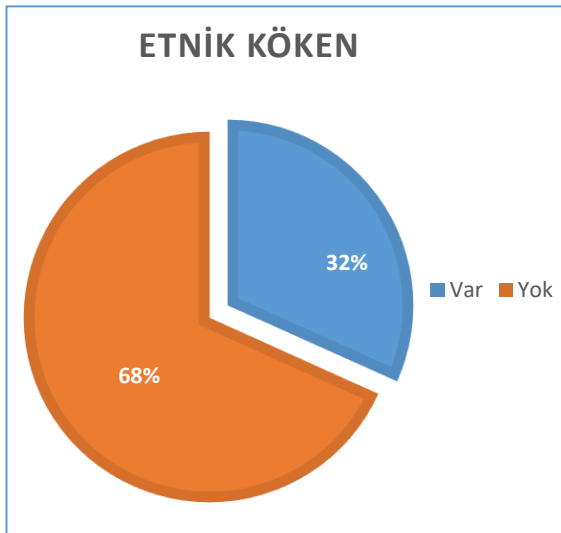

SOSYAL GÜVENCE	KİŞİ SAYISI	%
Var	13	32
Yok	28	68
TOPLAM	41	100

Daha çok hayvancılık ile uğraşan ailelerin çoğunun sağlık güvencesi bulunmamaktadır. Köy muhtarının ve ailesinin ve birkaç işçinin sağlık güvencesi bulunmaktadır.

5.1.6. Etnik Köken

Çizelge 7

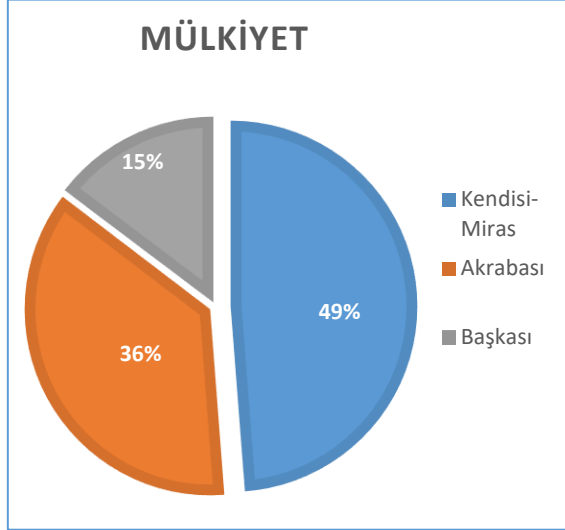

ETNİK KÖKEN	KİŞİ SAYISI	%
Var	13	32
Yok	28	68
TOPLAM	41	100

Eski zamanlarda Süryani Köyü olarak bilinen Alımlı Köyünde Süryanilerin geçen zaman içinde köyden göç ettiği, günümüzde de köy nüfusunun çoğunu Kürt ailelerin oluşturduğu görülmektedir. Köyde Arap kökenli olarak bir kişi bulunmaktadır.

5.1.7. Evin Mülkiyeti

Çizelge 8

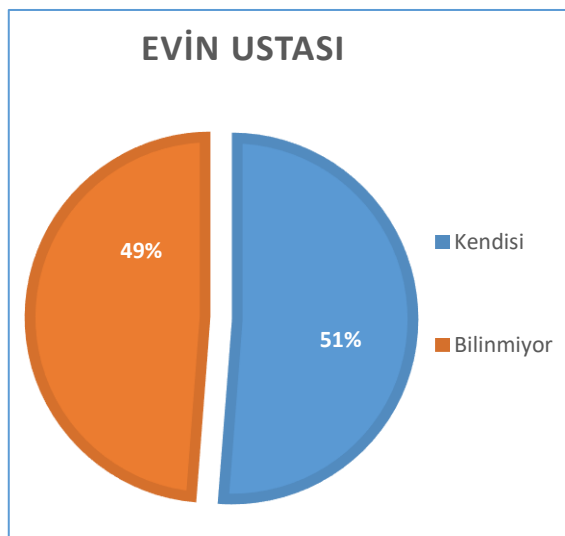

MÜLKİYET	KİŞİ SAYISI	%
Kendisi-Miras	20	49
Başkası	6	15
Yakın Akrabası	15	36
TOPLAM	41	100

Köy yaşamında yapılar genellikle miras yoluyla babadan oğula geçtiği için köy halkının çoğunun yaşadığı konut kendisine ait sayılmaktadır. Akrabasına ait olan yapılar ise dede, baba, amca, dayı veya kayınpedere ait olabilmektedir. Böylece akrabalar kendi mülkleri olan konutlardan kira almamaktadır. Böylece hem evini güvenilir birine teslim etmiş olmakta hem de evin gerekli bakımı evde oturan akrabası tarafından yerine getirilmektedir. Yapıyı kullananlar da herhangi bir kira vermeden köydeki barınma ihtiyacını karşılamaktadır.

5.1.8. Yaşadığı Evin Ustası

Çizelge 9

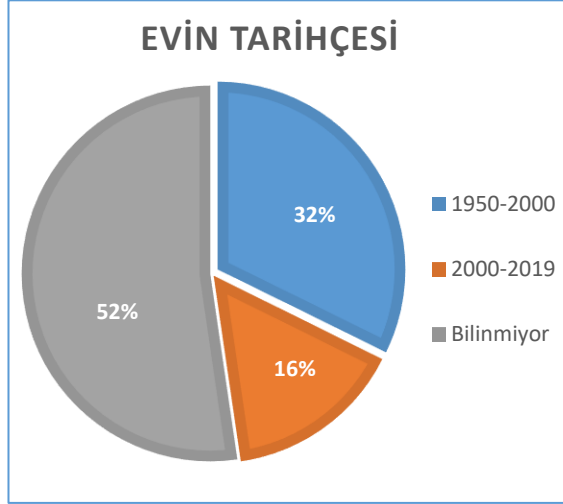
EVİN USTASI	KİŞİ SAYISI	%
Kendisi	21	51
Bilinmiyor	20	49
TOPLAM	41	100

Mardin geleneksel mimari dokusunun izlerini yapılarında taşıyan Alımlı Köyü, günümüze kadar özgünlüğünü korumuş ve bizlerin tarihi izleri gözlemlemesine imkân sunmuştur. Köyde bulunan

birçok yapının tarihi ve ustası bilinmemektedir. Yapıların bir kısmı yıkılan yapılardan kalan taş malzemeler ile ev sahipleri tarafından yeniden yapılmıştır.

5.1.9. Evin Tarihi

Çizelge 10

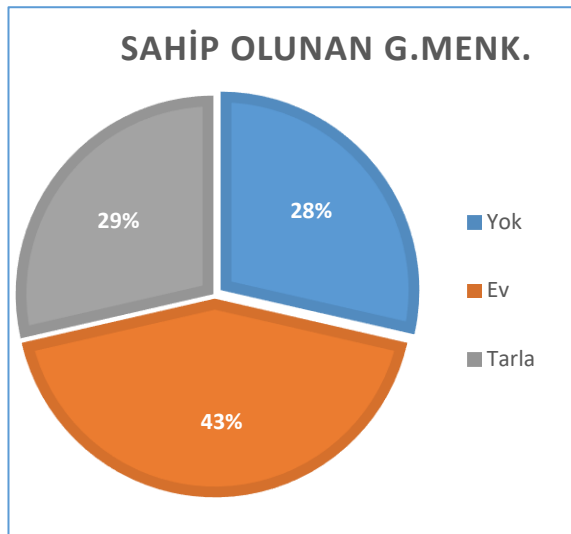

EVİN TARİHÇESİ	EV SAYISI	%
1950-2000	21	32
2000-2019	10	16
Bilinmiyor	34	52
TOPLAM	65	100

Köyde yapılan anket çalışmaları, yapıların yapım tarihlerinin belirlenmesi açısından ayırt edici sonuçlar vermemiştir. Köyün doğu tarafında bulunan yapılar genellikle daha eski tarihli yapılardır. Yerleşme zamanla köyün Batısına doğru ilerlemiş ve yıkılan eski yapılara ait yapı malzemeleri ile yeniden yapı inşaları yapılmış.

5.1.10. Sahip Olunan Başka Gayrimenkuller

Çizelge 11

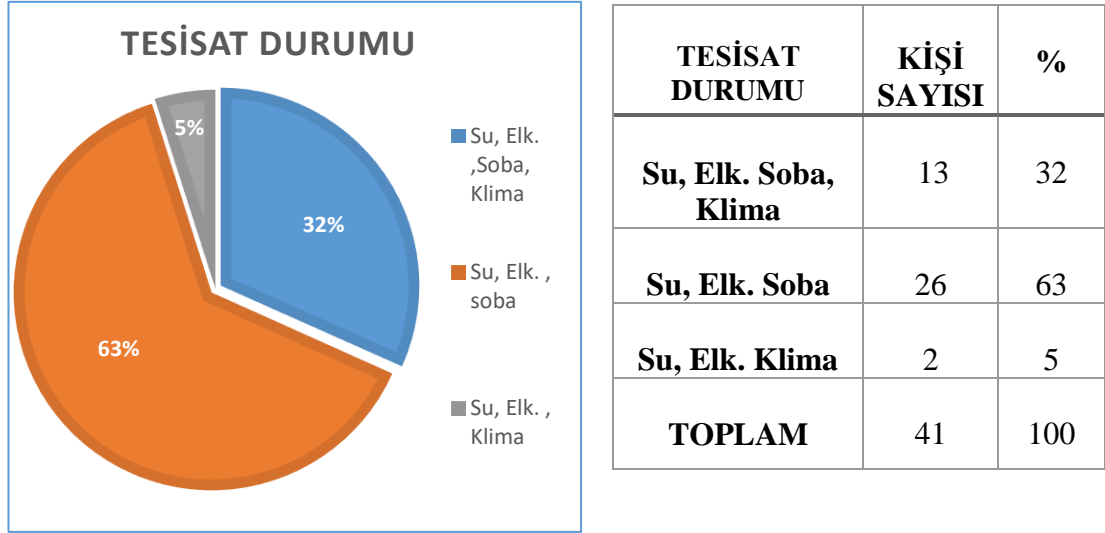

SAHİP OLUNAN G.MENK.	KİŞİ SAYISI	%
Yok	2	28
Ev	3	43
Tarla	2	29
TOPLAM	7	100

Hayvancılığın başlıca geçim kaynağı olduğu köyde halkın köy içinde tarla, bahçe vs. gibi gayrimenkulleri çok bulunmamaktadır. Köyde yaşayan ailelerin sadece birkaç tanesinin kendine ait evi vardır. Köyde ki diğer evlerin sahipleri ya şehir merkezinde ya da başka illerde yaşamaktadır.

5.1.11. Tesisat Durumu

Çizelge 12

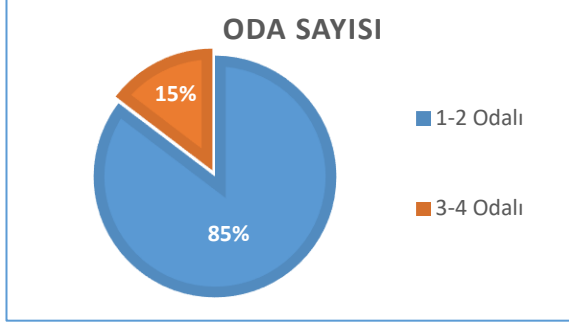
Köydeki evlerin tamamı soba ile ısınma sağlamaktadır. Bazı evler soba yerine klima ve elektrikli ısıtıcıları tercih etmiştir. Genellikle kalabalık ailelerin olduğu evlerde soba, kalabalık olmayan evlerde de ısıtıcılar kullanılmıştır. Her evde elektrik ve su tesisatı bulunmaktadır. Köyün Kuzey tarafında su ihtiyacının karşılandığı bir su deposu da bulunmaktadır ancak azalan köy nüfusu ile depo kullanılmamaktadır.

Şekil 5.3: Alımlı Köyü betonarme su deposu (Ö.Yıldız, 2018)

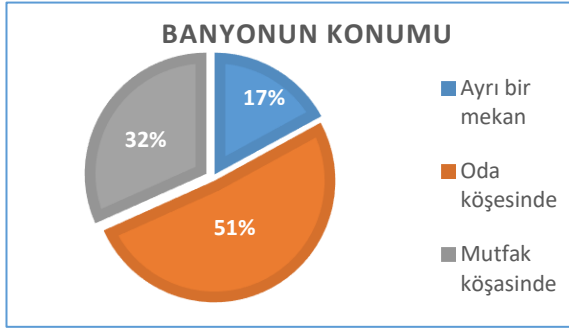
5.1.12. Konfor

Çizelge 13

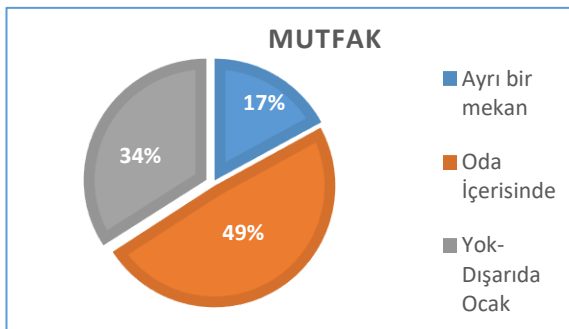
ODA SAYISI	KİŞİ SAYISI	%
1-2 Odalı	35	85
3-4 Odalı	6	15
TOPLAM	41	100

Çizelge 14

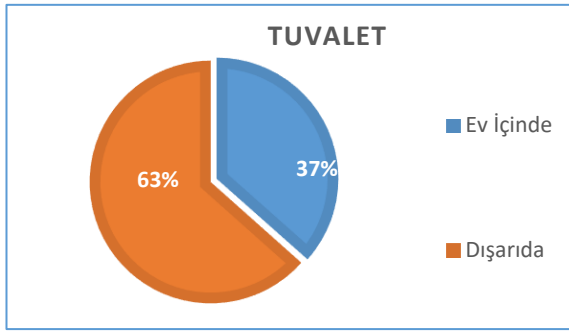
BANYONUN KONUMU	KİŞİ SAYISI	%
Ayrı bir mekân	7	17
Oda köşesinde	21	51
Mutfak köşesinde	13	32
TOPLAM	41	100

Çizelge 15

MUTFAĞIN KONUMU	KİŞİ SAYISI	%
Ayrı bir mekân	7	17
Oda köşesinde	20	49
Mutfak köşesinde	14	34
TOPLAM	41	100

Çizelge 16

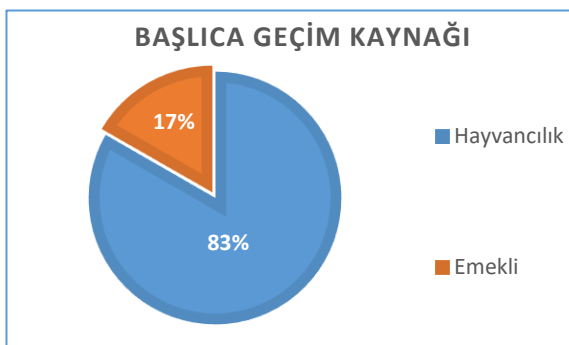

TUVALET	Kişi SAYISI	%
Ev İçinde	15	37
Dışarıda	26	63
TOPLAM	41	100

Krokileri hazırlanan evlerin çoğu iki katlıdır. Yapılarda yaşam mekânları üst katlardadır. Alt katlarda depo, kümes vs bulunmaktadır. Yapıların bazılarının bahçesi ve ahır bir duvar ile ayrılarak kendi içlerinde avlularını oluşturmuştur, bazıları ise direk sokağa bağlanmaktadır. Yakın dönemlerde yapılan evlerden bazılarında mutfak ve banyo ayrı mekân olarak düzenlenmiştir. Geleneksel evlerin çoğunda banyo odanın bir köşesinde 1-2 m² lik alanda yaklaşık 10-15 cm yerden yüksekte bulunmaktadır. Yıkama ve bulaşık yıkama işleri bu alanda yapılıp su giderleri olukla bahçeye veya sokağa akıtılmaktadır. Yaz aylarında sıcak su güneş ısısından yararlanarak, kışın ise ocakta ısıtılarak elde edilmektedir. Ayrıca bazı evlerde elektrikli şofben ile de sıcak su temini yapılmaktadır.

5.1.13. Başlıca Geçim Kaynakları

Çizelge 17

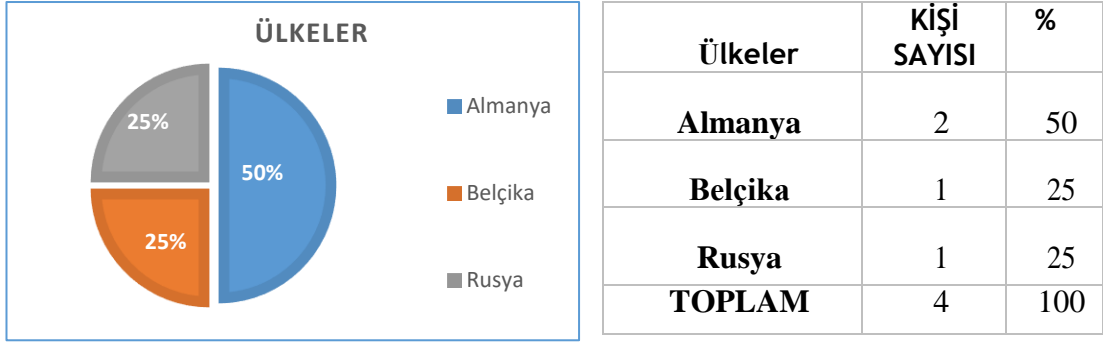

BAŞLICA GEÇİM KAYNAĞI	Kişi SAYISI	%
Hayvancılık	10	83
Emekli	2	17
TOPLAM	12	100

Köyün başlıca geçim kaynağı hayvancılıktır. Köy de tarım gelişmemekle birlikte ailelerin bazıları ağaçlarından topladıkları üzümle kendilerine pestil ve pekmez yapmaktadır. Küçükbaş hayvancılığın yoğun olduğu köyde hayvan ürünlerinden, peynir, tereyağı, yoğurt gibi ürünler elde edilmektedir. Zamanında köyden göç etmiş ve emekle olduktan sonra köye gelmiş kişiler emekli maaşları ile geçimlerini sağlamaktadır.

5.1.14. Yurtdışında Yaşayanların Bulunduğu Ülkeler

Çizelge 18

Köy halkının tamamı 90 lı yıllarda bölgedeki terör olayları nedeniyle devlet tarafından köyden göç ettirilmiştir. Zamanla tehlikenin kalkmasından dolayı bazı köylüler evlerine geri dönmeye başlamıştır. Köyden göç edenlerin büyük kısmı İstanbul'a ve Mardin merkeze yerleşmiştir. Az bir kısmı da yurtdışına göç etmiştir.

5.1.15. Alımlı 'ya Gelme Sebepleri

Çizelge 19

Köye geri gelen halkın çoğu daha rahat geçim sağlamak için gelmiştir.

5.2. Alımlı Köyü'nde Mimari Açından Meydana Gelen Koruma Sorunları

5.2.1. Geleneksel Kent Dokusundaki Değişimler

Köydeki tüm yapılar halkın inanç ve yaşamı doğrultusunda şekillenmiştir. Yaşanan terör olayları ve geçim sıkıntıları nedeniyle köy nüfusu günümüzde oldukça azalmıştır. Bu olaylar neticesinde köydeki yapıların neredeyse tamamına yakını terk edilmiş olup kullanılmamaktadır.

Köyde yaşanan göçler ve bir zamanlar köyün tamamının boşaltılmasından ötürü geride kalan binaların bir kısmı tamamen bir kısmı da kısmen yıkılmıştır. Bakımsızlıktan kaynaklanan bu yıkılmaların çoğu köyün Batı kısmında yer almaktadır.

Son yıllarda köye yeniden birkaç ailenin gelmesi ile yaşam için gerekli olan ihtiyaçlar da söz konusu olmuştur. Önceleri halk su ihtiyacını yağmur sularının biriktiği su kuyularından sağlar iken şimdileri şebeke hattını kullanmaktadır. Su kesintisine karşı önlem olarak da köyün kuzey yamacına betonarme bir su deposu inşa etmişlerdir. Köy dokusuna tamamen aykırı olan bu depo geleneksel dokuya zarar vermektedir.

Köyde bulunan su deposu (Şekil: 5.4) ve güvenlik amaçlı üzeri taşla ve beton ile kapatılan su kuyuları.(Şekil:5.5-5.6)

Şekil 5.4-5.5-5.6: Su deposu ve su kuyuları

Sanayileşmenin ve makineleşmenin gelişmesi insanların yaşam biçimlerini büyük ölçüde etkilemiştir. Her sokakta bulunan elektrik direkleri kabloları, evlerin çatısında cephesinde bulunan çanak antenler doğal dokunun değişmesine neden olmuştur. (Şekil: 5.7) Tarımda makineleşmenin artması ile insan gücüne ve hayvan gücüne olan ihtiyacın azalması ile insanların geçim sıkıntıları artmış ve kırsal alanda gelir sağlayamayıp kentlere göç etmek zorunda kalmışlardır. Önceleri insanların ve hayvanların geçebileceği şekilde düzenlenen sokak dokuları bile o sokaklardan tarım makinelerinin, otomobillerin geçmesi ile değişimlere hatta yıkımlara sebep olmuştur.

Şekil 5.7: Yapı ekleri (Ö.Yıldız 2018)

Şekil 5.8: Yapı ekleri (Ö.Yıldız 2018)

5.2.2. Geleneksel Evlerde Meydana Gelen Değişimler

Alımlı Köyü'nde yaşanan göçlerden dolayı, bakımsızlaşan ve doğal etkenlere maruz bırakılan yapılarda birçok bozulma olayı meydana gelmiştir. Taş malzemedен oluşan yapılarda yağmur, rüzgâr ve bitkisel oluşum nedeniyle derzlerde boşalma, damlarda ve duvarlarda bitkisel oluşumlar gözlenmektedir. Bu bozulma olaylarının akabinde sağlamlığını yitiren binalarda yıkılmalar, çatlaklar ve yer yer çökmeler gözlemlenmiştir. (Şekil : 5.9)

Şekil 5.9 : Yapılarda görülen bozulmalar (Ö.Yıldız, 2018)

Köydeki yapılar incelendiği zaman, köyün ilk zamanlarına nazaran yapılara belirli ihtiyaçlar çerçevesinde eklentiler yapıldığı gözlenmektedir. Mardin kırsal dokusunun genel yapı tipinde görüldüğü gibi, aile bireylerinin sayısının artması, evlenmelerin olması, akrabaların birlikte yaşamak istemesi gibi nedenler ile yapılara bazı eklemeler yapılmıştır. Genel olarak bir evin damı diğer evin terası olacak şekilde üst katlara yapılar eklenmiştir. Eski zamanlarda bu eklenen yapılar yine taş malzemedен, doğal yapım teknikleri ile yapılırken çimentonun hayatımıza girmesi ile ihtiyaç duyulan yapılar daha kısa sürede, daha az maliyet ve işçilik ile çimento malzemesi ile inşa edilmeye başlanmıştır. (Şekil :5.10) Böylece niteliksiz yapıların sayısı gittikçe artmış, yapılar özgünlüğünü kaybetmiş ve geleneksel kent dokusu bozulmaya başlamıştır.

Şekil 5.10: Çimentolu malzemeler ile müdahale yapılmış duvarlar (Ö.Yıldız, 2018)

Şekil 5.11: Çimento malzemesi ile müdahale yapılmış duvar (Ö.Yıldız, 2018)

Şekil 5.12: Çimento malzemesi ile müdahale yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018)

Şekil 5.13: Tuğla malzemesi ile müdahale yapılmış bölme duvar (Ö.Yıldız, 2018)

Şekil 5.14: Niteliksiz doğrama malzemesi ile müdahale yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018)

Şekil 5.15: Çimento malzemesi ile eklenti yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018)

Şekil 5.16: Çimento malzemesi ile müdahale yapılmış yapı (Ö.Yıldız, 2018)

5.2.3. Koruma İlkelerinden Uzak, Hatalı Onarımlar

Tarihi yapıların bakımı ve onarımı sırasında yapılan büyük hatalardan birisi yanlış malzeme kullanımıdır. Çimento, kireç ile kıyaslandığında daha hesaplı ancak içinde katkı maddesi olan bir malzemedir ve kireç kadar uzun ömürlü değildir. Onarım sürecinde bunların bilincinde olmayan insanlar maddi açıdan ve iş gücü açısından daha hesaplı olduklarını düşündükleri çimentoyu uygulamada kullanmaktadırlar. Taş malzemeye kendi özgün harcı yerine çimentolu harç ile onarım yapıldığı zaman malzemeler arasında uyumsuzluk olur. Zamanla sertleşen çimento taşa zarar verir. Çimento yüzeyinde zamanla oluşan tuzlanmalar taşın aşınmasına, çatlaklar oluşmasına neden olarak yapının strüktürünü tehlikeye sokar.

Alımlı köyünde de karşılaştığımız gibi çimento, hem yıkılan duvarların onarımında kullanılmakta hem de dam, teras ve zemin yüzeylerinde, yapının su alımına karşı korunması amacıyla kullanılmaktadır. Kimi zamanda evin tüm iç duvarları tamamen çimento ile sıvanmaktadır. (Şekil:5.17)

Şekil 5.17: Yapılara koruma amacı ile uygulanan niteliksiz malzeme

5.3.Sosyal Açıdan Meydana Gelen Koruma Sorunları

5.3.1. Demografik Yapıda Meydana Gelen Değişimler

Alımlı Köyü nüfusu Kürtlerden oluşan bir köydür. 1990'lı yıllarda devlet tarafından köy boşaltılmadan önce köy bünyesinde sayılı da olsa Arap aileler de bulundurmaktaydı.

Köydeki göçler sonucunda nüfusun bir kısmı merkeze, bir kısmı yurt dışına, bir kısmı da İstanbul ağırlıkta olmak üzere başka şehirlere göç etmişlerdir. O zamanlarda yapılan göçlerden sonra halk, terör tehlikesi geçse bile köyelerine dönmemiştir. Çünkü köy de geçim olanakları yok denecek kadar kısıtlı, eğitim, sağlık ve sosyal imkânları yetersizdir.

5.3.2. Sosyal ve Kültürel Yaşamda Meydana Gelen Değişimler

Günümüzde köy halkının nüfusunun az olmasının sonucunda sosyal ve kültürel yapılar zarar görmüştür. Önceleri farklı din, dil ve kültürlerin bir arada olduğu Alımlı Köyü şimdileri içine kapalı ve sosyal yaşam imkânlarının olmadığı bir yer haline gelmiştir.

Köyde bulunan halk arasında akrabalık ve komşuluk ilişkileri hala güzel bir şekilde devam edip, yardımlaşma ve dayanışma içerisinde yaşanılmaktadır.

Köyde yöresel kıyafetler pek tercih edilmeyip değişikliğe uğramıştır.

Genel olarak dinin ve geleneğin sosyal yaşamdaki etkinliği azalmış olup eski birliktelik olgusu azalmıştır. Buna teknolojinin hayatımıza girmesi önemli bir etkidir.

Köyde bulunan okul nüfusun azalması ile kapatılmış, öğrenciler için taşınmalı eğitim uygulanmaktadır.

Köyde var olan Cami kullanıma kapalıdır. Halk Cuma namazlarına yakın köylere ya da merkeze gitmektedir.

Daha önceleri var olan bakkal ve eczane kapatılmış ve halk bu ihtiyaçlarının temini için merkeze gitmektedir.

5.3.3. Ekonomik Yapıda Meydana Gelen Değişimler

Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinin genelinde olduğu gibi Alımlı köyünde de geçim hayvancılık ve tarım ile sağlanmaktadır. Köyde yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk olan iklimleri seven badem, incir ve mercimek yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bunların dışında sebze, zeytin, üzüm, arpa, buğday, nohut ürünleri de yetiştirilmektedir. Yetiştirilen üzümünden pekmez, sucuk ve pestil üretilip satılmaktadır.

Hayvancılıktan elde edilen süt, peynir, tereyağı, yoğurt hem ev halkına kullanılmakta hem de merkeze satışı yapılmaktadır.

Yapılan anketlerde de görüldüğü üzere şu an köyde yaşayan halkın nüfusu oldukça azdır ve nüfusun çoğu tarım ve hayvancılık ile uğraştığı için bir sosyal güvenceye sahip değildir.

Zaman ilerledikçe köyü terk eden halk artık tarlalarıyla ve bağlarıyla da ilgilenmemektedir. Merkezde ve ya başka illerde geçim sağlayan insanlara tarım ve hayvancılık çok cazip gelmemeye başlamış, işlendiğinde ürün alacakları arazileri de terk etmişlerdir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Alımlı (Bilali) Köyü, konumu ve sahip olduğu değerleri ile doğu bölgesindeki birçok kırsal alan gibi önemli bir yere sahiptir. Bir Kürt yerleşim yeri olan Alımlı köyü, yıllar öncesine dayanan özgün doku yapısı çok tahrip olmadan günümüze ulaşmıştır. Terör olayları, teknolojik gelişmeler, geçim derdi ile birlikte nüfusu günden güne azalan köy, göz göre göre terk edilemeyecek bir güzelliktedir.

Betonarme yapıların çok az olduğu, geleneksel dokunun daha çok korunduğu Alımlı Köyü 2.Derece Sit Alanı olarak korunmaktadır. Köyde yaklaşık 60 adet geleneksel ev bulunmaktadır.

Bu çalışmada köy alanında tespit edilen geleneksel evlerin rölöveleri alınmış, genel ve yapı ölçeğinde köy fotoğrafları çekilmiş ve belgelenmiştir. Ayrıca halkın sosyal demografik yapısının belirlenmesi adına belirli bir anket yapılmış anket sonuçları grafikler ile gösterilmiştir.

Kırsal Mimaride Koruma Sorunlarının Alımlı Köyü örneği ile incelendiği bu çalışma 6 ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci ve ikinci bölümde çalışmanın amacından, tez süresince kullanılan materyal ve metotlardan bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde Kırsal Yaşam ve Kırsal Mimarinin koruma sorunları ve sürdürülebilirliği üzerine tanımlamalar yapılmış, dünyadan ve ülkemizden örnekler verilerek tespiti yapılan önemli kırsal alanlarda oluşan farkındalık ve faaliyetler dile getirilmiştir. Dördüncü bölümde Alımlı Köyü'nün içinde bulunduğu Mardin ili ve Artuklu ilçesinin tarihçesi, coğrafi konumu, sosyal ve kültürel özellikleri, mimari özellikleri araştırmalara ve belgelere dayanarak anlatılmıştır.

Beşinci bölümde Alımlı Köyü hakkında genel bilgi verilmiş, yapılan anket çalışmalarının sonuçları grafiklerle değerlendirilmiş ve köye ait koruma sorunları sosyal ve mimari açıdan olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Altıncı bölümde köye yönelik yapılan tüm tespit, araştırma, gözlem ve analizler sonucunda korumaya, yönelik sonuçlar tespit edilmiş ve sonuçlara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

6.1.Sosyal ve Ekonomik Yapı İle İlgili Sonuçlar

Sosyal ve ekonomik yapı içinde bulunduğu toplumun geleneksel konut dokusunu etkileyen önemli faktörlerdendir. Yaşam kültürü, dini inanç, aile yapısı, komşuluk ve akrabalık ilişkileri, mahremiyet, nüfus gibi etkenler yapıların oluşumunu, kat sayısını, mekân kurgusunu etkilemektedir.

Köy nüfusu gittikçe azaldığı için günümüzdeki sosyal yapısının geçmişteki sosyal yapı ile aynı özellikleri taşımadığı görülmektedir.

Yaşanan göçler sosyal yapının büyük oranda değişmesine neden olmuştur. Değişen sosyal, kültürel ve ekonomik yapı geleneksel konut dokusuna etki etmiştir. Göçlerle terk edilen konutlar bakımsız kalmış ve gün geçtikçe harap olmuştur.

6.2.Mimari Yapı İle İlgili Sonuçlar

Sosyal ve ekonomik yapıdaki değişimler mimari yapılarda da değişimlere neden olmuştur. Geleneksel konutlarda kullanıcıların ihtiyaçları, nüfusu, sosyal yapısı yapılarda yeniden düzenlemelere neden olmuştur.

Köye yeniden gelen ailelerin yapı onarımı için daha uygun fiyatlı çimento malzemeler kullandığı görülmektedir. Ayrıca hanedeki birey sayısının artmasıyla oluşan ihtiyaçlar göre yeni odalar eklenmiş, Odaları bölümlendirmek için tuğla malzemeler kullanılmıştır. (Şekil:6.1). Yapıların bahçelerine ya da bitişiğine ekleme olarak yapılan tuvaletler de yine niteliksiz elemanlar ile yapılmıştır. Önceleri eyvanda bulunan ocak nişleri elektrikli veya tüplü ocakların çıkması ile kullanılmamaya başlanmış ve nişler çimentolu malzemeler ile kapatılmıştır. (Şekil:6.2)

Şekil 6.1- 6.2 :Yapılara eklenen tuğla ve çimento malzeme uygulaması

6.3.Sonuçların Genel Değerlendirilmesi ve Geleceğe Yönelik Koruma Önerileri

Kırsal Alanlar geleneksel halk ile doğa arasındaki karşılıklı etkileşimden meydana gelmektedir. Bu ilişki sonucunda “ yerli sonuçlar” üretilmektedir. Üretilen bu maddi manevi yerli sonuçların, şartlara ve koşullara karşı korunması sağlanarak sürdürülebilirlik olgusu devam ettirilir.

Hızla gelişen dünya, kırsal alanlar ile insanlar arasındaki bağı tehdit eden ve geri dönüşü olmayan bazı değişikliklere yol açmaktadır. Mevcut kırsal alanlar modernleşme ve küreselleşmenin yanı sıra doğal ve demografik değişimler nedeniyle de terk ve yıkıma uğramaktadır.

Tüm bunların sonucunda geleneksel yapıların, değerlerin yanı sıra “kimlik kaybı” ile de karşı karşıya kalınmaktadır.

Tez kapsamında kırsal alanlara yönelen, yönelmekte olan, tehditler ve problemlerin yerel değerler üzerindeki anlık ve gelecekteki etkileri incelenmiştir.

Teorik ve kavramsal araştırmaların yanı sıra, örnek olay incelemelerinden elde edilen verilerin sonucunda, sürdürülebilirliğin sağlanması için kırsal alanların toplum esaslı korunmasının ve güçlendirilmesinin ön koşul olduğu görülmektedir.

Kırsal alanların tahrip olmasında şehirlere göç, modernleşme, küreselleşme gibi sorunların yanı sıra dünyada ve ülkemizde yeterince gündeme alınmaması ve tanıtım yapılmaması önemli bir etkidir.

Kırsal alanlara yeterince yatırım yapılmaması, hizmet sağlanmaması, kötü yaşam koşullarına sebep olmaktadır.

Ulusal ve uluslararası yasal çerçevelerde. Bildirilerde, kırsal alanlar için her türlü tanıtım yapılmalı, müdahaleler ve uygulamalar tartışılmalı, tüm bunlar değerlendirilip uygulanmalıdır.

Ülkemizdeki kırsal turizm tanımlamalarında geleneklere vurgu yapılması ve geleneklerin canlı tutularak yaşatılmasının sağlanması dile getirilmelidir.

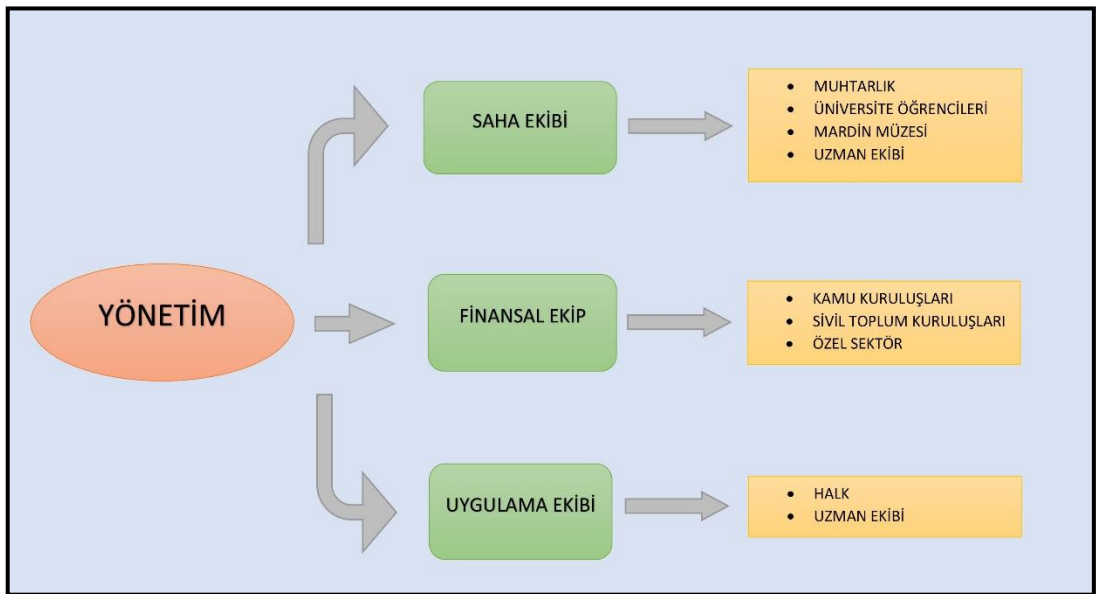
Yapılan araştırmalar doğrultusunda Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm anlamında belirli Avrupa ülkeleri nitelikli uygulamalar yapmış ve dünya ortalamalarına göre kırsal nüfus oranlarını yüksek tutmuşlardır.

Türkiye’de kırsal alanları incelediğimizde, kırsalda yaşayan insanların tarım dışı istihdam olanaklarının oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Kırsal alanda erkeklerin iş imkânının kısıtlı olmasının yanı sıra kadınların da iş olanağı neredeyse yok gibidir. Tarımda çalışan kadınların çoğu ücretsiz aile işçiliği yapmaktadır. Bu sektörde istihdam edilenlerin büyük çoğunluğunun sosyal güvenlikten yoksun olması da bu düzenin bir sonucudur.

Tarım dışı istihdamın sınırlı olması ve sektörün kendi kısıtları nedeniyle kırsal alanlarda yoksulluğunda yaygın olduğu görülmektedir.

Eğer kırsal alandaki yaşam kalitesi, alanın kendine özgü özelliklerine göre arttırılırsa hem ülkemizde hem dünyada tersine göç hareketi başlamış olur. Tüm bunlar yerli halkın, yerel yönetimlerin, özel kurumların, kamu kurumlarının ve paydaşların destekleriyle, deneyimleriyle elde edilir.

Tüm bu önerilerin hayata geçirilmesinde rol model olması için bir yönetim modeli önerisi geliştirilmiş ve Alımlı Köyüne şu şekilde uyarlanmıştır. (Şekil: 6.3)

Şekil 6.3: Alımlı Köyü öneri yönetim modeli

Öneri doğrultusunda Alımlı Köyünde Artuklu Belediyesi bünyesinde bir yönetim kurulması ve kurulan yönetimin 3 ana koldan oluşması planlanmıştır.

İlk olarak Saha Ekibinde bulunan paydaşların başlıca görevleri, durum tespiti yapmak, birbirleriyle iletişim halinde olarak alanda gerekli rölöve, fotoğraflama, anket çalışmaları yapmak, bunları değerlendirmek, bir sonuca vardırmak ve son olarak finanse edilmeye uygun projeler haline getirmektir.

Finansal Ekipte bulunan paydaşların başlıca görevleri ise saha ekibinin hazırladığı projeleri değerlendirip, kendi bünyelerinden ya da iletişim halinde oldukları kurumlardan finans desteği sağlamaktır.

Uygulama Ekibinde uzman ekiplerin yanı sıra esas önemli olan, halkın uygulamada aktif ve sürekli olmasıdır. Geliştirilen projelere uygulamalara tam anlamıyla katılım göstermektir.

6.3.1. Sosyal Açıdan Öneriler

6.3.1.1. Toplumsal Yapı

Köyden göç etmiş sosyal yapının temel taşını oluşturan halk ile iletişime geçilip bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Köyde yaşamış olan ve geri gelmek isteyen halka imkân sağlayarak, geleneksel yaşamı yeniden canlandırmak ve sürdürülebilir kılmak bu çalışmaların temelini oluşturmaktadır.

6.3.1.2. Eğitim

Korumanın sürekliliğinin sağlanmasında önemli bir etken olan eğitime önem verilmesi ve gerekli iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir.

Köyde mevcut olan ve kullanılmayan niteliksiz okul yapısı kaldırılmalı, geleneksel kent dokusuna ve yapım tekniklerine uygun, okul inşa edilmeli ve eğitime açılmalıdır.

Öğrenci eğitimlerinin yanı sıra proje kapsamında halkın bilgilenebilmesi, geleneksel sanatlarını devam ettirebilmesi için gerekli kurslar, derslikler açılmalı ve eğitimler verilmelidir.

Kırsal turizme dayalı projeler doğrultusunda ortaya çıkacak otel ve kafe işletmeleri için işletme eğitimleri, dil eğitimleri verilmelidir.

Yapılan çalışmalar kent genelinde hatta ülke genelinde tanıtılmalı, koruma kültürünü genele yaymalı ve özendirici etki oluşturulmalıdır.

6.3.1.3. Sağlık

Köyde mevcutta bir sağlık hizmeti verilmemektedir. Önceden var olan eczane de kapanmış, ne bir sağlık ocağı ne de bir sağlık görevlisi bulunmamaktadır. Halkın ufak bir hastalıkta bile merkeze kadar gitme zorunluluğu ortadan kaldırılmalı, nitelikli bir sağlık birimi kurulmalıdır.

6.3.1.4. Turizm

Bilindiği üzere Mardin, geniş bir kültür kitlesine sahip bir ilimizdir. Bu avantajı göz önünde bulundurarak köyde Kırsal Turizm faaliyetleri yapılmalı, Mardin'e gelenlerin ayrıca Alımlı(Bilali) Köyüne de gelmeleri sağlanmalıdır. Köyün Batı kısmında bulunan mağara evlerde bazıları onarılıp, turizm yapıları anlamında işlevsellendirilebilir.

6.3.1.5. Ekonomi

Tarım ve hayvancılığa dayalı olan ekonomi desteklenmelidir. Köylülerin göç etmesi ile birlikte bakımsızlaşmış tarlalar, bağlarda yeniden ürün üretimine geçilmeli, yöreye uygun daha nitelikli ürünler üretilerek pazarlanması yapılmalıdır.

Kırsal Turizm kapsamında Organik ürün yetiştiriciliği yapılarak bir farkındalık oluşturulabilir ve kıymetli ürünler elde edinilebilir.

Köyde Mardin Artuklu Üniversitesi "Organik Tarım" bölümünde okuyan öğrencilerin de dahil olacağı üretim programları hazırlanıp, dünyada ve ülkemizde gittikçe önem kazanan organik tarım uygulaması yapılabilir. Elde edilen arpa, buğday vs. gibi ürünlerden organik ekmekler pastalar üretilip satışı yapılabilir.

Bağlarda yetişen üzümlerden elde edilen şarap, pekmez, sucuk ürünlerinin tanıtımları ve pazarlamaları yapıp, üretilen tüm ürünlerin satıldığı organik bir dükkân kurulup

ürün satışı yapılabilir. Aynı zamanda merkeze ve ya diğer illerde bulunan market ve işletmelere ihracı sağlanabilir.

Hayvancılığın desteklenmesi ve geliştirilmesi adına devlet destekli hibe verilebilir.

6.3.2. Mimari Açıdan Koruma Önerileri

Sit Alanı olarak korunan Alımlı Köyünde planlanacak ve uygulanacak projelerin sadece yapı bazında kalmayıp çevre bazında da planlanıp uygulanması gerekmektedir. Ülkemiz genelinde yapı bazlı korumalar yapıldığı için geleneksel dokunun bütünü korunamayıp yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır.

Yapılacak olan çalışmalarda “Alımlı Köyü Tezi” altlık olarak kullanılıp daha geniş çaplı araştırma ve uygulamalar ile Alımlı Köyü yeniden canlanmalıdır.

6.3.2.1. Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri

Köyde yapılan araştırmalar incelendiğinde köyün altyapısında, sokak aydınlatmalarında, köy içi ve köy dışı ulaşım yollarının eksik olduğu görülmüştür. Bu eksikler ile ilgili düzenlemeler ve uygulamalar yapılmalıdır.

Yollarda ve sokaklarda geleneksel dokuya uygun zemin ve duvar malzemeleri kullanılmalıdır.

Köydeki halka özel sosyal alanlar düzenlenmelidir. Özellikle çocukların çok bulunduğu köyde çocuk park alanı yapılmalı ve geleneksel dokuya uygun park malzemeleri kullanılmalıdır.

Niteliksiz yapılar yıkılmalı, düzenleme yapılırken alanın dokusuna zarar vermeyecek şekilde yapılmalıdır.

6.3.2.2. Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri

Kırsal Sürdürülebilirliğin temel amacı, kırsal alanları öncelikle kırsalın kendi sahiplerinde daha sonra da gelecek nesillere aktarmaktır.

Çevresel boyutta bir korumaya, tek yapı ölçeğinde koruma yapılarak ve devamlılığı sağlanarak ulaşılabilir.

Tahrip olmuş yapıların onarımı yapıldıktan sonra korumanın sürekli olması ile devamlılık sağlanır. Günümüzde korumanın sürdürülebilirliği konusunda insanlar yeterli bilgiye sahip olmadıkları için sorunlar ortaya çıkar.

Alımlı Köyünde yapı bazında nitelikli bir onarım çalışması şu ana kadar yapılmamıştır. Projeler kapsamında yapıların sorunları belirlenip belgelenmeli, uzman teknik ekip ile uygulamalar yapılmalı ve halka koruma bilinci anlatılmalıdır.

Yapılar içinde bulunacağı ailenin ihtiyaçları göz önüne alınarak tasarlanmalı ve geleneksel doku korunarak uygulanmalıdır.

7. KAYNAKÇA

- Akci, A. (2015).** Kırsal Kalkınma İçin Bir Model Önerisi: Köy Kümeleri. Konya: Selçuk Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Aydınlı, H. Ç. (2015).** Türkiye'de Kır-Kent Kavramlarının Değişen Niteliği ve Mevzuatın Sürece Etkisi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14(54), 192-200. 04 10, 2018 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder> adresinden alındı.
- **Çakan. (2012).** İznik Hisardere Köyünde Kırsal Mimarinin Korunması ve Sürdürülebilirliği
- Çekül Vakfı. (2012).** Anadolu'da Kırsal Mimarlık. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi, Tarihi Kentler Birliği, Çekül Vakfı.
- Çorağçioğlu, K., & vd. (2008).** Kırsal Alanda Yöresel Mimari Özelliklerin Belirlenmesi. Cilt1; Yöresel Kırsal Mimari Kimlik. T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü.
- Eminağaoğlu, Z., & Çevik, S. (2005).** kırsal Yerleşmelere İlişkin Tasarım ve Planlama Politikalarının Bölgesel Ölçek İçinde Değerlendirilmesi. Planlama(2), s. 72-81. http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/34815ad542a4a7c_ek.pdf adresinden alındı
- Eminağaoğlu, Z., & Çevik, S. (2007).** Kırsal Yerleşmelere İlişkin Tasarım Politikaları ve Araçlar. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 22(1), s. 157-162.
- Eyüpgiller, K., Topçubaşı, M., & Yaylalı, İ. (2017).** Darende'de Geleneksel Ev Mimarisi ve Korunması. K. Eyüpgiller, Z. Eres, A. Bilge, & M. Çinko içinde, Kırsal Mimarlık Mirasının Korunması Türkiyeden ve Dünya'dan Örnekler (s. 159-166). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Geray, C. (1975).** Türkiye'de Kırsal Yerleşme Düzeni ve Köy Kent Yaklaşımı. s. 45-64.
- **Güler. (2016).** Midyat/Hapısnaş (Mercimekli Köyü) ve Koruma Sorunları

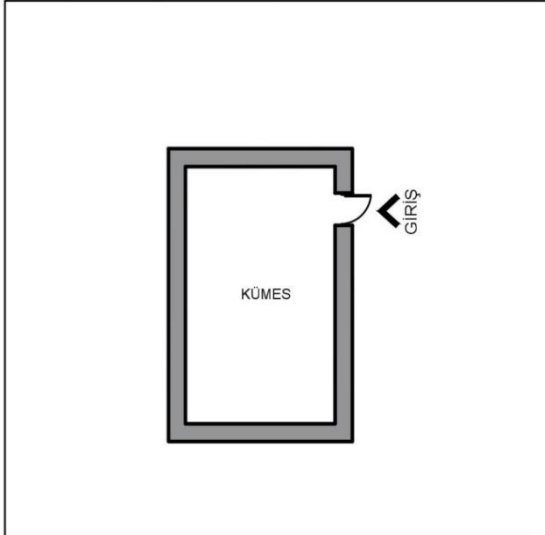
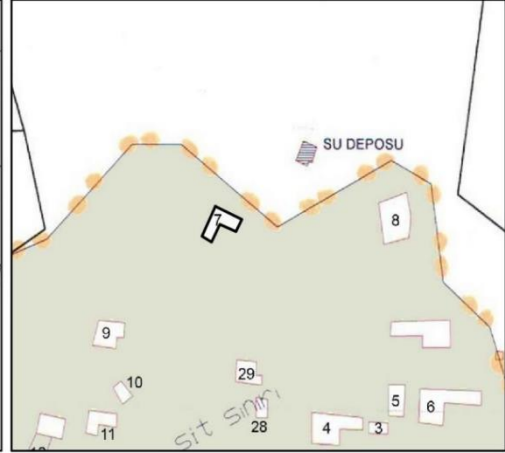
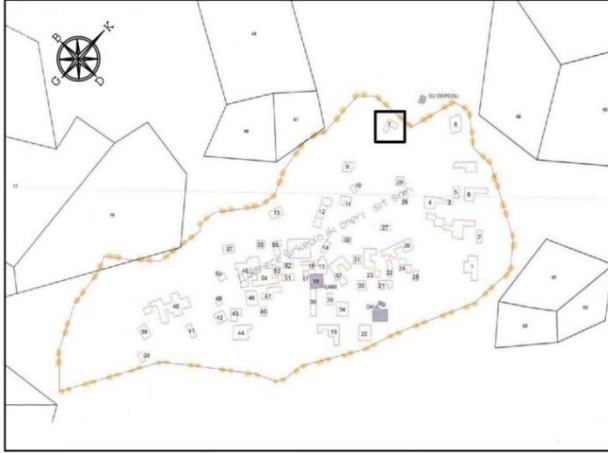
- Gürlük, S. (2001).** Dünya'da ve Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Sürdürülebilir Kalkınma. 19(4).
- HISTCAPE. (2014).** Cultural Heritage, Landscape & Rural Development. HISTCAPE, INTERREG IVC, European Union.
- Historical England. (tarih yok).** Heritage Protection Guide. Haziran 14, 2019 tarihi
- Karamarkos, K. M. (2014).** Pride of Place Nympho, Greece Community Initiative. Cultural Heritage, Landscape & Rural Development, s. 18-21.
- **Kayın E. (2012).** “Bir Kültürel Manzara –Kültürel Peyzaj” Ögesi Olarak Kırsal Yerleşimlerin Korunmasına Yönelik Kavramsal ve Yasal İrdemeler Mimarlık (367)
- Kırsal Kalkınma Çalışma Grubu. (2002).** Avrupa Birliğine Üyelik Yolunda Türkiye Kırsal Kalkınma Politikası Raporu. Ankara.
- Köy İşleri Bakanlığı. (1967).** Köy Envanter Etüdülerine Göre Bursa. Köy İşleri Bakanlığı.
- Köy Kanunu. (1924).** Köy Kanunu.
- Muşkara, Ü. (2017).** Kırsal Ölçekte Geleneksel Konut Mimarisinin Korunması: Özgünlük. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD), s. 437-448. 04 10, 2018 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/325131> adresinden alındı
- Tolunay, A. A. (2006).** Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar. s. 116-127. 04 18, 2018 tarihinde <http://edergi.sdu.edu.tr/index.php/sduofd/article/view/218> adresinden alındı
- Tunalı, S. (tarih yok).** Geleneksel İznik Konutları. Dergipark, 55-60.
- Turhan, M. S. (2005).** Avrupa Birliği Üyeliği Yolunda Türkiye Kırsal Kalkınma Tedbirleri Uygulama Süreci. T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1998). (1302).
- Tütengil, C. O. (1977).** 100 Soruda Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları. İstanbul: Gerçek Yayınları.

- URL 1.** (2010, 04 04). 03 20, 2018 tarihinde https://www.travel-tour-guide.com/mali/4_trekking_bandiagara.htm adresinden alındı.
- URL 2.** (2016, 08 02). 03 20, 2018 tarihinde <https://www.bileteviniz.com/tr/gezi-rehberi/petra-antik-kenti-hakk%C4%B1nda-onbir-bilgi> adresinden alındı.
- URL 3.** (2019, 03 08). 05 18, 2019 tarihinde <https://biacaip.com/bir-kayanin-altinda-yasamak-setenil-de-las-bodegas/> adresinden alındı.
- URL 4.** (2019, 04 24). 05 18, 2019 tarihinde <https://www.koylerim.com/azdavay-zumrut-koyu-308969h.htm> adresinden alındı.
- URL 5.** (tarih yok). 05 18, 2019 tarihinde <https://ayarr8.wixsite.com/tekelioglu-koyu/about> adresinden alındı.
- URL 6.** (2019, 06 26). 07 14, 2019 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/seyahat/10-adimda-mardin-40877773> adresinden alındı.
- URL 7.** (2019, 06 26). 07 14, 2019 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/seyahat/10-adimda-mardin-40877773> adresinden alındı
- URL 8.** (tarih yok). 07 15, 2018 tarihinde <http://www.wikiwand.com/tr/Mardin> adresinden alındı
- URL 9.** (tarih yok). 08 20 2018 tarihinde <https://www.mardinhotel.com/geleneksel-mardin-evleri/> adresinden alındı.
- URL 10.** (tarih yok). 08 20, 2018 tarihinde www.lafsozluk.com/2009/04/artuklu-nerededir-nereye-baglidir-artuklu.htmladresinden alındı.
- URL 11.** (2018, 07 05). 08 20, 2018 tarihinde <https://www.star.com.tr/kultur-sanat/mardinde-8-bin-yillik-bilali-senlikleri-kutlandi-haber-1339886/> adresinden alındı.

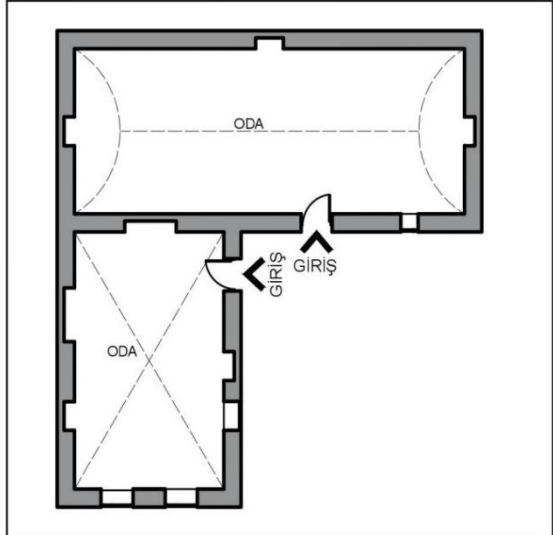
8. EKLER

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

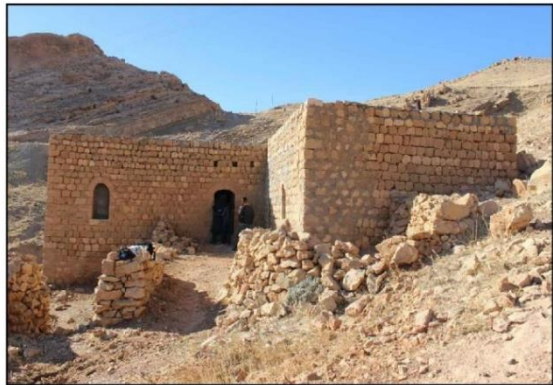
7 Nolu parcel

ZEMİN KAT PLANI

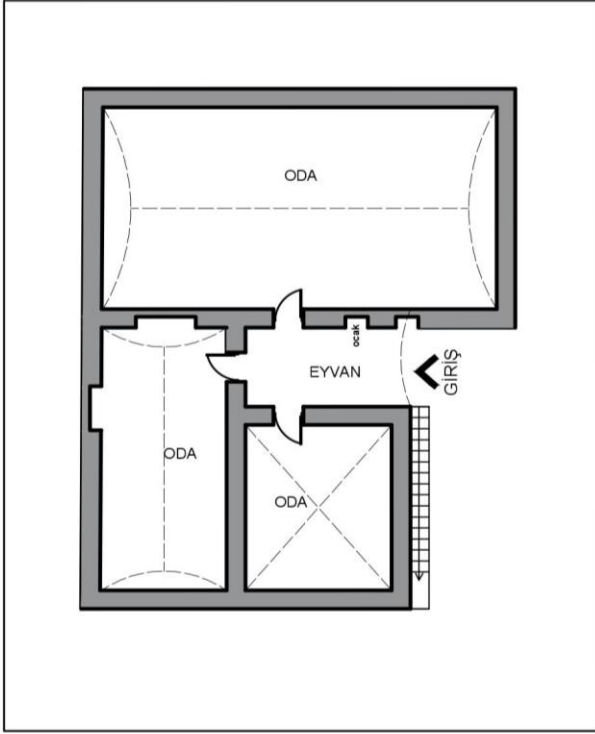
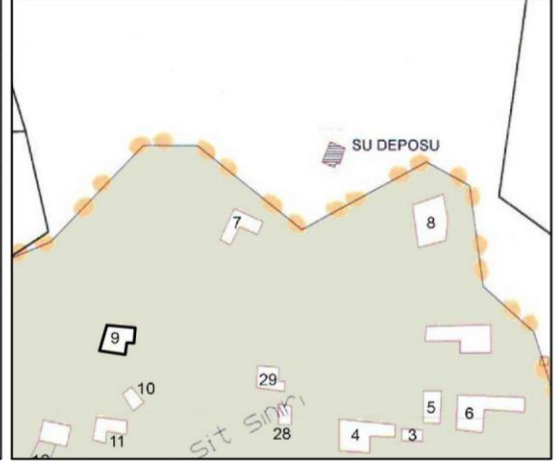
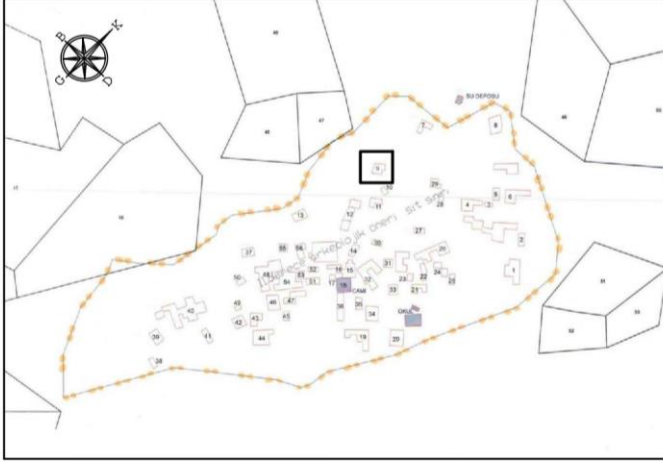

BİRİNCİ KAT PLANI

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

9 Nolu parsel

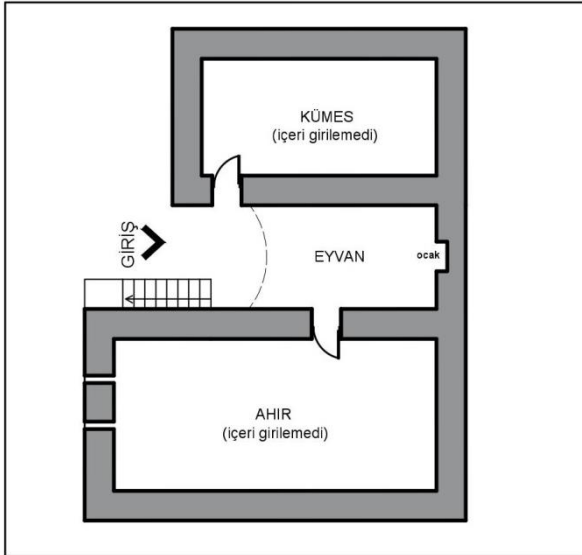
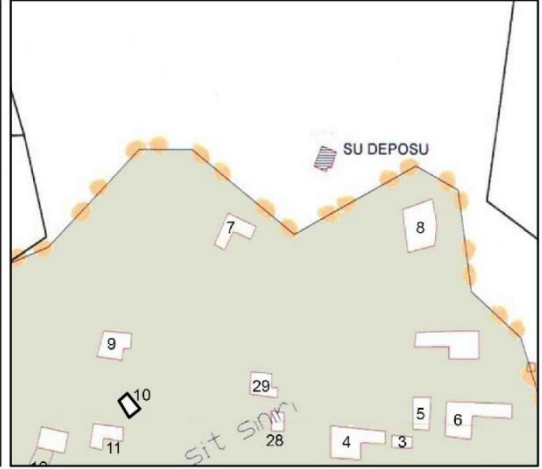
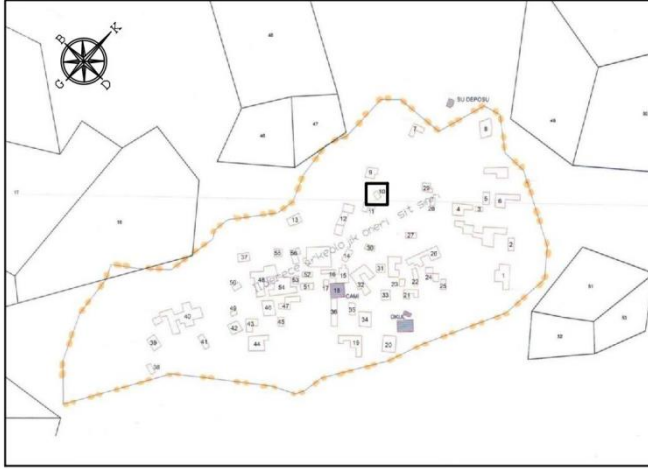

ZEMİN KAT PLANI

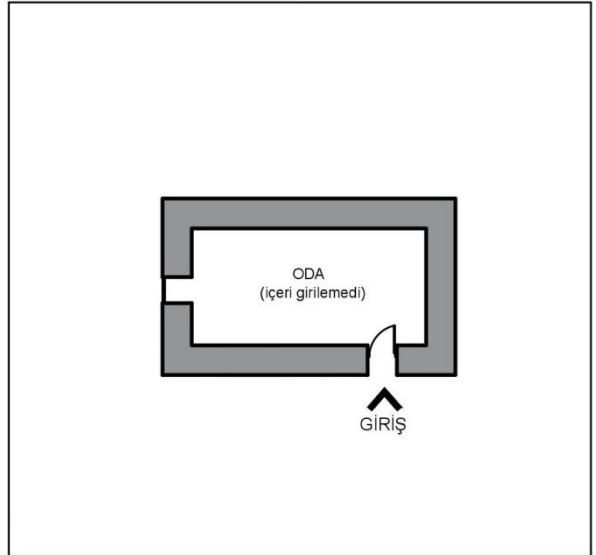

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

10 Nolu parcel

ZEMİN KAT PLANI

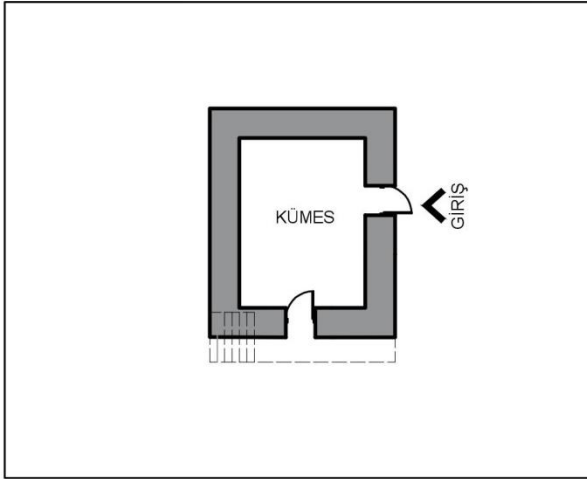
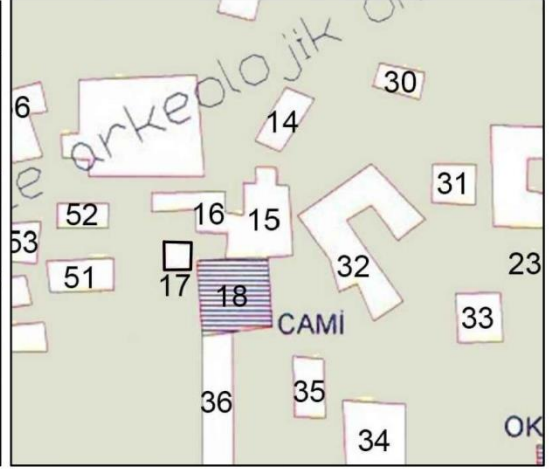
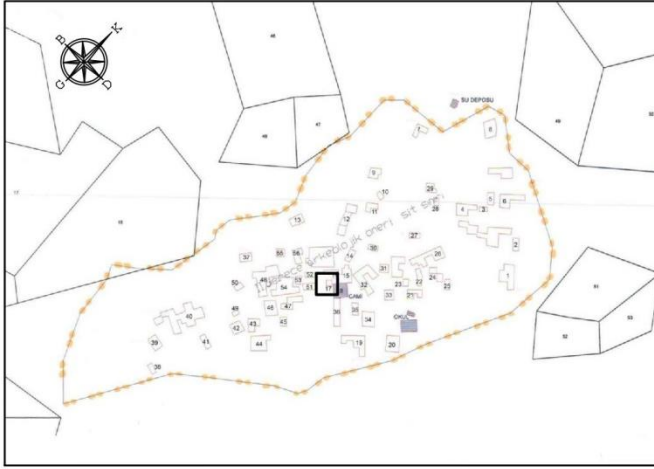

BİRİNCİ KAT PLANI

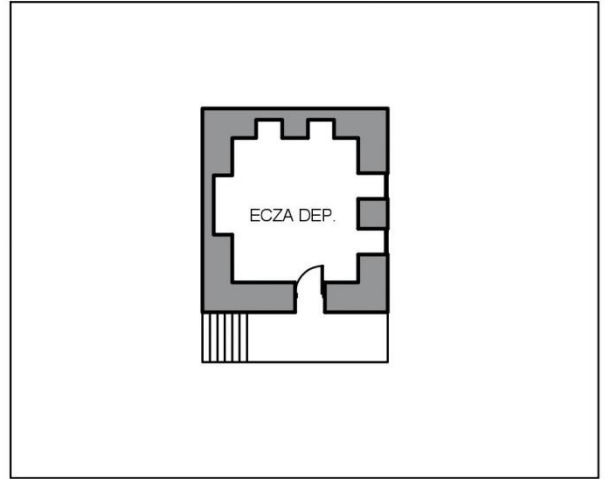

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

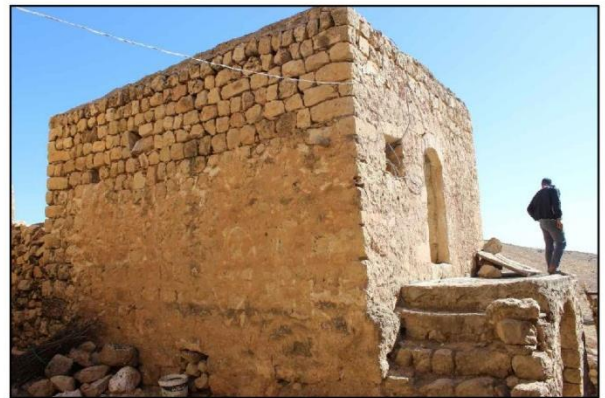
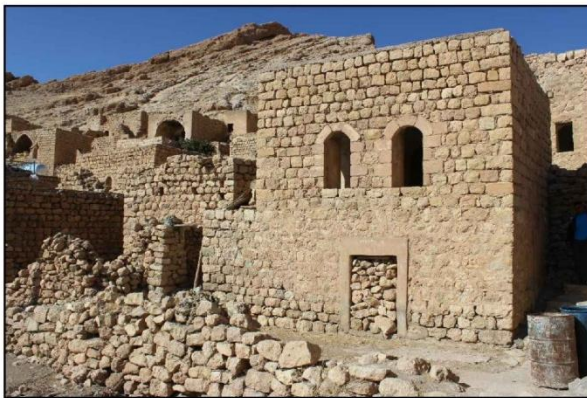
17 Nolu parcel

ZEMİN KAT PLANI

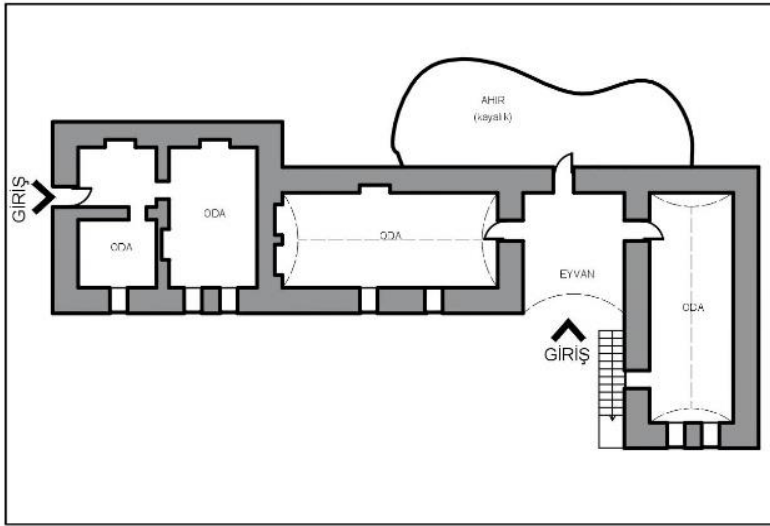
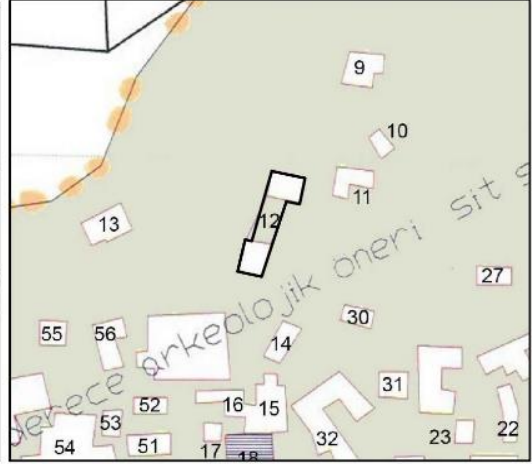
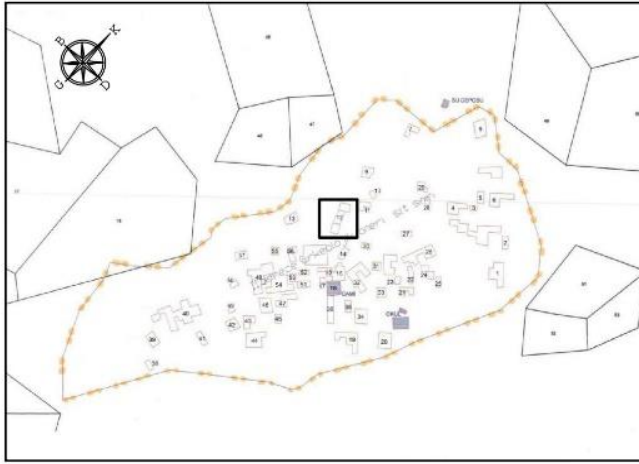

BİRİNCİ KAT PLANI

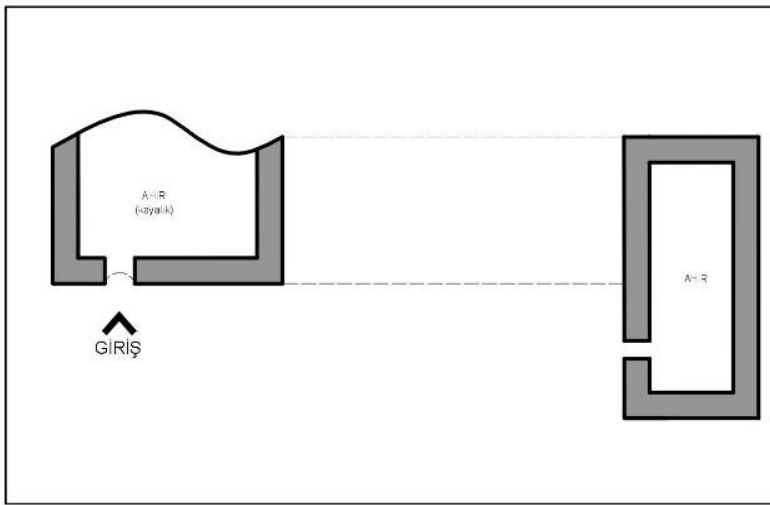

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

12 Nolu parcel

BİRİNCİ KAT PLANI

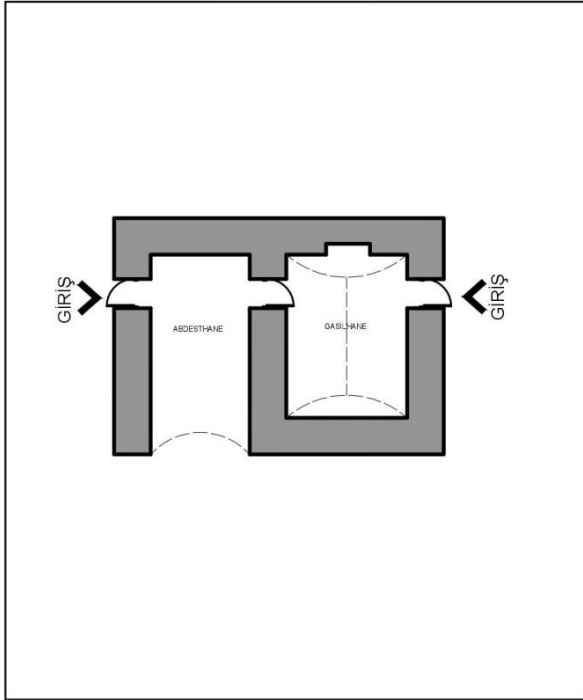
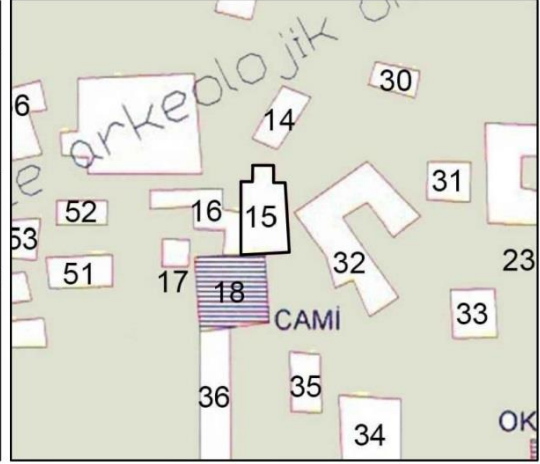
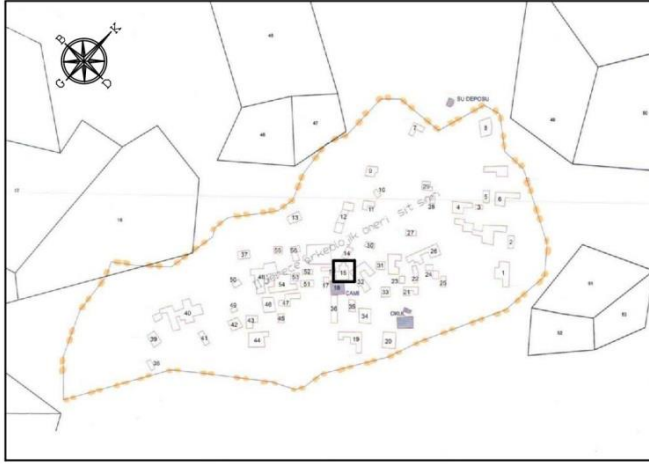

ZEMİN KAT PLANI

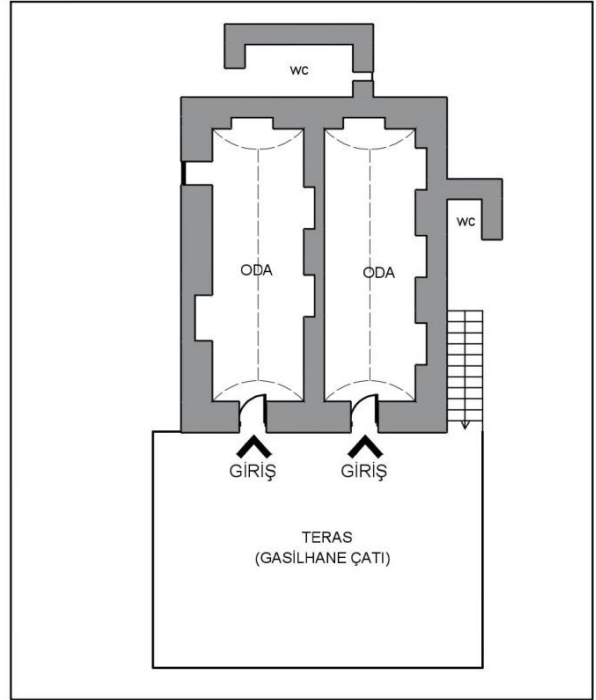

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi (imam evi - gasilhane)

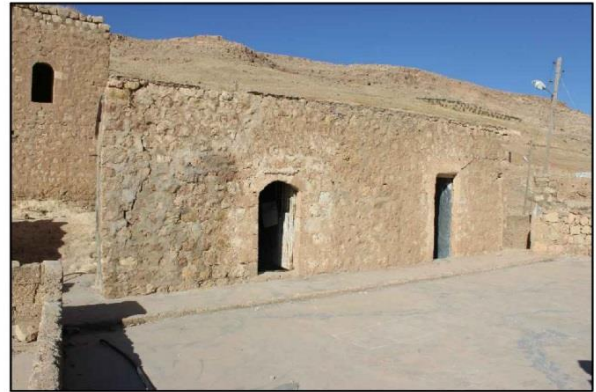
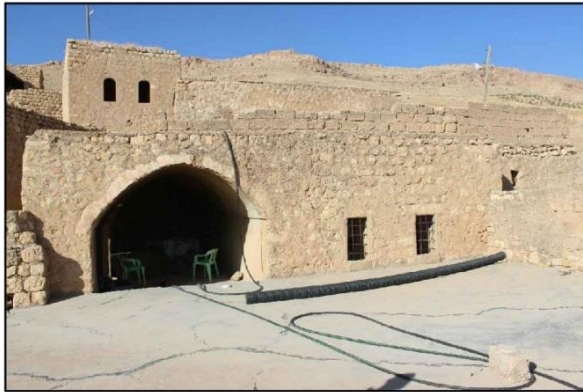
15 Nolu parcel

ZEMİN KAT PLANI

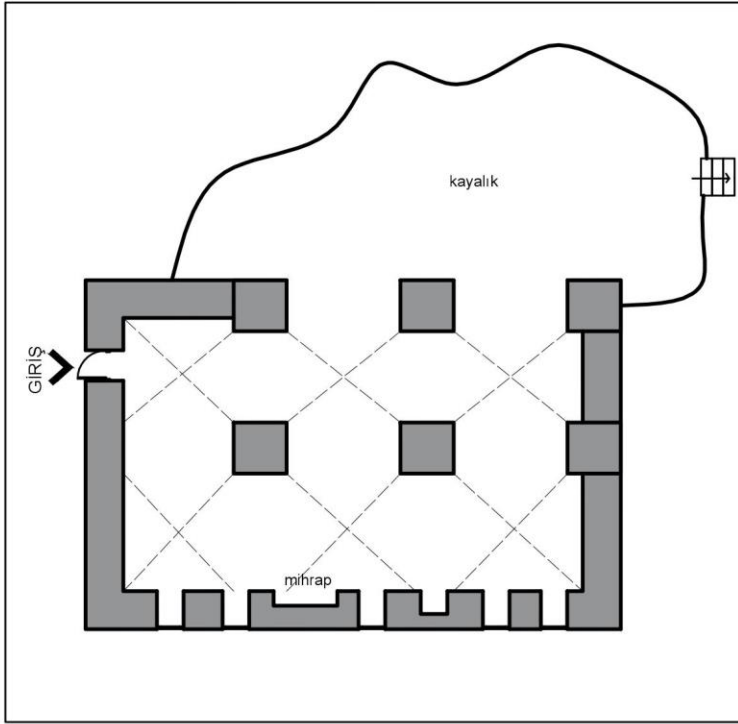
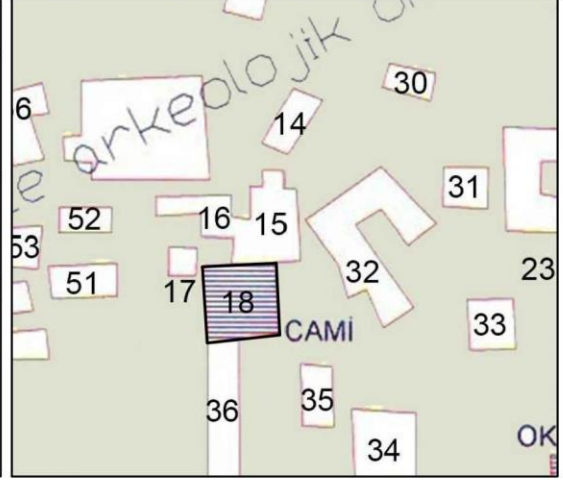
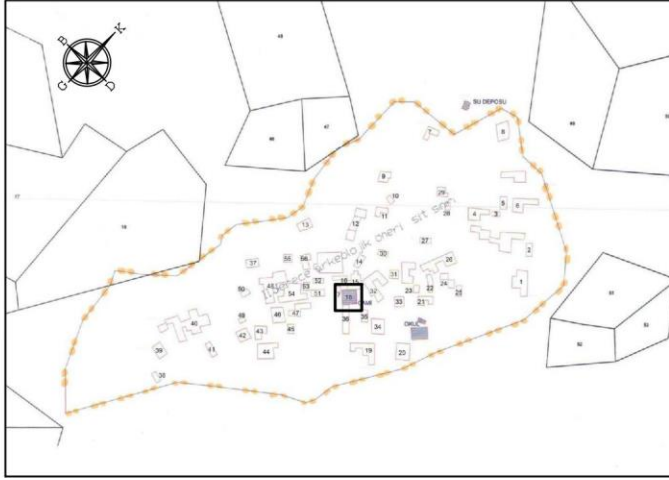

BİRİNCİ KAT PLANI

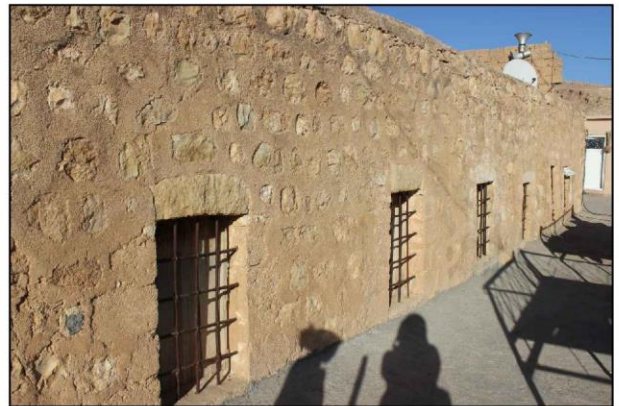

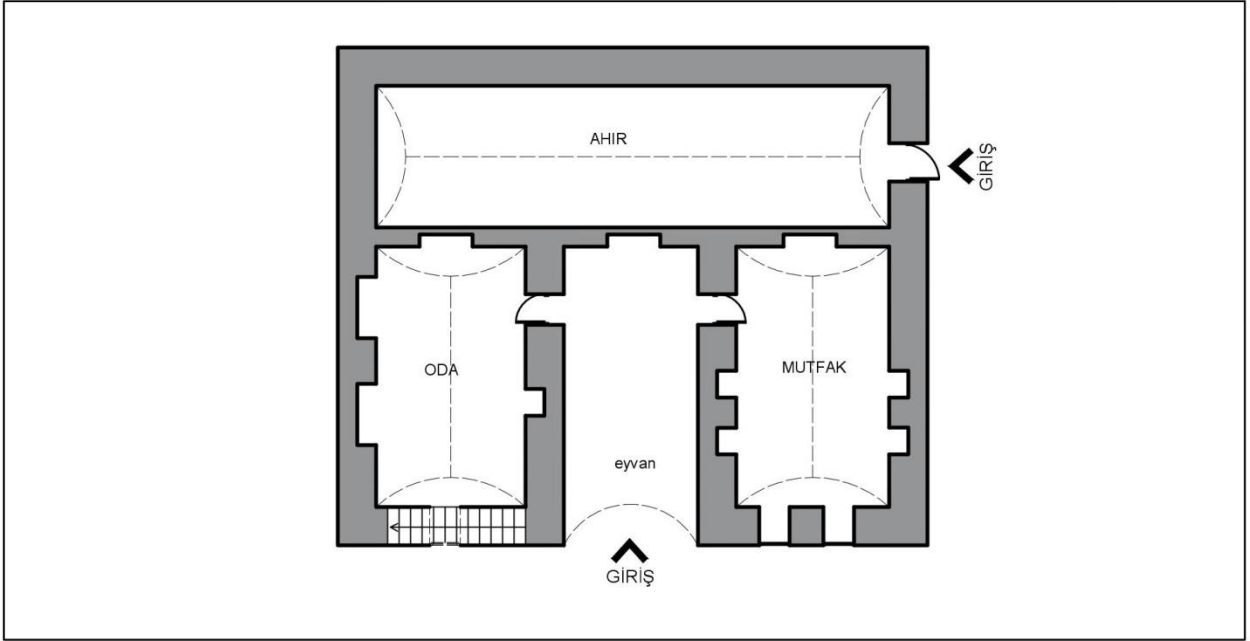
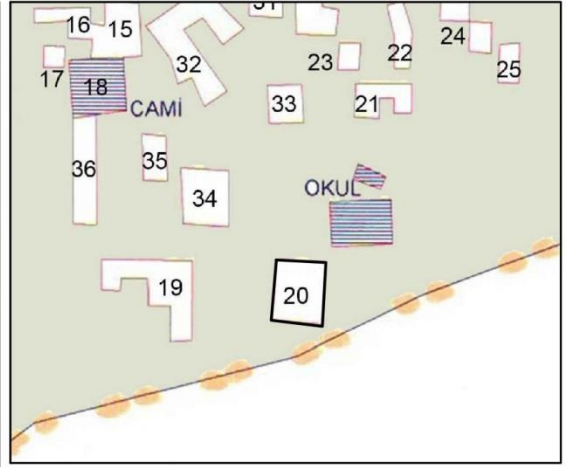
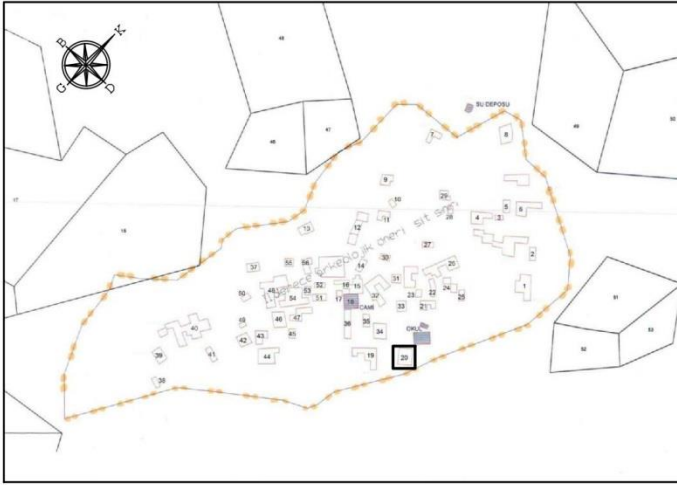
Cami

18 Nolu parsel

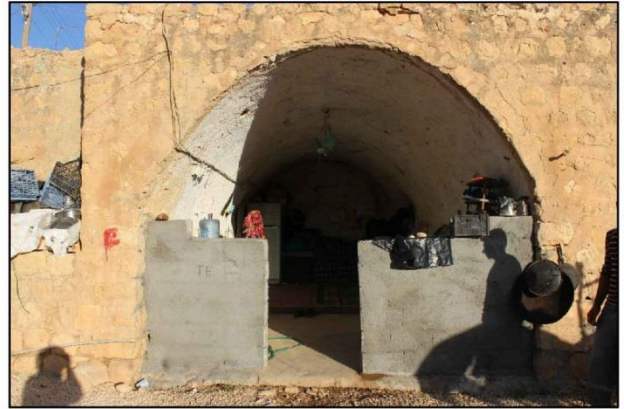
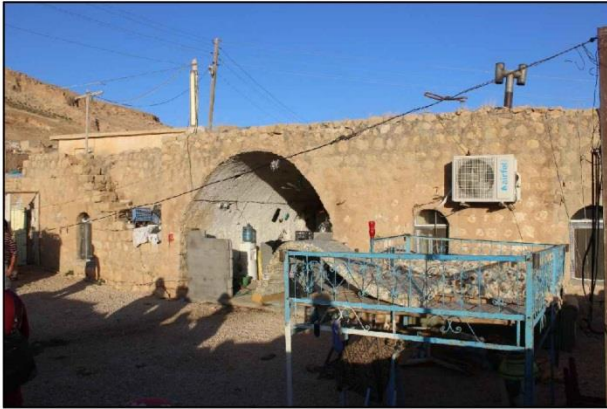

ZEMİN KAT PLANI

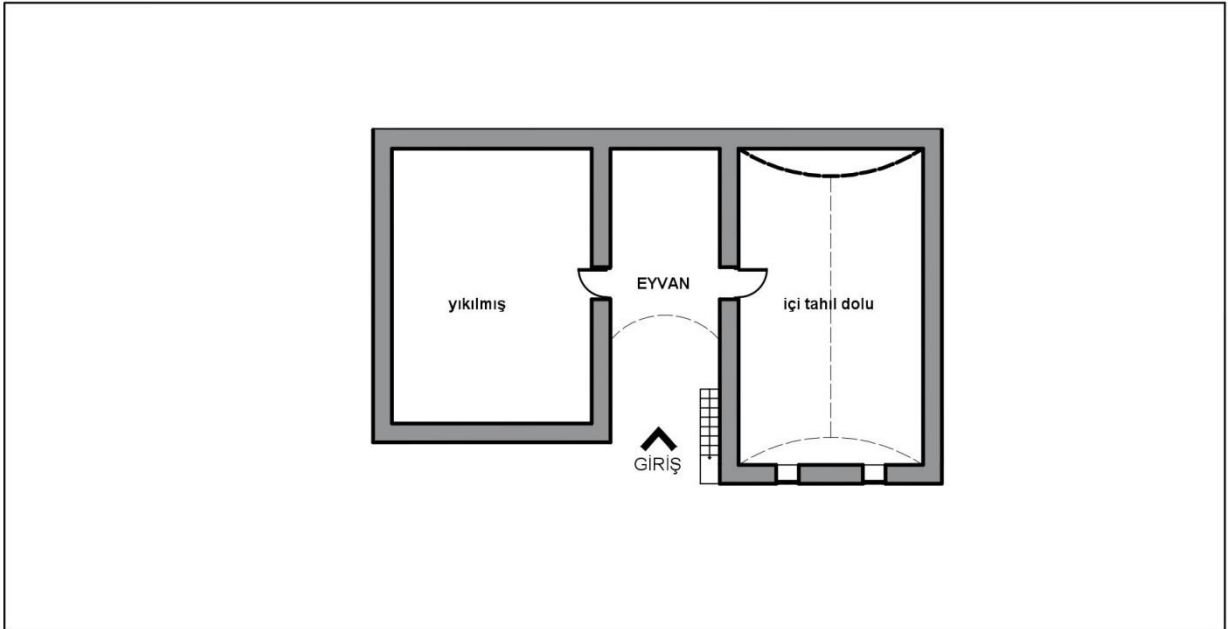
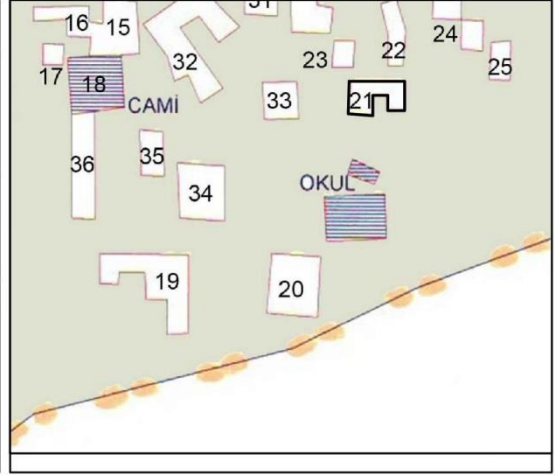
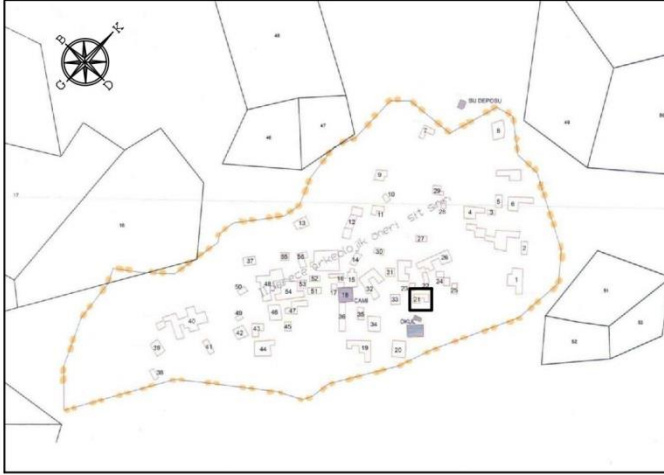

ZEMİN KAT PLANI

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

21 Nolu parsel

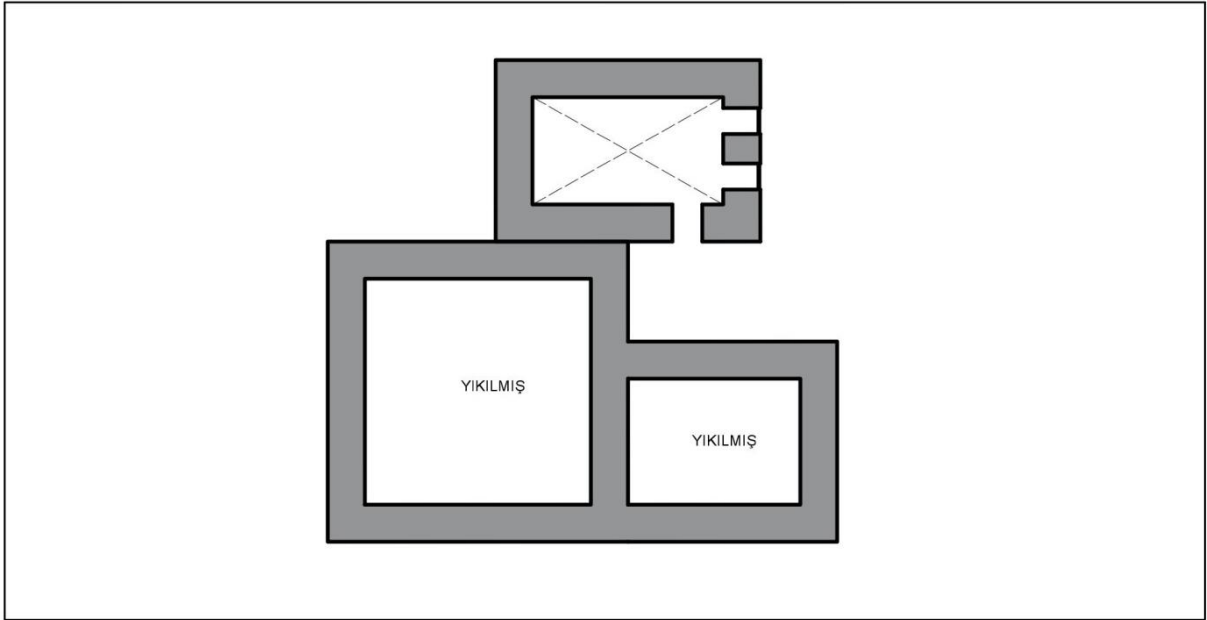
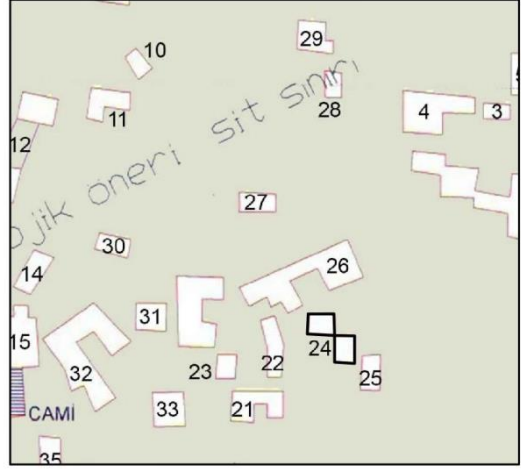
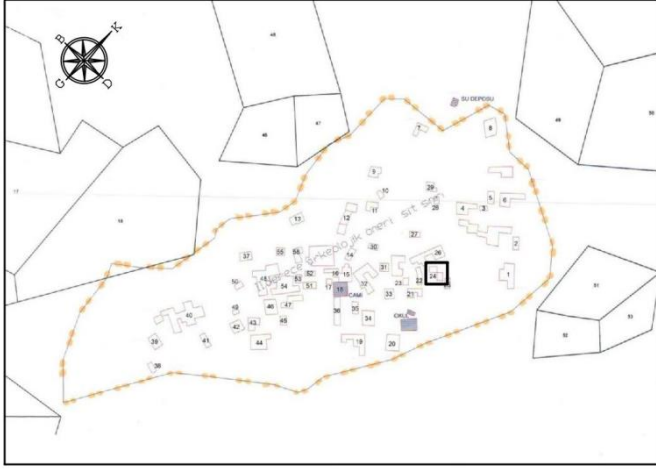

ZEMİN KAT PLANI

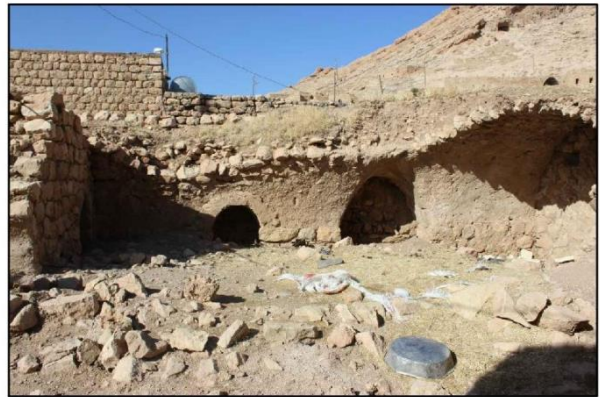

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

24 Nolu parcel

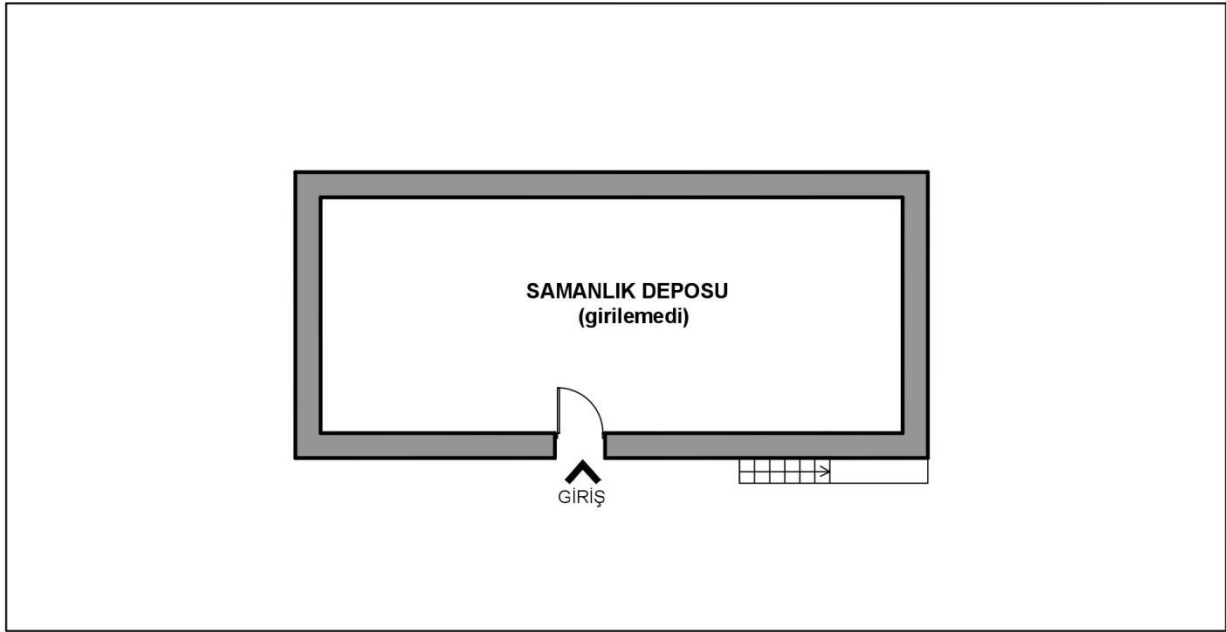
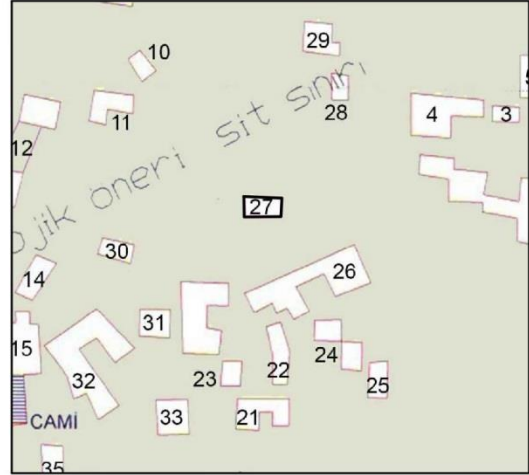
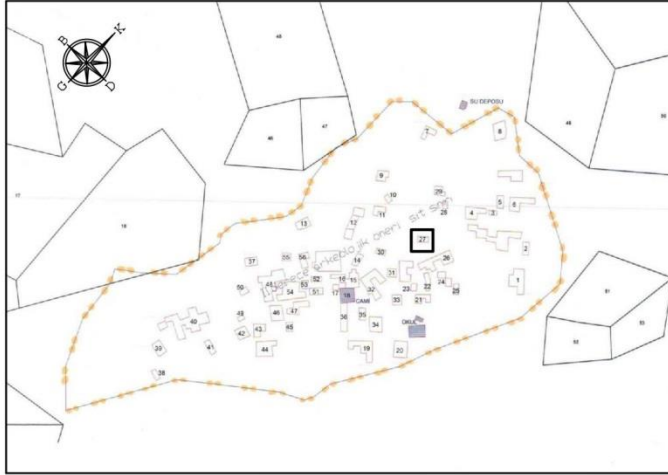

ZEMİN KAT PLANI

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

27 Nolu parcel

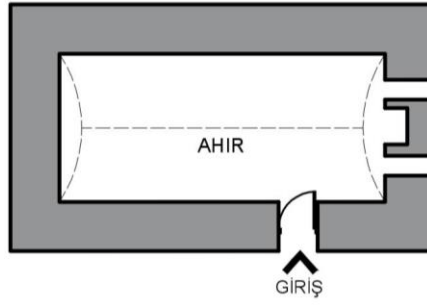
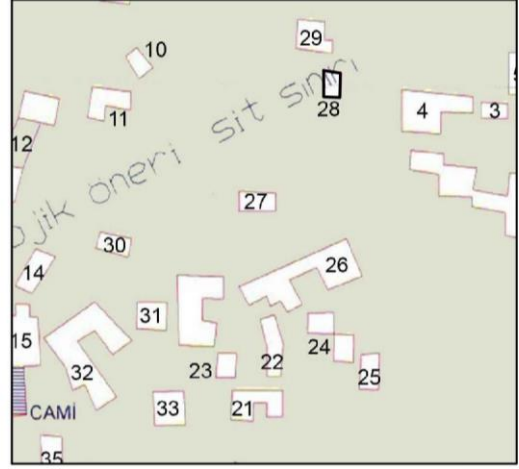
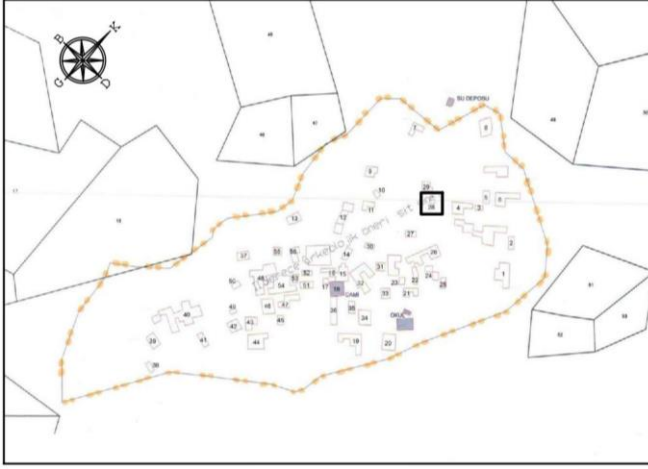

ZEMİN KAT PLANI

Tek kattan oluşan ahır tipi

28 Nolu parsele

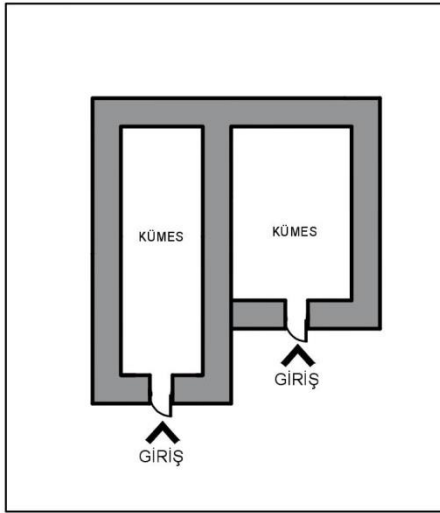
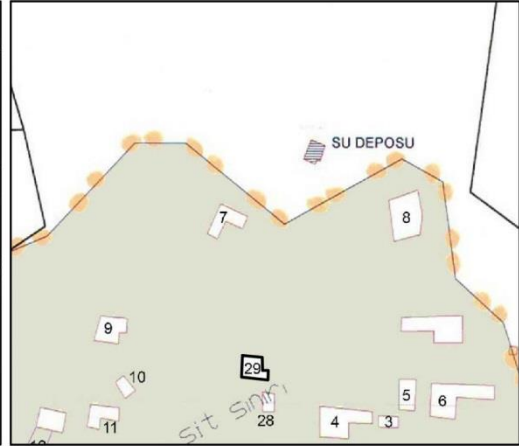
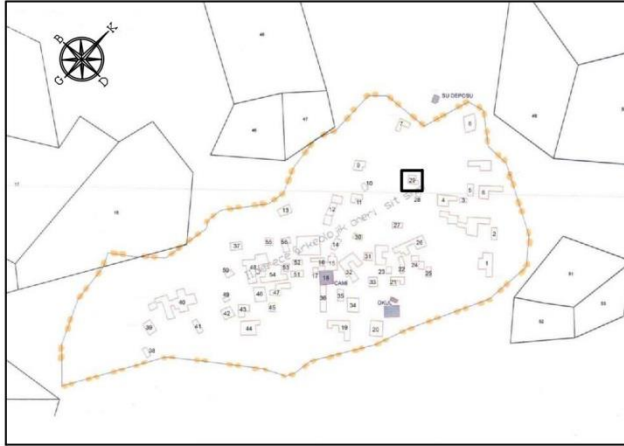

ZEMİN KAT PLANI

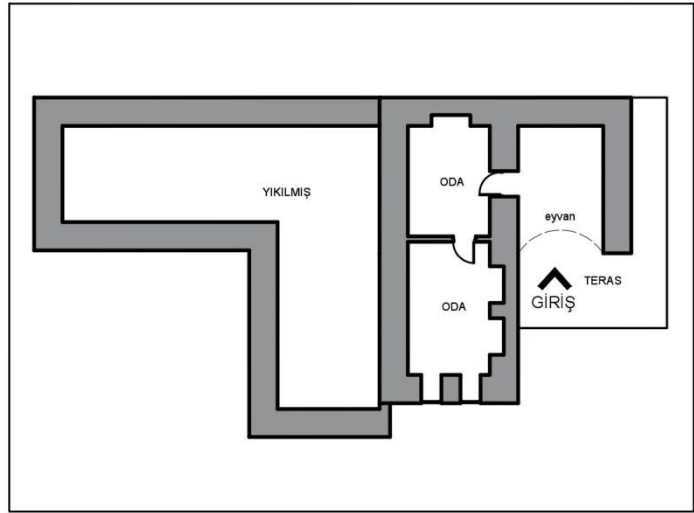

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

29 Nolu parcel

BİRİNCİ KAT PLANI

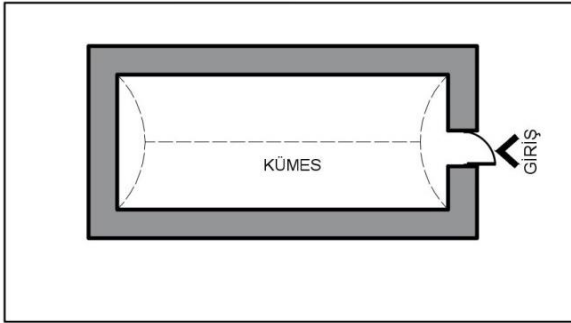
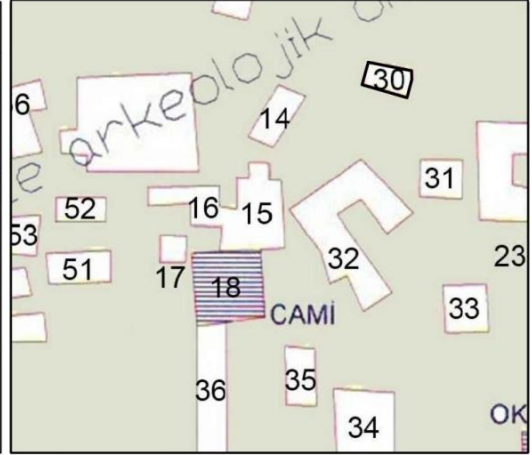
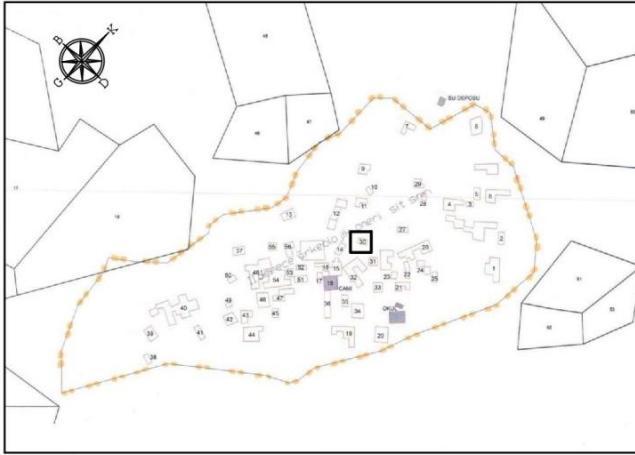

ZEMİN KAT PLANI

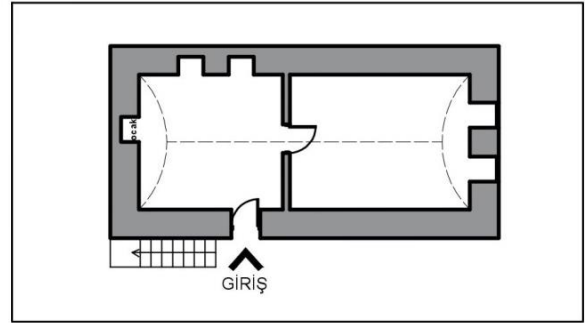

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

30 Nolu parcel

ZEMİN KAT PLANI

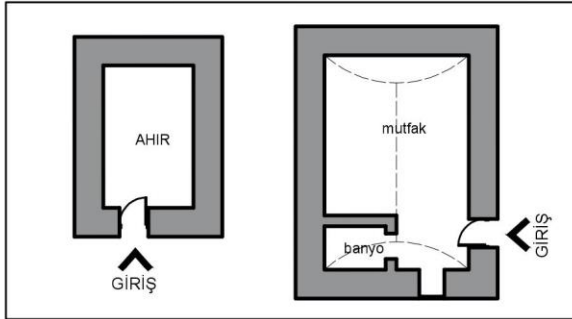
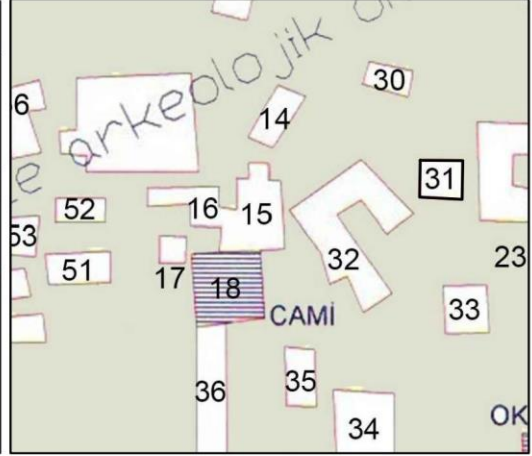
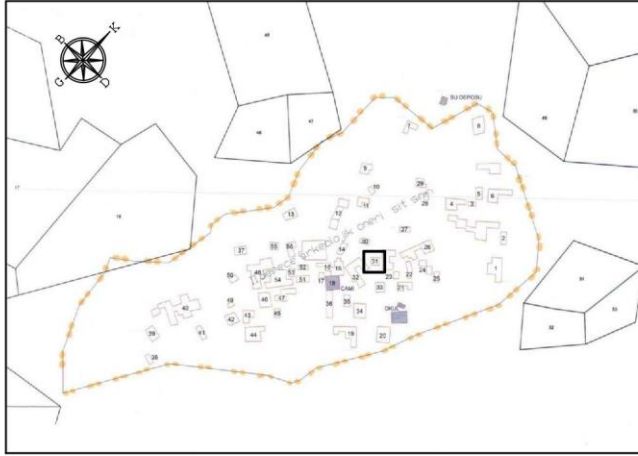

BİRİNCİ KAT PLANI

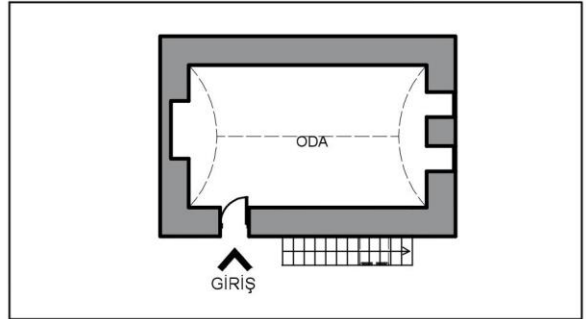

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

31 Nolu parcel

ZEMİN KAT PLANI

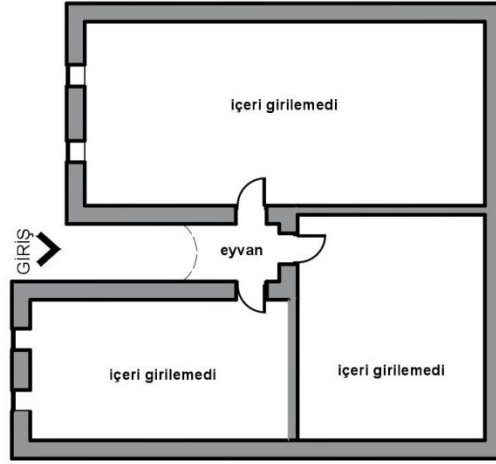
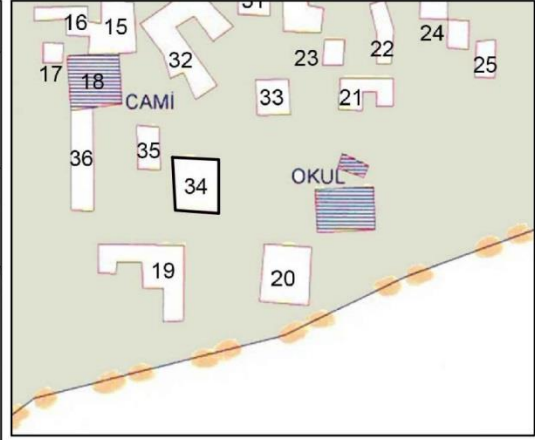
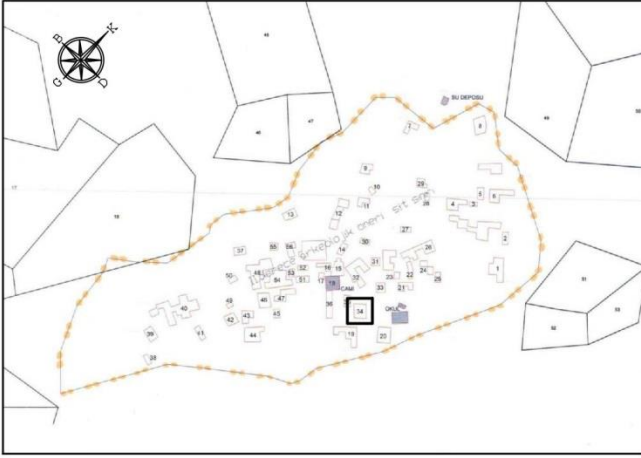

BİRİNCİ KAT PLANI

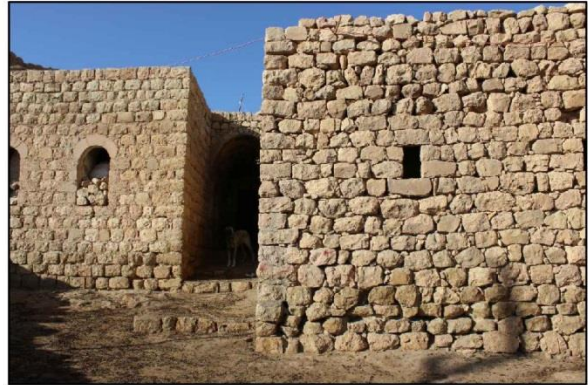
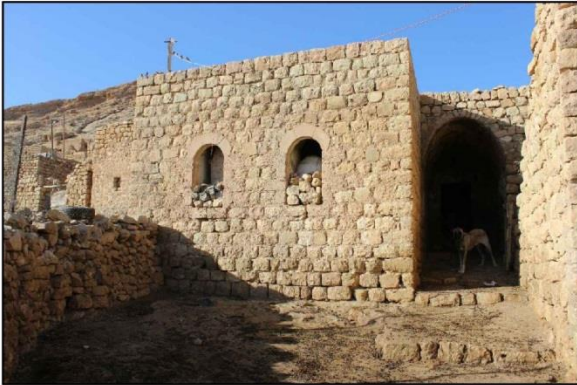

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

34 Nolu parsel

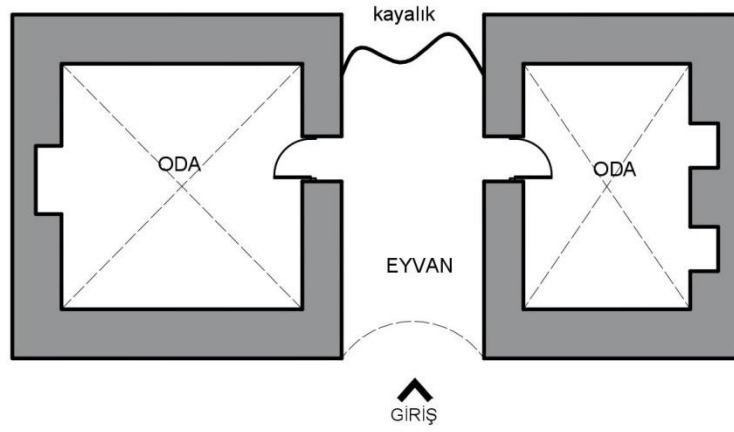
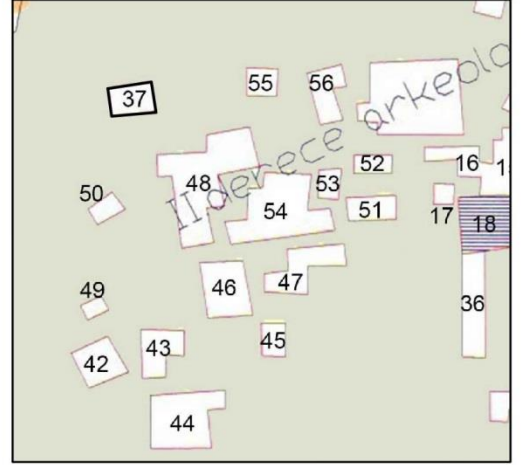
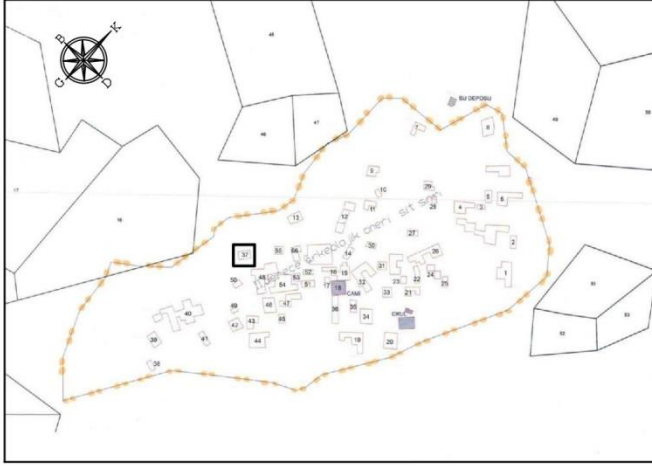

ZEMİN KAT PLANI

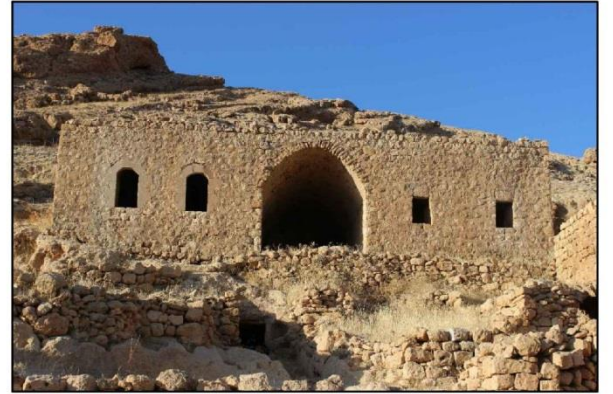
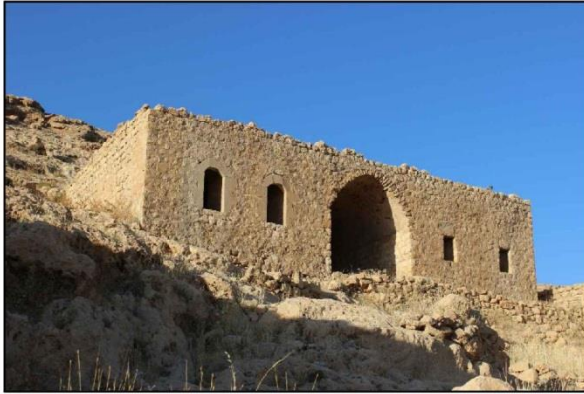

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

37 Nolu parsel

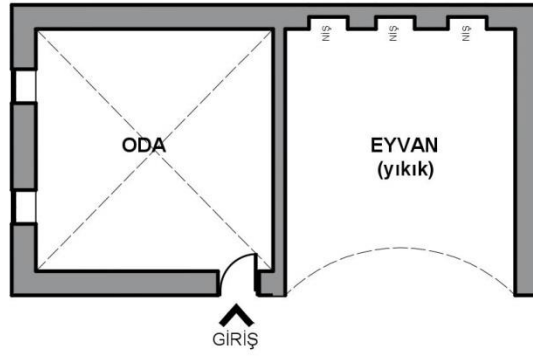
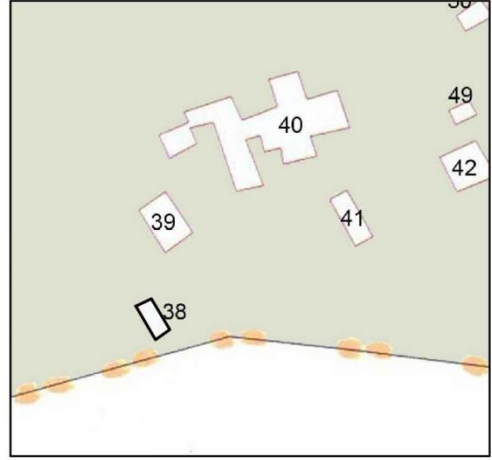
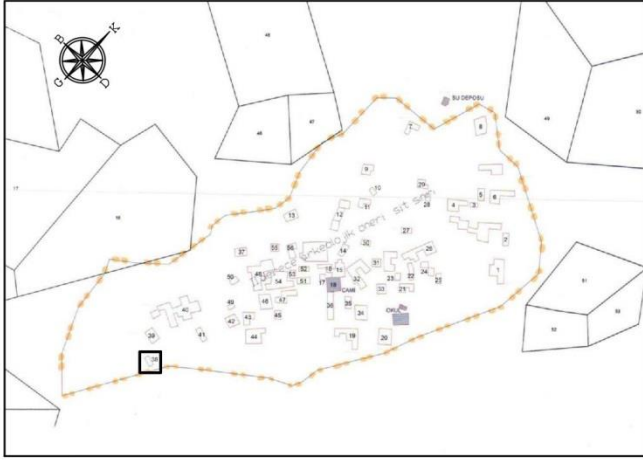

ZEMİN KAT PLANI

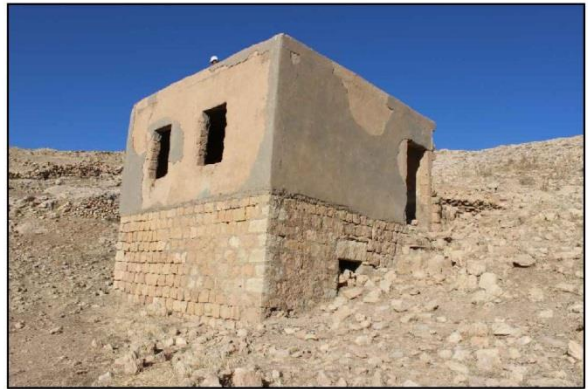
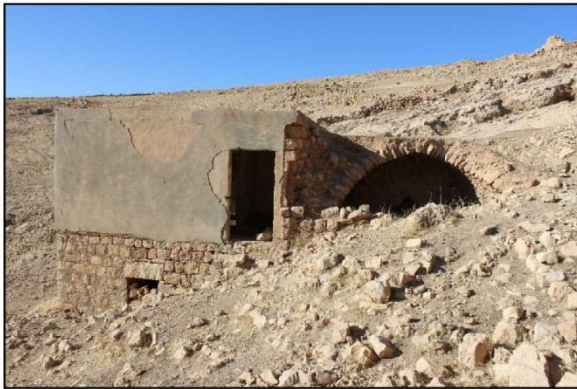

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

38 Nolu parcel

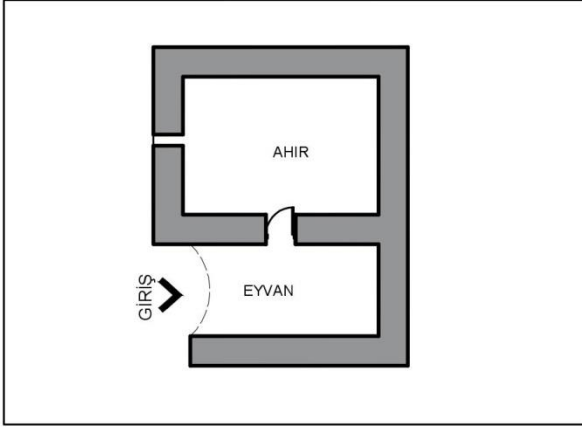
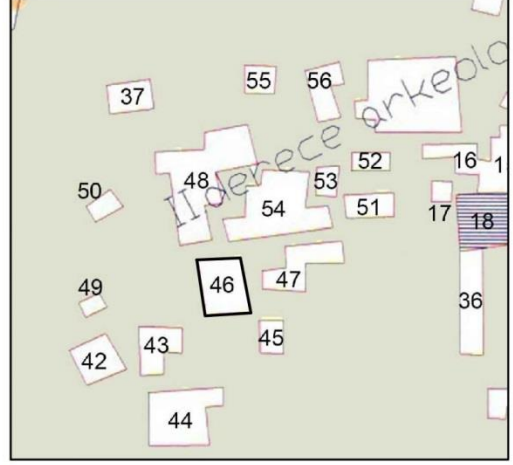
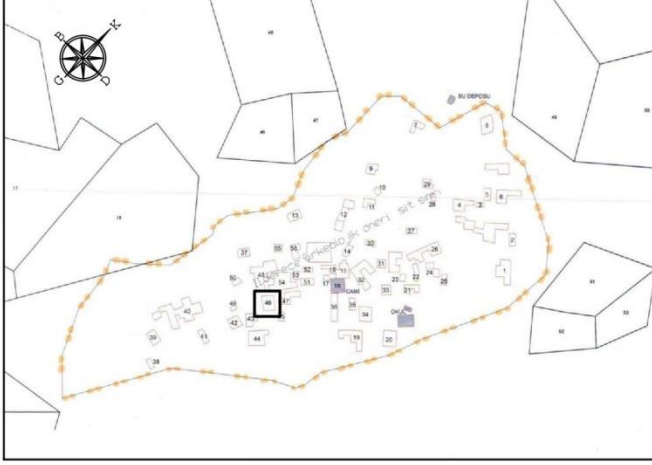

ZEMİN KAT PLANI

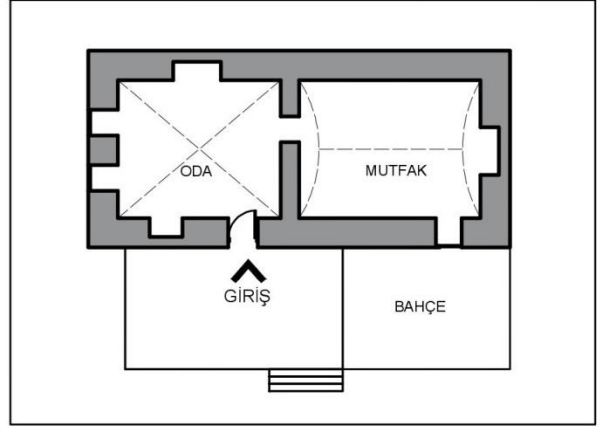

İki kattan oluşan geleneksel ev tipi

46 Nolu parcel

BİRİNCİ KAT PLANI

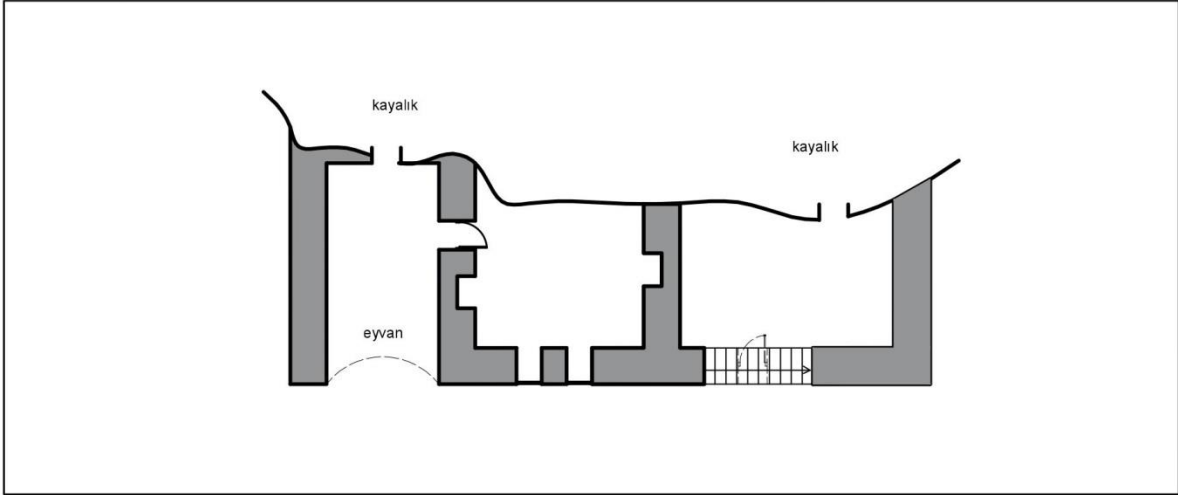
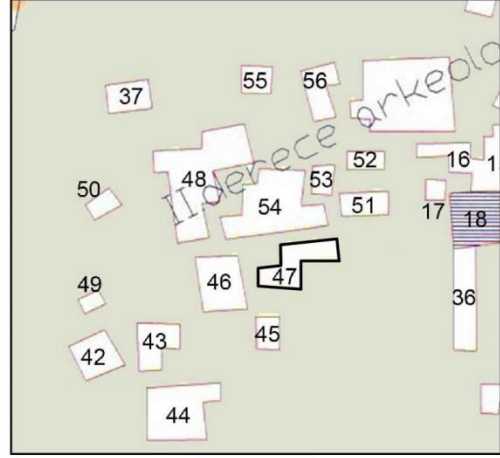
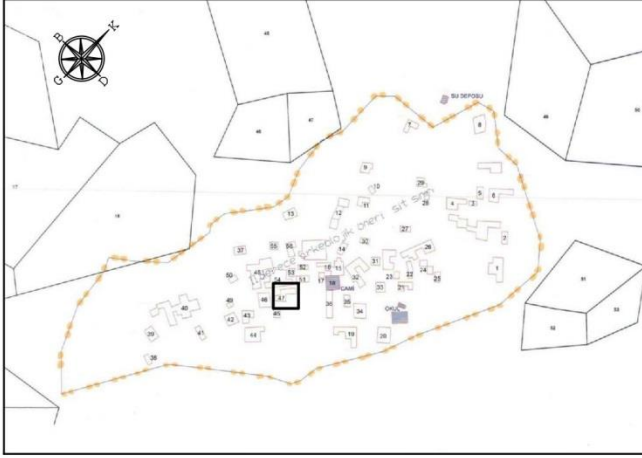

ZEMİN KAT PLANI

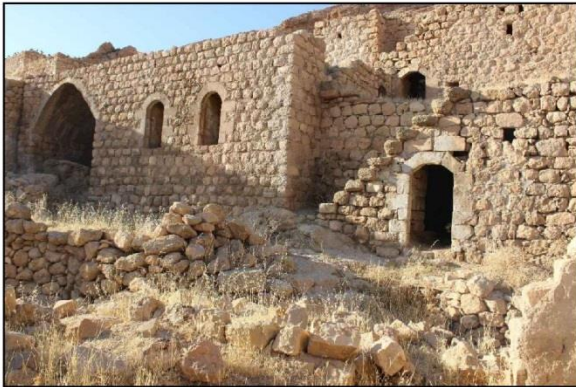

Tek kattan oluŖan geleneksel ev tipi

47 Nolu parsel

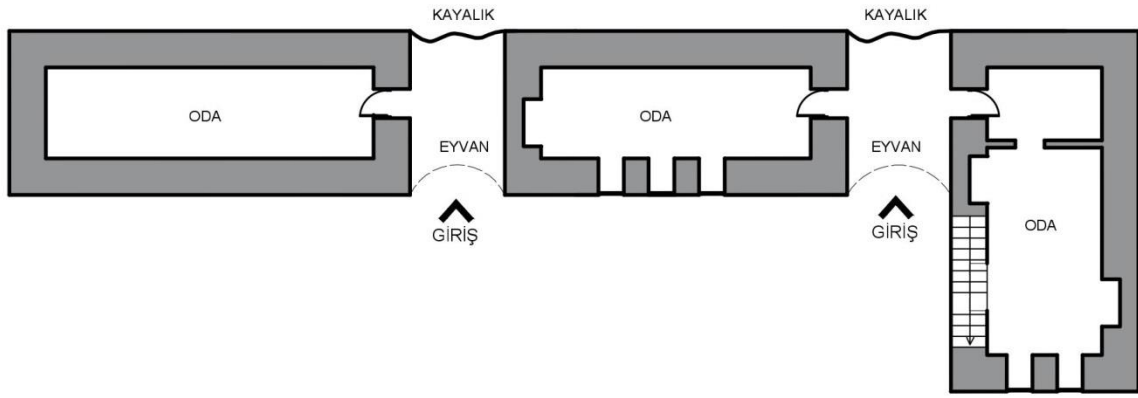
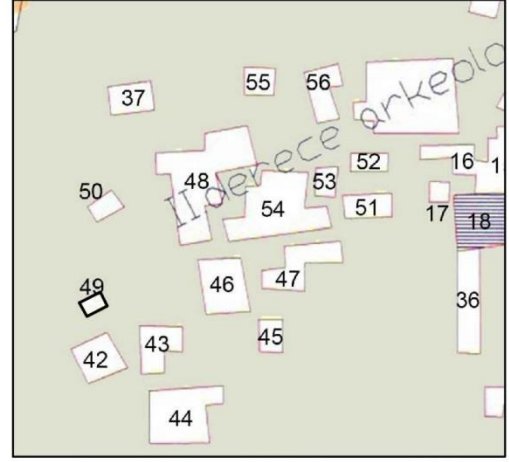
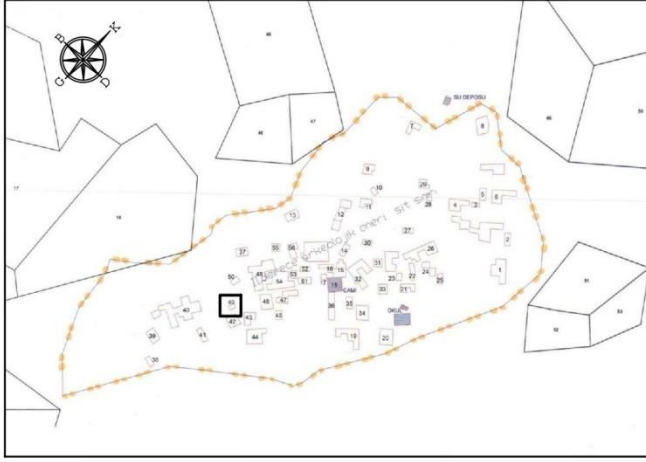

ZEMİN KAT PLANI

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

49 Nolu parcel

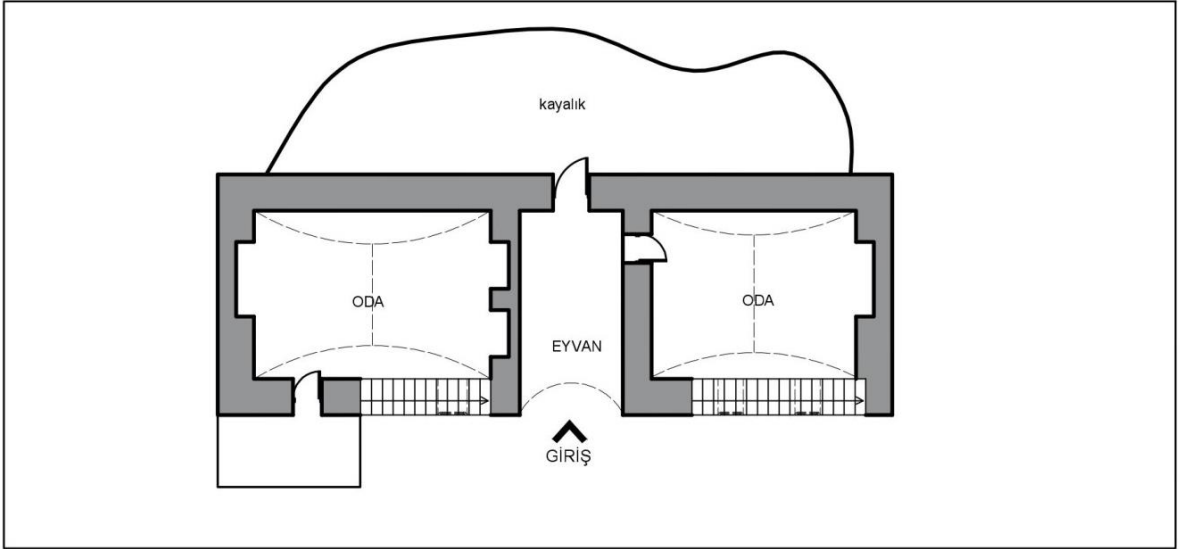
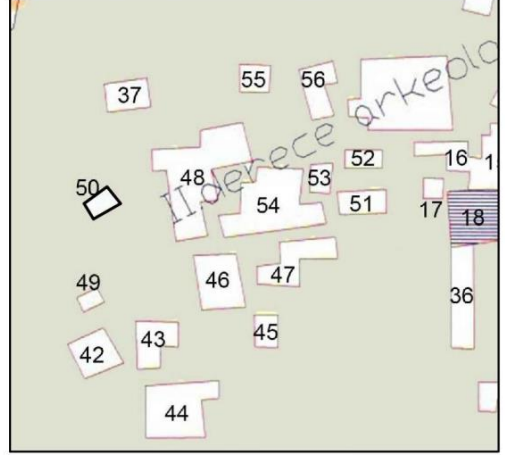
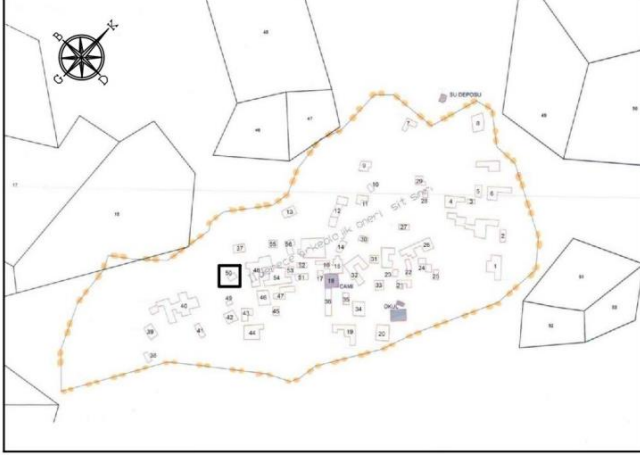

ZEMİN KAT PLANI

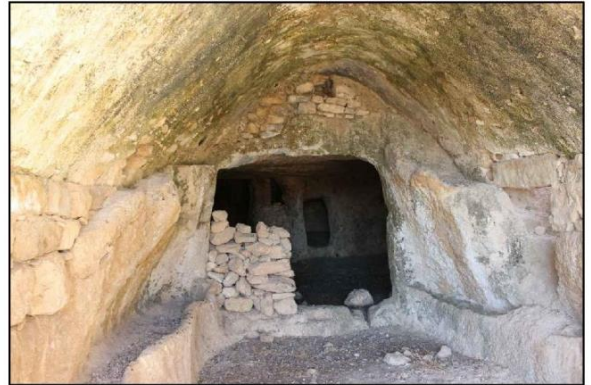

Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

50 Nolu parcel

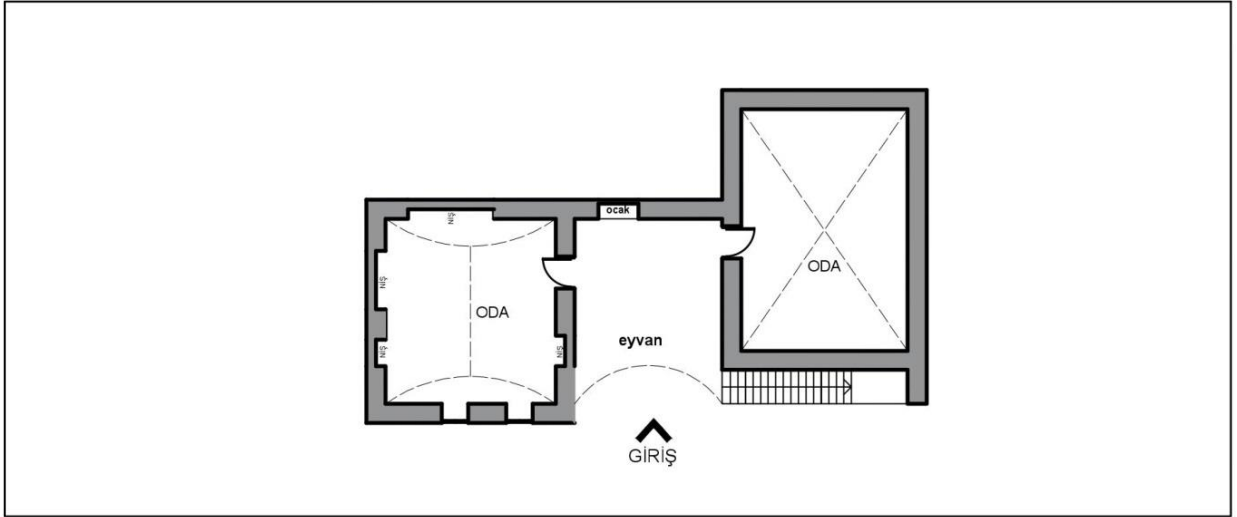
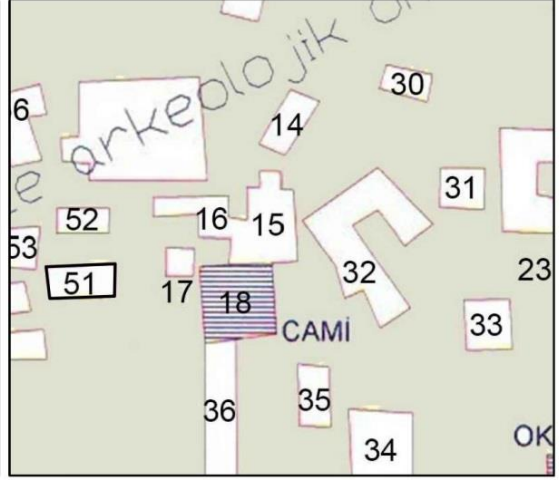
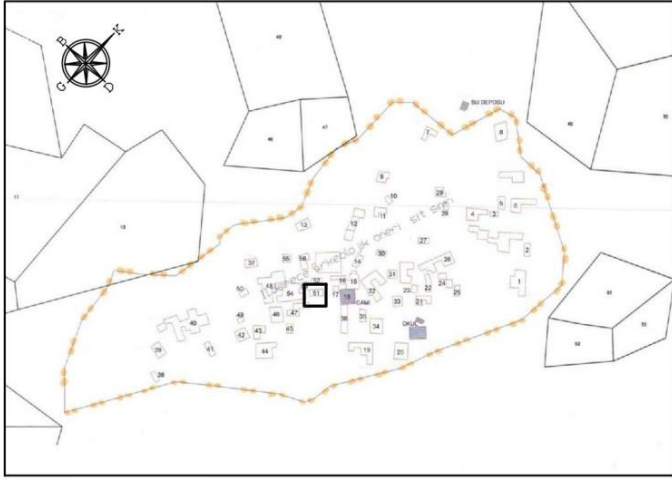

ZEMİN KAT PLANI

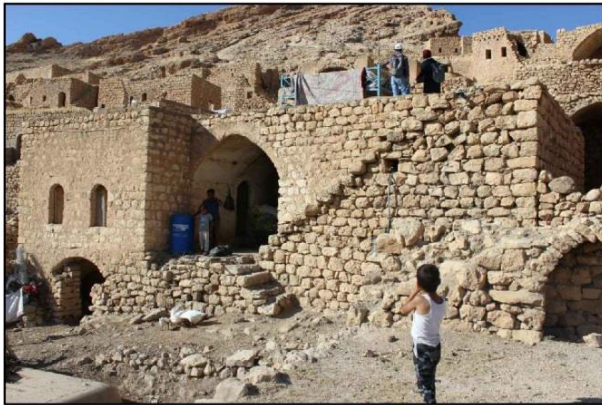

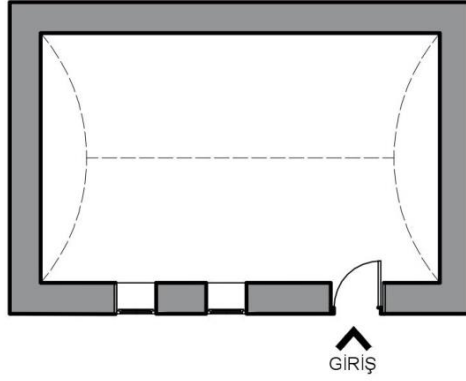
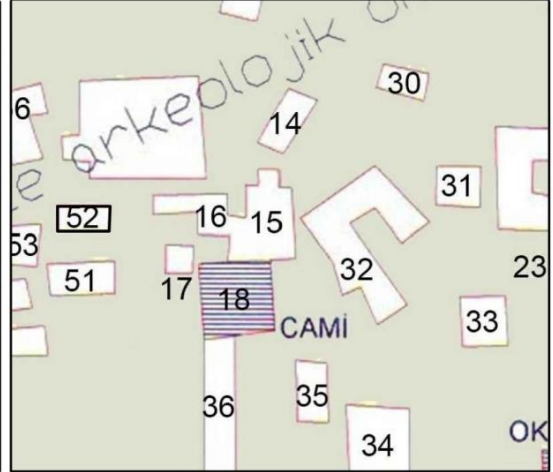
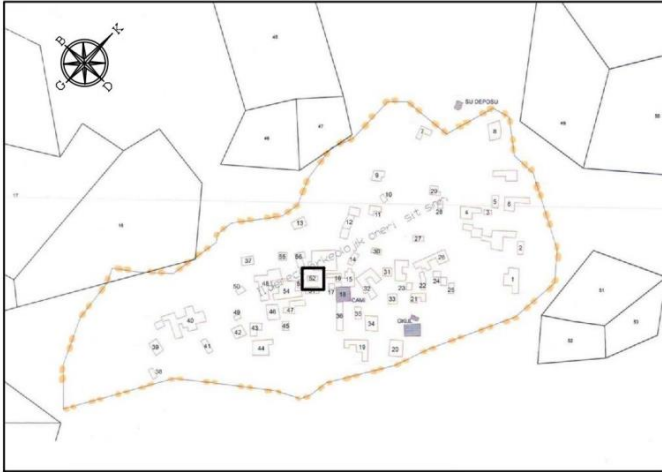
Tek kattan oluşan geleneksel ev tipi

51 Nolu parcel

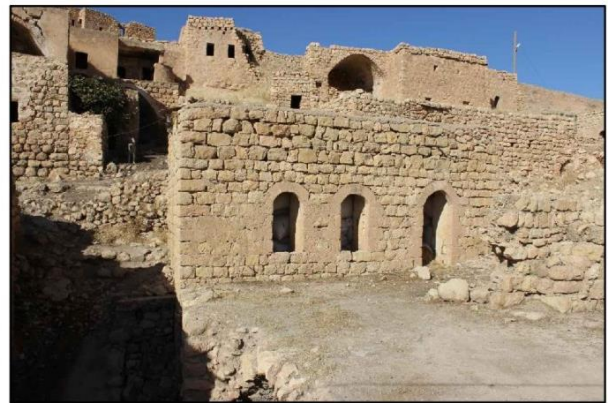
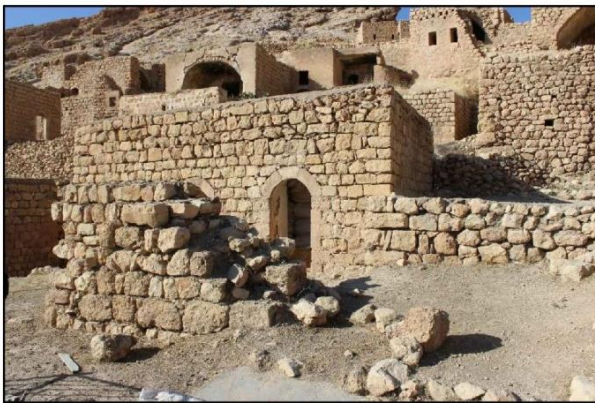

ZEMİN KAT PLANI

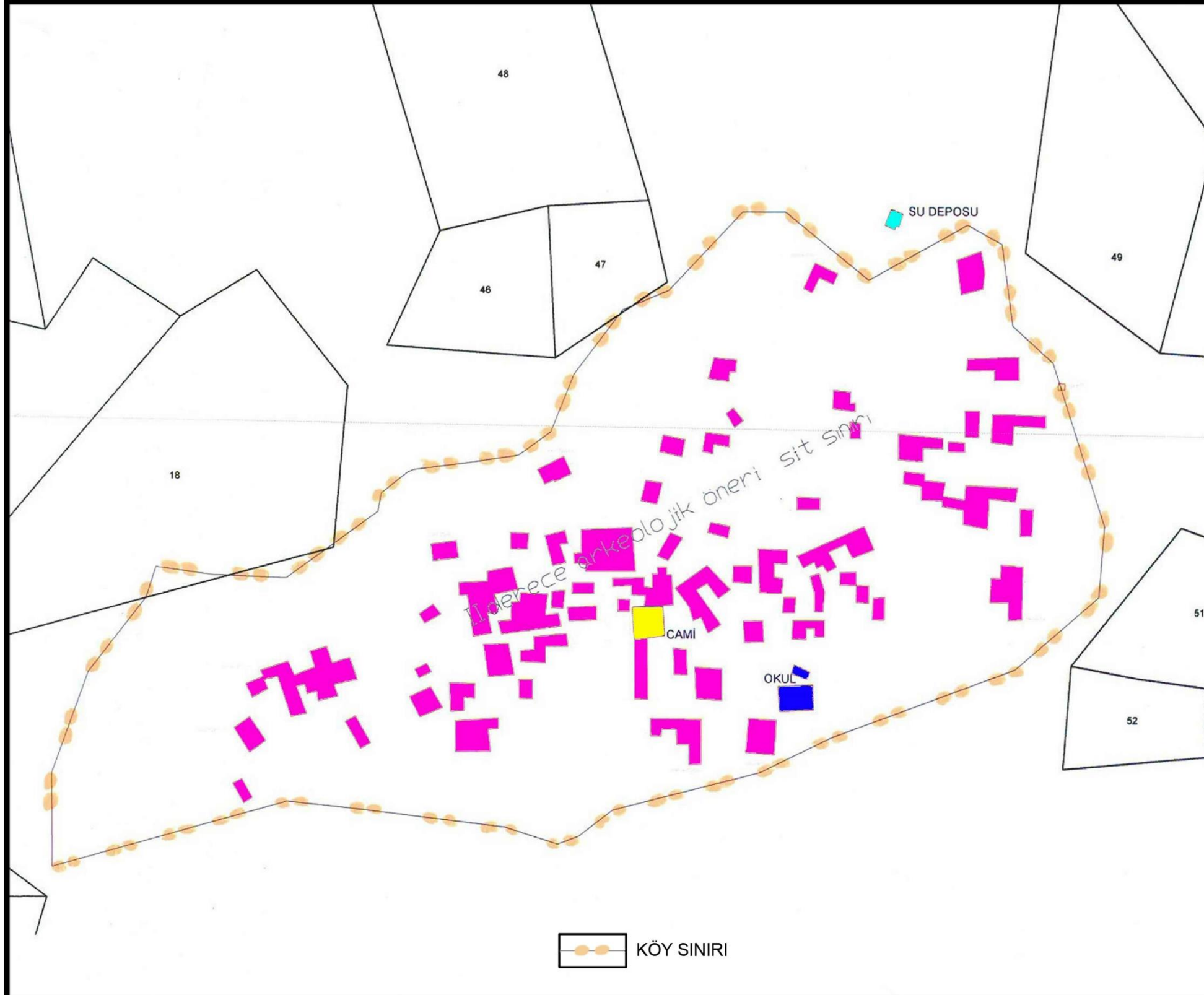

ZEMİN KAT PLANI

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI - MARDİN ALIMLI (BİLALİ) KÖYÜ ÖRNEĞİ

- FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
- FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
- MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

• DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİDOST ERTUĞRUL

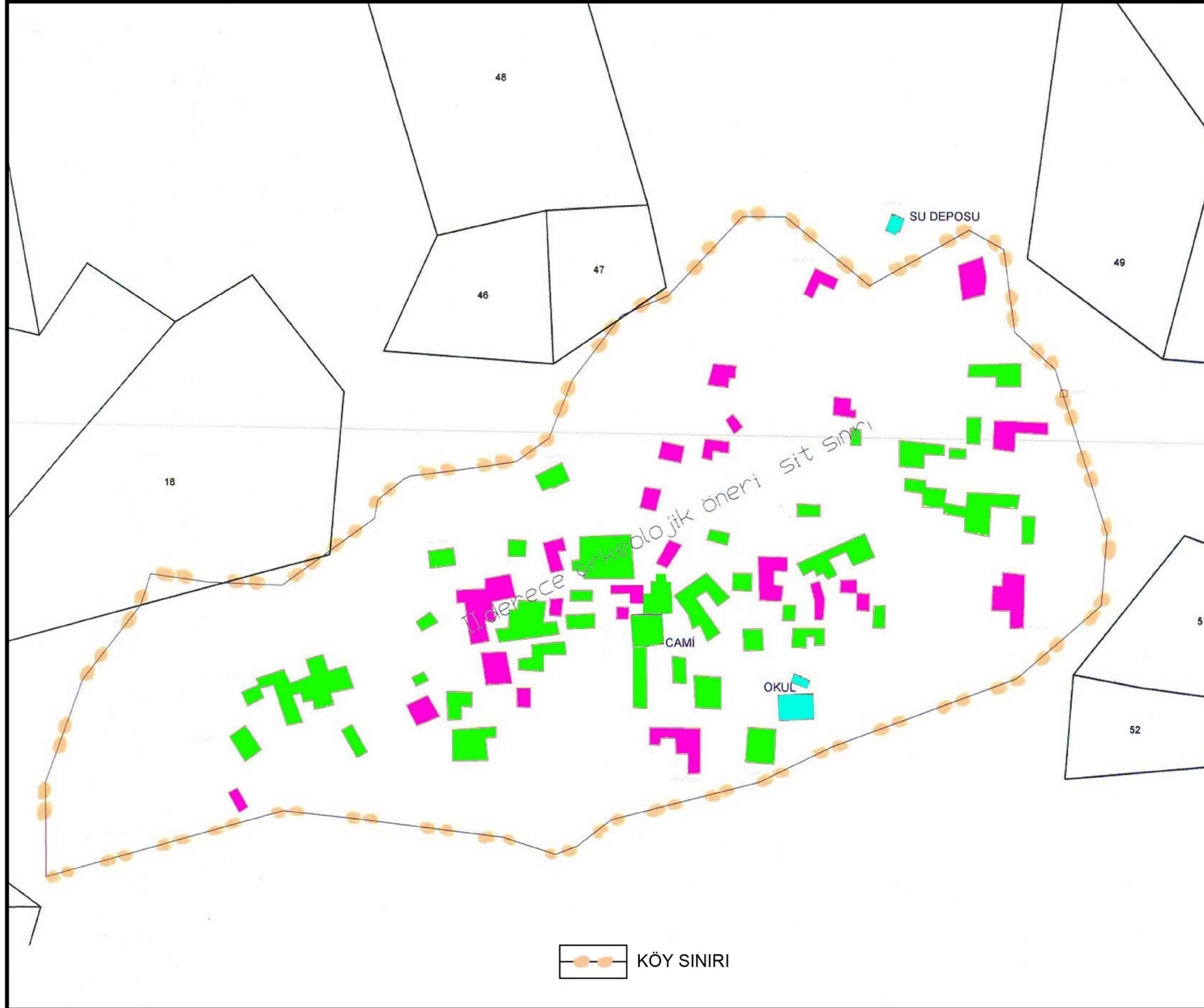
• ÖĞRENCİ: 160211023
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

- CAMİ
- GELENEKSEL EVLER
- OKUL
- SU DEPOSU

1 ALIMLI KÖYÜ - YAPISAL TIPLERİ GÖSTEREN HARİTA

0 25 50 100 150 200 250 cm

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI - MARDİN ALIMLI (BİLALİ) KÖYÜ ÖRNEĞİ

- FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
- FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
- MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

• DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALIDOST ERTUĞRUL

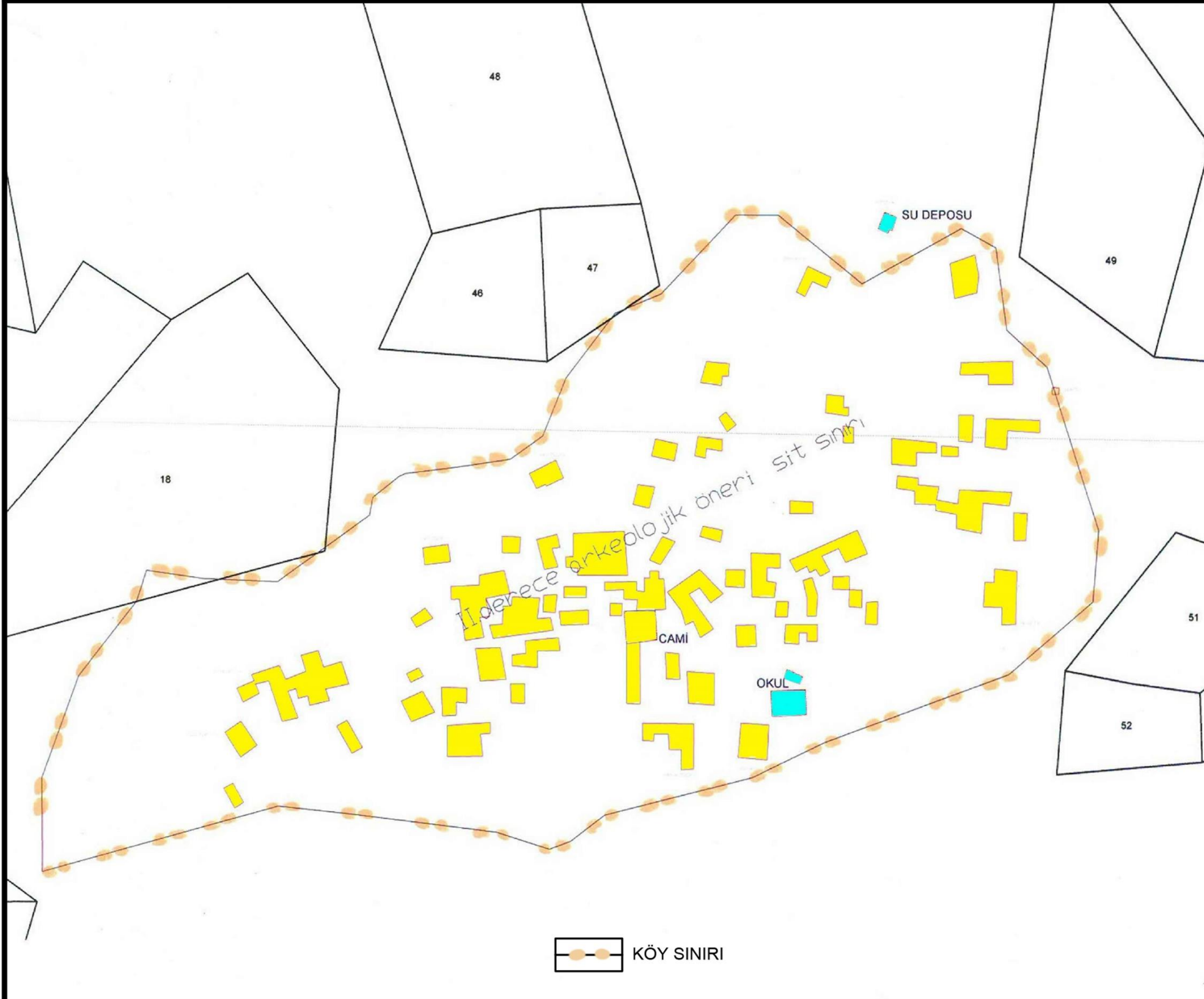
• ÖĞRENCİ: 160211023
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

- TEK KATLI GELENEKSEL EVLER
- İKİ KATLI GELENEKSEL EVLER
- NİTELİKSİZ BETONARME YAPILAR

2 ALIMLI KÖYÜ - GELENEKSEL EVLERDE KAT DÜZENİ

0 25 50 100 150 200 250 cm

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI - MARDİN ALIMLI (BİLALİ) KÖYÜ ÖRNEĞİ

- FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
- FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
- MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

• DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİDOST ERTUĞRUL

• ÖĞRENCİ: 160211023
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

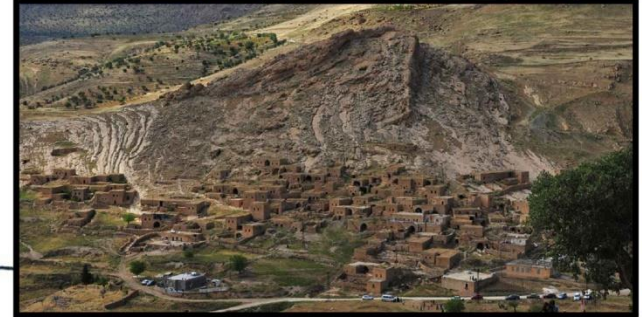
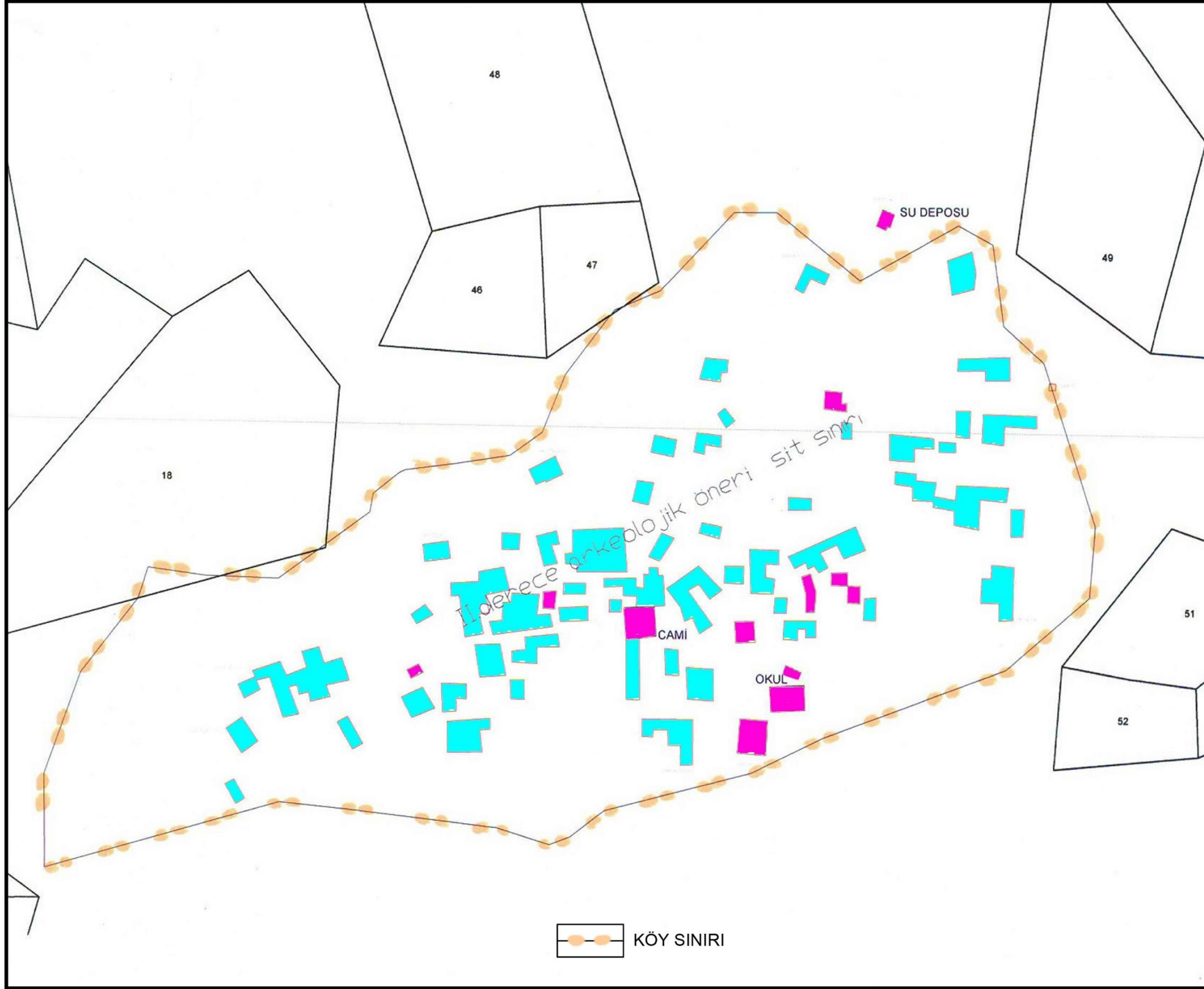
- TESCİLE DEĞER YAPILAR
- NİTELİKSİZ YAPILAR

 KÖY SINIRI

3 ALIMLI KÖYÜ - YAPISAL İNCELEME

0 25 50 100 150 200 250 cm

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI - MARDİN ALIMLI (BİLALİ) KÖYÜ ÖRNEĞİ

- FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
- FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
- MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

• DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİDOST ERTUĞRUL

• ÖĞRENCİ: 160211023
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

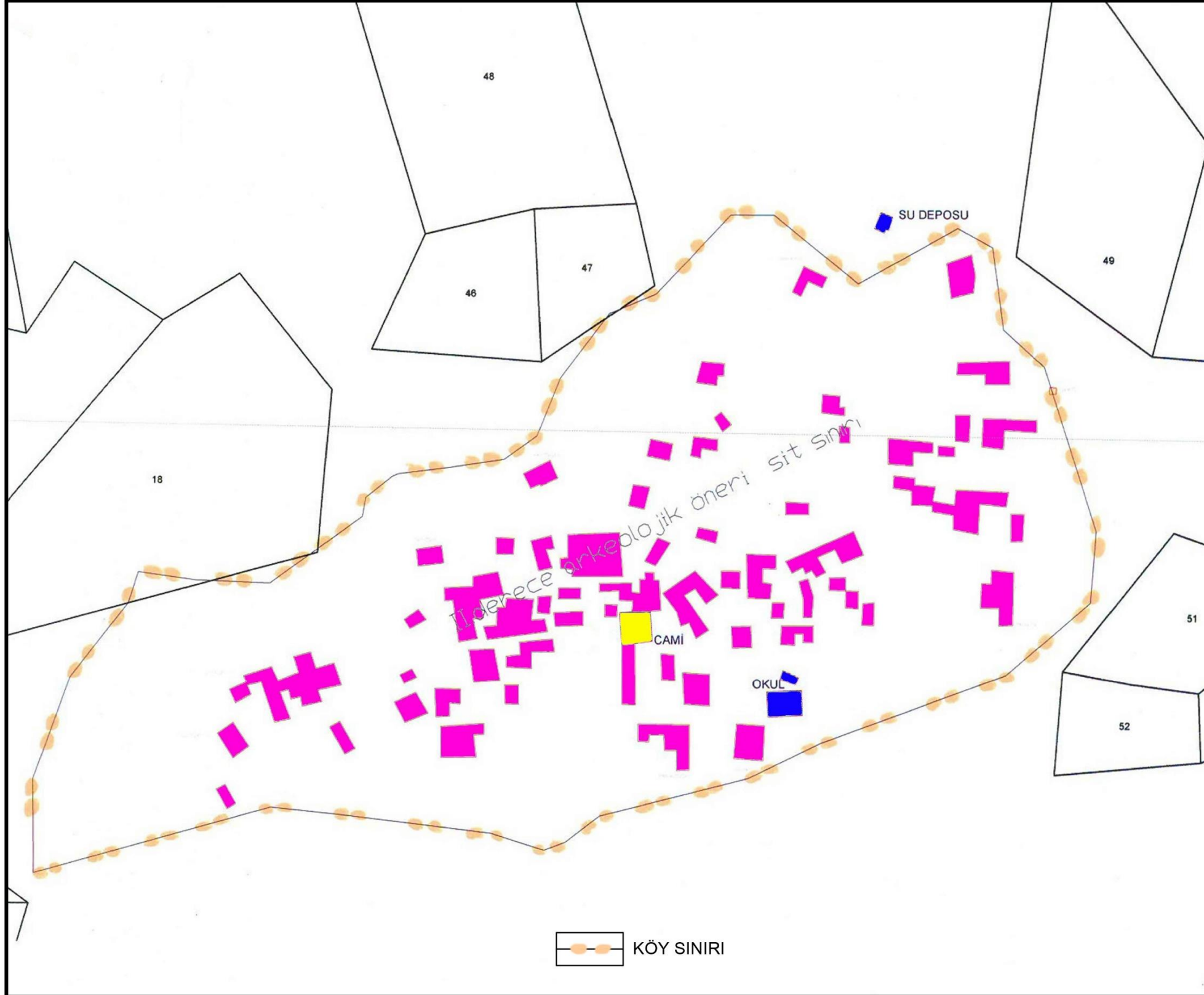
- DOLU
- BOŞ

—●— KÖY SINIRI

4 ALIMLI KÖYÜ - YAPI - KULLANICI İLİŞKİSİ

0 25 50 100 150 200 250 cm

KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI - MARDİN ALIMLI (BİLALİ) KÖYÜ ÖRNEĞİ

- FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
- FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
- MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

• DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALIDOST ERTUĞRUL

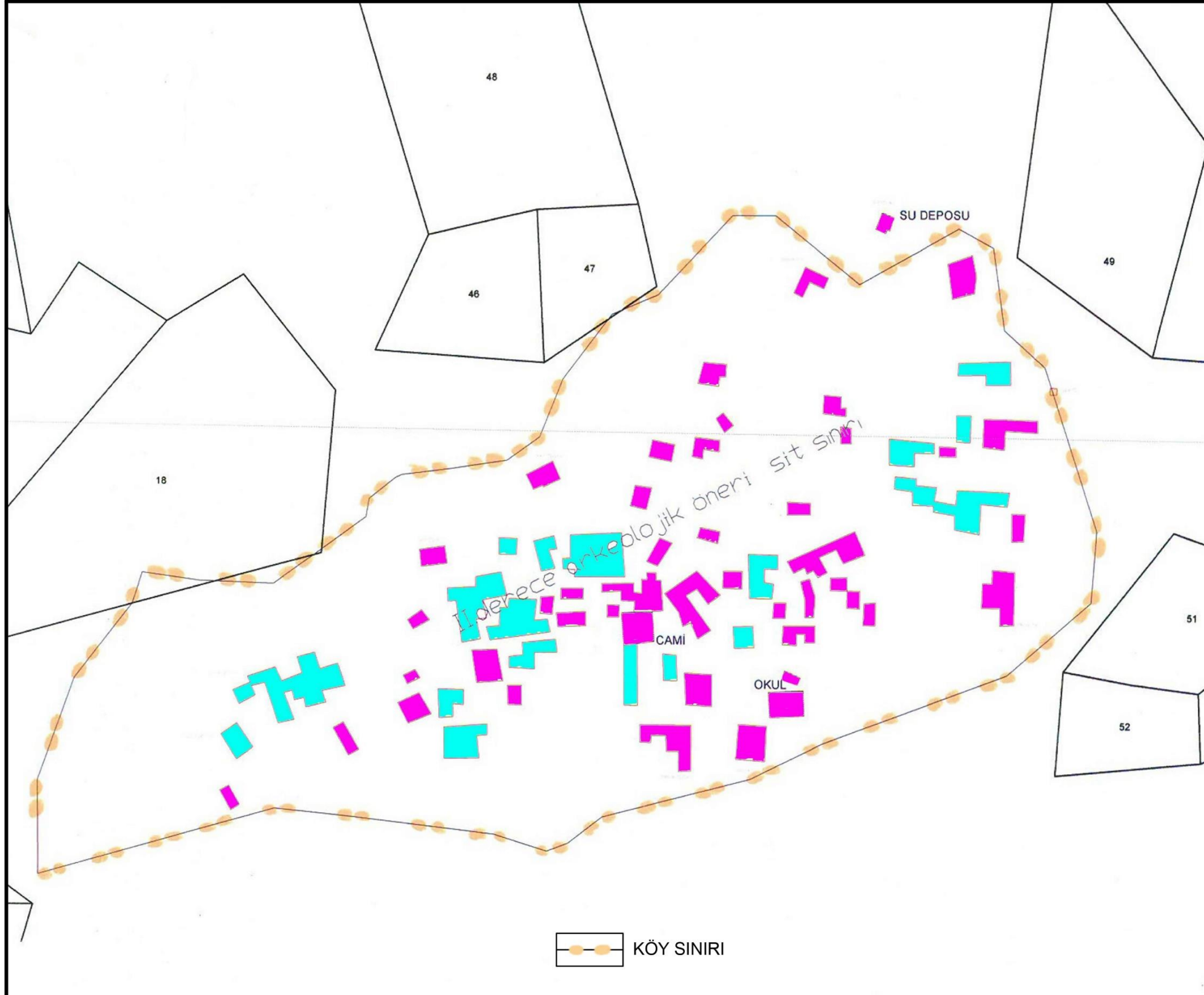
• ÖĞRENCİ: 160211023
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

- GELENEKSEL SİVİL YAPILAR
- DİNİ YAPILAR
- SOSYAL YAPILAR

5 ALIMLI KÖYÜ - YAPISAL TİPLERİ GÖSTEREN HARİTA

0 25 50 100 150 200 250 cm

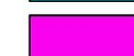
KIRSAL MİMARİDE KORUMA SORUNLARI - MARDİN ALIMLI (BİLALİ) KÖYÜ ÖRNEĞİ

- FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
- FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
- MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

• DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİDOST ERTUĞRUL

• ÖĞRENCİ: 160211023
FATMA ÖZGECAN YILDIZ

- HASARLI YAPILAR
- SAĞLAM YAPILAR

 KÖY SINIRI

6 ALIMLI KÖYÜ - YAPILARIN BOZULMA DURUMUNU GÖSTEREN HARİTA

0 25 50 100 150 200 250 cm